

Hallituksen esitys Eduskunnalle lasten suojelua koskevan Haagin yleissopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettua lakia sekä lastensuojelulakia.

Yleissopimuksen tarkoituksena on määrittää valtio, jonka viranomaiset ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojaamiseksi, sekä määrittää laki, jota viranomaisten on tällöin sovellettava. Sopimuksessa määrätään myös vanhempainvastuuseen sovellettavasta laista

sekä lasten suojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sopimusvaltioissa. Sopimuksessa on lisäksi määräyksiä sopimusvaltioiden viranomaisten välisestä yhteistyöstä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

Sopimuksen ratifiointi kuuluu osittain Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Euroopan yhteisössä on päätetty, että jäsenvaltiot ratifioivat sopimuksen tai liittyvät siihen yhteisön puolesta.

Yleissopimuksen voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella ja muut lait valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 NYKYTILA.....	4
1.1 Suomen lainsäädäntö Haagin lastensuojelusopimuksen alalla.....	4
1.2 Suomea sitovat valtiosopimukset Haagin lastensuojelusopimuksen alalla.....	4
1.3 Euroopan yhteisön lainsäädäntö.....	5
1.4 Nykytilan arviointi.....	6
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
3 HAAGIN LASTENSUOJELUSOPIMUS.....	7
3.1 Sopimuksen valmistelu.....	7
3.2 Sopimuksen pääasiallinen sisältö.....	7
3.3 Sopimuksen sitoutumista koskevan toimivallan jakautuminen Suomen ja Euroopan yhteisön välillä.....	8
3.4 Sopimuksen voimaantulo ja Suomen tähänastiset toimenpiteet.....	9
4 HAAGIN LASTENSUOJELUSOPIMUKSEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN JA SUOMEA KOSKEVIIN KANSAINVÄLISIIN VELVOITTEISIIN.....	10
5 HAAGIN LASTENSUOJELUSOPIMUKSEN VOIMAATTAMISESTA EHDOTETUN LAIN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	11
6 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
6.1 Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset.....	11
6.2 Vaikutukset yksilön asemaan.....	11
7 ASIAN VALMISTELU.....	12
8 MUITA ASIAAN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	13
I luku Yleissopimuksen soveltamisala.....	13
II luku Toimivalta.....	15
III luku Sovellettava laki.....	19
IV luku Tunnustaminen ja täytäntöönpano.....	22
V luku Yhteistyö.....	23
VI luku Yleiset määräykset.....	25
VII luku Loppumääräykset.....	28
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	28
2.1 Laki Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.....	28
2.2 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta.....	34
2.3 Lastensuojelulaki.....	36
3 VOIMAANTULO.....	37
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	37
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	37
4.2 Käsittelyjärjestys.....	38
LAKIEHDOTUKSET.....	40
1. Laki toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun	

liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta	40
2. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta	43
3. Laki lastensuojelulain 17 §:n muuttamisesta.....	44
SOPIMUSTEKSTI	46
LIITTEET	72
RINNAKKAISTEKSTIT	72
2. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta	72
3. Laki lastensuojelulain 17 §:n muuttamisesta.....	76
ASETUSLUONNOS	78
Tasavallan presidentin asetus toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta.....	78

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Suomen lainsäädäntö Haagin lastensuojelusopimuksen alalla

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnistamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa (*Haagin lastensuojelusopimus*). Seuraavassa selostetaan Suomen lainsäädäntöä Haagin lastensuojelusopimuksen alalla.

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat kansainvälis-yksityisoikeudelliset säännökset ovat lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983). Näiden säännösten mukaan Suomen tuomioistuimet ovat yleensä toimivaltaisia lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevassa asiassa, jos lapsella on Suomessa asuinpaikka (19 ja 20 §). Huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa sovelletaan Suomen lakia (22 §). Suomi tunnustaa yleensä vieraassa valtiossa annetut lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat päätökset (24 ja 25 §). Tällainen päätös on myös täytäntöönpanokelpoinen Suomessa sen jälkeen, kun Helsingin hovioikeus on sen täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistanut. Päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamisesta voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin kieltäytyä (27 ja 28 §).

Lapsen edunvalvontaa (holhous) koskevat kansainvälis-yksityisoikeudelliset säännökset ovat laissa eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista (*kansainvälinen perhesuhdelaki, 379/1929*). Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta perustuu sen mukaan kahteen liittymään, kansalaisuuteen ja pysyvään oleskeluun. Jos alaikäinen on Suomen kansalainen, hänelle voidaan aina järjestää holhous Suomessa (28 §). Samoin voidaan menetellä, jos

ulkomaalainen pysyvästi oleskelee Suomessa. Viimeksi mainitussa tapauksessa tuomioistuimen on kuitenkin ensiksi tiedusteltava, tuleeko holhous järjestettäväksi alaikäisen kansalaisuusvaltion lain mukaisesti (29 §). Holhouksen järjestämiseen Suomessa sovelletaan Suomen lakia. Laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä alaikäisen holhouksesta vieraassa valtiossa annetun ratkaisun tunnistamisesta. Edellä mainittujen säännösten mukaan alaikäisen holhous voi kuitenkin jäädä ulkomailla tapahtuneen järjestämisen varaan, jollei ole erityistä syytä päättää toisin. Tämä osoittaa, että ulkomaisella päätöksellä on vaikutuksia Suomessa.

Lastensuojelulaissa (417/2007) on säännöksiä lastensuojelun järjestämisestä kansainvälisiä liittymiä sisältävissä tapauksissa. Lastensuojelua järjestetään pääsäännön mukaan lapselle, jonka asuin- tai oleskelukunta on Suomessa. Lastensuojelua järjestetään kuitenkin tietyin edellytyksin myös lapselle, jolla ei ole tällaista liittymää Suomeen, jos lapsi ei saa asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan.

Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan (*pohjoismainen luovutuslaki, 761/1970*) sisältää säännökset edellytyksistä, joiden nojalla henkilö, jonka Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan viranomaisen antaman päätöksen mukaan tulee olla huollossa tai hoidossa, voidaan luovuttaa Suomesta mainittuun valtioon päätöksen täytäntöönpanoa varten.

1.2 Suomea sitovat valtiosopimukset Haagin lastensuojelusopimuksen alalla

Suomi on osapuolena lukuisissa valtiosopimuksissa, jotka koskettavat Haagin lastensuojelusopimuksen alaa.

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmi-

kuuta 1931 tehdyssä avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävässä sopimuksessa (*pohjoismainen avioliittokonventio*, Sops 20/1931) on määräyksiä lapsen huoltoa koskevan asian ratkaisemisesta avioeroasian yhteydessä (8 artikla) sekä alaikäiselle sopimusvaltion kansalaiselle toisessa sopimusvaltiossa järjestettävästä holhouksesta (14 ja 15 artikla). Asiaa ratkaistaessa sovelletaan jokaisessa valtiossa siellä voimassa olevaa lakia (9 ja 16 artikla). Asiasta jossakin sopimusvaltiossa annettu ratkaisu on ilman eri vahvistusta voimassa muissa sopimusvaltioissa (22 artikla).

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehtiin 11 päivänä lokakuuta 1977 sopimus yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (*pohjoismainen tuomiosopimus*, SopS 56/1977). Sopimus ei ole Islantiin nähden tullut voimaan. Sopimuksen täytäntöönpanemiseksi on säädetty laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (588/1977). Lain 8 § koskee toisessa sopimusvaltiossa lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta taikka lapsen luovuttamista muussa tapauksessa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa Suomessa.

Islanti ei ole pohjoismaisen tuomiosopimuksen osapuoli. Sen ja Suomen välillä on siten yhä sovellettava Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä 16 päivänä maaliskuuta 1932 tehtyä sopimusta tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (*vuoden 1932 pohjoismainen tuomiosopimus*, SopS 9/1933). Sen nojalla voidaan panna täytäntöön ainoastaan sellainen puolisoitten yhteisen lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva päätös, joka tunnustetaan pohjoismaisen avioliittokonvention nojalla (10 artikla).

Luxemburgissa 20 päivänä toukokuuta 1980 tehty lasten huoltoa koskevien päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa ja lasten palauttamista koskeva yleissopimus (*Euroopan neuvoston sopimus*, Sops 56/1994) tuli Suomeen nähden voimaan 1.8.1994. Yleissopimus sisältää määräyksiä sopimusvaltiossa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen tunnustamisesta ja

täytäntöönpanokelpoisuudesta muissa sopimusvaltioissa sekä määräyksiä luvattomasti poisviedyn lapsen palauttamisesta huoltajalle (7—11 artikla). Jokaisen sopimusvaltion tulee nimetä keskusviranomaisen huolehtimaan yleissopimuksessa määrättyjen tehtävien hoitamisesta. Näihin tehtäviin kuuluu muun muassa toimiminen lähettävänä ja vastaanottavana viranomaisena, kun se, jolle on sopimusvaltiossa annettu huoltoa koskeva päätös, haluaa saada päätöksen tunnustetuksi tai täytäntöönpannuksi toisessa sopimusvaltiossa. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on otettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin. Suomen keskusviranomaisena on mainitun lain 35 §:n mukaan oikeusministeriö.

Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehty yksityisoikeuden alaa koskeva yleissopimus (*Haagin lapsikaappausopimus*, SopS 57/1994) tuli Suomeen nähden voimaan 1.8.1994. Sopimus sisältää määräykset luvattomasti poisviedyn tai luvattomasti palauttamatta jätetyn lapsen palauttamisesta, jos lapsella välittömästi ennen luvattomasti poisviemistä tai palauttamatta jättämistä oli asuinpaikka sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa (8—15 artikla). Sopimuksessa on myös kieltö antaa ratkaisua lapsen huoltoa koskevasta oikeuksista siinä sopimusvaltiossa, minne lapsi on viety tai mistä hänet on luvattomasti jätetty palauttamatta, jos asianomaisen sopimusvaltion viranomaisen on saanut tiedon siitä, että kysymyksessä on luvaton poisvieminen tai palauttamatta jättäminen (16 artikla). Jokaisen sopimusvaltion tulee nimetä keskusviranomaisen huolehtimaan yleissopimuksessa määrättyistä velvoitteista. Keskusviranomaisen tulee monin eri tavoin edistää lapsen palauttamista. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on otettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin. Suomen keskusviranomaisena on mainitun lain 35 §:n mukaan oikeusministeriö.

1.3 Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Neuvosto hyväksyi 27 päivänä marraskuuta 2003 asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tun-

nustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta (*Bryssel Iia -asetus*). Asetus tuli voimaan 1.8.2004, ja sitä alettiin soveltaa 1.3.2005 alkaen.

Avioeroa, asumuseroa ja avioliiton päättämiseksi julistamista koskevien asioiden lisäksi asetusta sovelletaan kaikkiin siviilioikeudellisiin asioihin, jotka liittyvät vanhempainvastuun myöntämiseen, käyttämiseen, siirtämiseen, rajoittamiseen tai lopettamiseen. Käsitteellä ”vanhempainvastuu” tarkoitetaan asetuksen 2 artiklan 7 kohdan mukaan ”oikeuksia tai velvollisuuksia, jotka liittyvät lapsen henkilöön tai omaisuuteen ja jotka jollakin luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on tuomioistuimen tuomion tai lain taikka voimassa olevan sopimuksen perusteella. Vanhempainvastuuta koskeviin asioihin kuuluvat 1 artiklan 2 kohdan mukaan erityisesti asiat, jotka koskevat oikeutta lapsen huoltoon ja tapaamisoikeutta, holhousa, edunvalvontaa tai vastaavia järjestelyjä, sellaisen henkilön nimeämistä ja tehtäviä, joka on vastuussa lapsen henkilöstä tai omaisuudesta tai lapsen edustamisesta tai avustamisesta, lapsen sijoittamista sijaisperheeseen tai hoitolaikokseen sekä lapsen omaisuuden hallinnoimiseen, säilyttämiseen ja luovuttamiseen liittyviä lapsen suojelutoimenpiteitä. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on tuomiossa C—435/06 katsonut, että julkisoikeudellisen lastensuojelun yhteydessä tehty lapsen huostaanottoa ja sijoittamista koskeva päätös kuuluu sekin asetuksen soveltamisalaan.

Asetus sisältää säännökset muun muassa jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallasta vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jäsenvaltiossa vireillä olevan vanhempainvastuuta koskevan asian vireillölovaikutuksesta, jäsenvaltiossa annetun vanhempainvastuuta koskevan tuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta sekä lapsen palauttamisesta. Asetuksessa on myös säännöksiä keskusviranomaisten yhteistyöstä vanhempainvastuuta koskevissa asioissa.

Asetusta täydentävät kansalliset säännökset on annettu lailla tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetun neuvoston

asetuksen soveltamisesta (*soveltamislaki*, 1153/2004). Lain 5 §:n mukaan asetuksessa tarkoitettu keskusviranomaisena on Suomessa oikeusministeriö.

Bryssel Iia -asetus syrjäyttää soveltamisalallaan sen kanssa ristiriidassa olevat kansalliset säännökset. Asetuksen 59—61 artikloissa on säännöksiä asetuksen suhteesta muihin säädöksiin. Mainitun 59 artiklan mukaan asetus pääsäännön mukaan korvaa jäsenvaltioiden osalta asetuksen voimaan tullessa voimassa olevat yleissopimukset, jotka on tehty kahden tai useamman jäsenvaltion välillä ja jotka koskevat asetuksen piiriin kuuluvia asioita. Edellä mainituista Suomea sitovista valtiosopimuksista asetus korvaa siten pohjoismaisen tuomiosopimuksen Suomen ja Ruotsin välillä. Pohjoismaisen avioliittokonvention osalta Suomi ja Ruotsi saivat sitä vastoin oikeuden ilmoittaa, että sitä sovelletaan kokonaisuudessaan tai osittain näiden valtioiden keskinäisissä suhteissa asetuksen sijasta (59 artiklan 2 kohta). Asetuksen hyväksyessään Suomi ja Ruotsi ilmoittivat, että pohjoismaista avioliittokonventiota sovelletaan kokonaisuudessaan näiden maiden keskinäisissä suhteissa asetuksen säännösten sijasta.

Asetuksen 60 artiklassa luetellaan yleissopimukset, joihin nähden asetuksella on etusija siltä osin kuin yleissopimukset koskevat asetuksen piiriin kuuluvia asioita. Tällaisia yleissopimuksia ovat muun muassa edellä tarkoitettu Euroopan neuvoston sopimus ja Haagin lapsikaappaussopeimus.

Asetuksen 61 artiklassa säädetään asetuksen ja Haagin lastensuojelusopimuksen suhteesta. Sen mukaan asetusta sovelletaan, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella. Asetusta sovelletaan lisäksi jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisen jäsenvaltion alueella siinäkin tapauksessa, että kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on sellaisessa Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, joka on Haagin lastensuojelusopimuksen osapuoli.

1.4 Nykytilan arviointi

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta olemassa runsaasti kansainvälisyksityisoi-

keudellisia valtiosopimuksia, joissa Suomi on osapuolena. Useimmat sopimukset koskevat kuitenkin vain joitakin osakysymyksiä ja rajoittuvat joko pohjoismaiden tai Euroopan valtioiden välisiin suhteisiin.

Bryssel IIa -asetuksessa säädetään monipuolisesti vanhempainvastuuta koskevista kansainvälis-yksityisoikeudellisista kysymyksistä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Asetuksella luodaan myös yhteistyöverkostoa lasten suojelemiseksi unionin alueella. Asetuksessa ei kuitenkaan ole lainvalintaa koskevia säännöksiä.

Suomi ei ole osapuolena sellaisissa vanhempainvastuuta koskevissa yleissopimuksissa, jotka ovat lähtökohtaisesti avoinna maailman kaikille valtioille. Tällaisia yleissopimuksia ovat Haagissa 5 päivänä loka-kuuta 1961 tehty viranomaisten toimivaltaa ja sovellettavaa lakia alaikäisten suojelussa koskeva yleissopimus sekä Haagin lastensuojelusopimus, jolla vuoden 1961 tehty sopimus on tarkoitus korvata. Maailman kansainvälistyessä ja kansainvälisiä liittymiä sisältävien tapausten lisääntyessä yleismaailmalliselle sopimukselle on tarvetta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on parantaa lasten suojelua kansainvälisiä liittymiä sisältävissä tilanteissa saattamalla voimaan Haagin lastensuojelusopimus.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagin lastensuojelusopimuksen sillä osin kuin siihen sitoutuminen kuuluu Suomen toimivaltaan sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.

Lisäksi ehdotetaan seurannaismuutoksia kahteen eri lakiin.

3 Haagin lastensuojelusopimus

3.1 Sopimuksen valmistelu

Sopimuksen valmistelu alkoi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 29.5.1993 tehdyllä päätöksellä. Valmistelua

varten asetettu erityiskomissio laati vuosien 1994 ja 1995 aikana alustavan luonnoksen yleissopimukseksi. Neuvotteluihin osallistui 35 Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltiota sekä tarkkailijoina 15 muuta valtiota, kahdeksan hallitusten välistä organisaatiota ja yhdeksän muuta organisaatiota. Yleissopimus hyväksyttiin ja avattiin allekirjoitettavaksi Haagissa syksyllä 1996 pidetyssä diplomaattikokouksessa.

Tarve sopimuksen valmisteluun johtui siitä, että vuonna 1961 alaikäisten suojelusta tehty yleissopimus oli käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi. Eräänä syynä vaikeuksiin oli se, että yleissopimuksessa oli lapsen asuinpaikkavaltion ja toisaalta lapsen kansalaisuusvaltion viranomaisille annettu kilpailtava toimivalta ryhtyä toimiin lapsen suojelemiseksi. Ongelmana pidettiin myös sopimusvaltioiden viranomaisten huonoa yhteistyötä ja sitä, että sopimuksesta puuttuivat määräykset sopimusvaltiossa tehdyn suojelutoimenpiteen täytäntöönpanosta toisessa sopimusvaltiossa. Näiden ongelmien seurauksena sopimuksen osapuolena oli vuonna 1996 vain 11 valtiota. Lisäperusteiden uuden yleissopimuksen laatimiselle antoi lapsen oikeuksista New Yorkissa 1993 tehty yleissopimus, joka synnytti tarpeen huolehtia siitä, että lapsia koskevat sopimukset täyttivät mainitussa sopimuksessa asetetut vaatimukset.

3.2 Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on parantaa lasten suojelua kansainvälisissä tilanteissa. Sopimuksen avulla pyritään välttämään oikeusjärjestelmien välisiä ristiriitatilanteita lasten suojeluun liittyvän toimivallan, sovellettavan lain sekä tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta. Tarkoituksena on myös kehittää kansainvälistä yhteistyötä lasten suojelussa.

Sopimuksen soveltamisala on määritelty sopimuksen 2—4 artiklassa. Sopimusta sovelletaan 2 artiklan mukaan kaikkiin alle 18-vuotiaisiin lapsiin heidän syntymästään alkaen. Sopimuksen 3 artiklassa on esimerkiksi kieluettelo toimenpiteistä, joihin sopimusta sovelletaan. Näitä ovat esimerkiksi lapsen

huolto ja edunvalvonta sekä lapsen sijoittaminen perhe- tai laitoshoitoon. Sopimuksen 4 artiklassa soveltamisalaa tarkennetaan luetelamalla asiaryhmiä, joihin yleissopimusta ei sovelleta. Näitä ovat esimerkiksi vanhemmuuden vahvistaminen tai kiistäminen sekä lapsen nimeä ja elatusvelvollisuutta koskevat kysymykset.

Sopimuksen II luku koskee sopimusvaltioiden kansainvälistä toimivaltaa ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Tavoitteena on ollut estää toimivaltariidit määräämällä, että vain yksi sopimusvaltio olisi kulloinkin toimivaltainen. Pääsääntönä on, että lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiset ovat toimivaltaisia (5 artikla). Pääsäännöstä on tehty poikkeuksia tapauksissa, joissa lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa tai jossa on kysymys lapsikaappauksesta. Lapsen asuinpaikkavaltiolle on lisäksi annettu mahdollisuus pyytää sitä tai suostua siihen, että muun kuin lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiset käyttävät toimivaltaa (8 ja 9 artikla). Sopimuksen 10 artiklassa määrätään edellytyksistä, joiden nojalla avioliiton purkamista koskevasta asiasta päättävä sopimusvaltion viranomainen voi ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojaamiseksi, vaikka lapsen asuinpaikka on toisessa sopimusvaltiossa. Sopimuksen 11 ja 12 artiklassa on lisäksi pääsäännöstä poikkeavia määräyksiä kiiretilanteiden ja sellaisten toimenpiteiden varalta, joiden oikeusvaikutukset rajoittuvat ainoastaan toimenpiteen suorittaneen valtion alueelle.

Sopimuksen III luku koskee sovellettavaa lakia. Pääsääntönä on, että viranomainen soveltaa omaa lakiaan ryhtyessään lasten suojelua koskeviin toimenpiteisiin (15 artikla). Luvussa on määräykset myös siitä, mitä lakia sovelletaan vanhempainvastuun määräytymiseen sopimuksen, yksipuolisen oikeustoimen tai suoraan lain nojalla ja miten lapsen asuinpaikan siirtyminen toiseen valtioon vaikuttaa edellä mainituin tavoin syntyneeseen vanhempainvastuuseen (16, 17 ja 21 artikla).

Sopimuksen IV luvussa on määräykset sopimusvaltiossa suoritetun toimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta muissa sopimusvaltioissa. Pääsääntönä on, että nämä toimenpiteet tunnustetaan muissa sopimus-

valtioissa ilman eri vahvistusta. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä sopimuksessa luetelluin perustein (23 artikla). Jos suoritettu toimenpide, joka on täytäntöönpanokelpoinen alkuperävaltiossaan, edellyttää täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, se on asianosaisen pyynnöstä julistettava siellä täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kuitenkin kieltäytyä sopimuksessa mainituin perustein (26 artikla). Itse täytäntöönpano tapahtuu täytäntöönpanovaltion omaa lainsäädäntöä soveltaen. Täytäntöönpanon tulee tapahtua samalla tavoin kuin kyseisen valtion omien viranomaisten toimenpiteiden täytäntöönpanon (28 artikla).

Sopimuksen V luku koskee yhteistyötä sopimuksen soveltamisalalla. Samalla tavoin kuin monissa aikaisemmissa Haagin yleissopimuksissa yhteistyöjärjestelmä perustuu siihen, että jokainen sopimusvaltio on velvollinen nimeämään keskusviranomaisen vastamaan niistä velvoitteista, joita sopimus näille viranomaisille asettaa (29 artikla). Eräät keskusviranomaiselle määrätty tehtävät voidaan suorittaa myös muiden viranomaisten tai toimielinten välityksellä.

Sopimuksen VI luvussa on yleisiä määräyksiä, joiden tarkoituksena on muun muassa helpottaa sopimuksen toimeenpanoa ja seurantaa sekä suojata sopimuksen puitteissa vaihdettujen henkilötietojen luottamuksellisuutta. Tässä luvussa on määräyksiä myös Haagin lastensuojelusopimuksen ja muiden kansainvälisten asiakirjojen välisestä suhteesta.

Sopimuksen VII luvussa on Haagin yleissopimuksissa tavanomaiset loppumääräykset, jotka koskevat muun muassa sopimuksen ratifiointia ja hyväksymistä sekä sopimukseen liittymistä ja sopimuksen voimaantuloa.

3.3 Sopimukseen sitoutumista koskevan toimivallan jakautuminen Suomen ja Euroopan yhteisön välillä

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön pohjalta muotoutuneen niin sanotun ERTA-opin mukaan jäsenvaltioilla ei ole oikeutta sopia kolmansien valtioiden kanssa sellaisista velvoitteista, jotka vaikut-

tavat yhteisön sääntöihin tai muuttavat niitä. Tältä osin toimivalta kuuluu yksinomaan yhteisölle.

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattaminen vaikuttaa Bryssel Iia-asetuksen soveltamiseen siten, että sen alueellinen soveltamisala kaventuu. Sopimuksen voimaansaattamisen jälkeen Bryssel Iia -asetuksen oikeudellista toimivaltaa (II luku) ja keskusviranomaisten yhteistyötä (IV luku) koskevia säännöksiä voidaan lastensuojelusopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa soveltaa vain, jos kysymyksessä olevan lapsen asuinpaikka on jonkin jäsenvaltion alueella. Tämä johtuu toisaalta Haagin lastensuojelusopimuksen 52 artiklan 2 ja 4 kappaleesta ja toisaalta Bryssel Iia -asetuksen 61 artiklasta. Mainituista Haagin sopimuksen määräyksistä seuraa, etteivät sopimusvaltiot voi sopimuksen soveltamisalalla tehdä uusia, sopimuksen kanssa ristiriidassa olevia valtiosopimuksia tai yhtenäisiä lakeja muutoin kuin sellaisten lasten osalta, joilla on asuinpaikka jossakin kysymyksessä olevan uuden instrumentin osapuolena olevassa valtiossa. Mainitussa asetuksen 61 artiklassa tämä on otettu huomioon säätämällä, että asetusta sovelletaan suhteessa Haagin lastensuojelusopimukseen yleensä vain, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella. Sopimuksen sitoutuminen kuuluu siten näiltä osin yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan.

Haagin lastensuojelusopimus ei sitä vastoin vaikuta yhteisön sääntöihin siltä osin kuin on kysymys vanhempainvastuuta koskevien tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Bryssel Iia -asetuksen säännökset vanhempainvastuuta koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta poikkeavat tosin Haagin lastensuojelusopimuksen määräyksistä siten, että tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon on eräissä tapauksissa olemassa velvollisuus silloinkin, kun vastaava velvollisuutta ei ole Haagin sopimuksen nojalla. Mainittujen instrumenttien välillä ei kuitenkaan ole ristiriitaa, sillä Haagin sopimuksen määräykset ovat vähimmäisvelvoitteita, jotka eivät estä sopimusvaltioita tunnustamasta ja täytäntöön panemasta toisessa sopimusvaltiossa annettuja ratkaisuja laajemminkin kuin, mihin heillä on sopimuksen mukaan velvollisuus. Bryssel Iia -asetuksen

61 artiklan b) alakohdassa säädetään tämän mukaisesti, että toisessa jäsenvaltiossa annettun tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovelletaan Bryssel Iia -asetusta silloinkin, kun lapsella on asuinpaikka sellaisessa Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, joka on Haagin sopimuksen osapuoli. Haagin sopimukseen sitoutuminen ei siten vaikuta yhteisön sääntöihin päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta, joten asia kuuluu tältä osin Suomen toimivaltaan.

3.4 Sopimuksen voimaantulo ja Suomen tähänastiset toimenpiteet

Haagin lastensuojelusopimuksen voivat allekirjoittaa ja saattaa voimaan valtiot, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä silloin, kun sen 18. istunto vuonna 1996 pidettiin (57 artikla). Muut valtiot voivat liittyä sopimukseen sen tultua kansainvälisesti voimaan. Liittyminen vaikuttaa liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät määrääjässä ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan (58 artikla).

Haagin lastensuojelusopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.1.2002. Sen on tällä hetkellä ratifioinut tai hyväksynyt 14 valtiota, jotka ovat Albania, Australia, Bulgaria, Ecuador, Latvia, Liettua, Marokko, Monaco, Slovakia, Slovenia, Tšekin tasavalta, Ukraina, Unkari ja Viron tasavalta. Lisäksi sopimukseen on liittynyt Armenia. Näiden lisäksi sopimuksen on allekirjoittanut 20 valtiota.

Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden kannalta Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattaminen kuuluu osittain yhteisön ja osittain jäsenvaltion toimivaltaan. Koska Euroopan yhteisö ei ollut Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsen ja ainoastaan valtiot voivat Haagin lastensuojelusopimuksen mukaan tulla sen osapuoliksi, neuvosto valtuutti 19 päivänä joulukuuta 2002 tehdyllä päätöksellä jäsenvaltiot allekirjoittamaan sopimuksen yhteisön puolesta (EYVL L 48/1, 21.2.2003). Allekirjoittaminen tapahtui Euroopan yhteisön kaikkien silloisten jäsenvaltioiden paitsi Alankomaiden osalta 1 päivänä huhtikuuta 2003. Tuolloin myös Suomi allekirjoitti sopimuksen. Alan-

komaat oli allekirjoittanut sopimuksen jo vuonna 1997.

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto päätti 5 päivänä kesäkuuta 2008 tietyille jäsenvaltioille, muun muassa Suomelle, annettavasta valtuudesta ratifioida vuoden 1996 Haagin yleissopimus tai liittyä siihen Euroopan yhteisön puolesta. Päätöksen mukaan näiden jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet voidakseen tallentaa ratifiointi- tai liittymisasiakirjansa Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriöön samanaikaisesti, mahdollisuuksien mukaan ennen 5 päivää kesäkuuta 2010 (EUVL L 151/36, 11.6.2008).

4 Haagin lastensuojelusopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön ja Suomea koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin

Haagin lastensuojelusopimuksen määräykset syrjäyttävät erityissäännöksinä Suomen kansallisen lain säännökset sopimuksen soveltamisalalla. Sopimuksen perusajatuksukset ovat keskeisiltä osin samat kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain kansainvälis-yksityisoikeudellisissa säännöksissä. Lähtökohtana on molemmissa, että lasta koskevat asiat on ratkaistava lapsen asuinpaikkavaltiossa, että asiaa ratkaistaessa sovelletaan tuomioistuinvaltion lakia ja että ulkomaisen ratkaisun tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon tulee suhtautua suopeasti.

Lapsen edunvalvontaa koskevissa kysymyksissä Haagin lastensuojelusopimus eroaa kansainvälisen perhesuhdelain säännöksistä siinä, että sopimuksessa on lähtökohtana asuinpaikkaperiaatteen soveltaminen, kun taas viimeksi mainitussa painotetaan kansalaisuusperiaatetta. Haagin sopimus on tältä osin kansallisia säännöksiämme uudenaikaisempi. Nykyisen käsityksen mukaan asuinpaikka soveltuu usein paremmin tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa ja lainvalintaa määrääväksi liittymäksi kuin kansalaisuus. Myös Suomen kansainvälis-yksityisoikeudellista lainsäädäntöä uudistettaessa on monissa kysymyksissä siirrytty kansalaisuusperiaatteesta asuinmaaperiaatteeseen.

Haagin lastensuojelusopimus ei vaikuta sellaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita ja jotka sisältävät määräyksiä lastensuojelusopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, jolleivät kyseisten asiakirjojen osapuolina olevat valtiot anna toisensisältöistä selitystä (52 artikla 1 kappale). Mainitun 52 artiklan 1 kappaleen määräykset koskevat artiklan 3 kappaleen mukaan myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu näiden valtioiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin. Haagin lastensuojelusopimus ei siten vaikuta pohjoismaisen tuomiosopimuksen, vuoden 1932 pohjoismaisen tuomiosopimuksen, Euroopan neuvoston sopimuksen eikä pohjoismaisen luovuttamislain soveltamiseen.

Haagin lastensuojelusopimus ei vaikuta Haagin lapsikaappausopimuksen soveltamiseen niiden valtioiden välillä, jotka ovat molempien sopimusten osapuolia (50 artikla). Mikään ei kuitenkaan estä vetoamasta Haagin lastensuojelusopimukseen luvattomasti poisviedyn tai palauttamatta jätetyn lapsen palauttamiseksi tai tapaamisoikeuden järjestämiseksi.

Haagin lastensuojelusopimuksen vaikutuksista sopimusvaltion mahdollisuuteen tehdä sopimuksia, jotka sisältävät lastensuojelusopimuksen soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, määrätään lastensuojelusopimuksen 52 artiklan 2 kappaleessa. Sen mukaan lastensuojelusopimus ei vaikuta tällaisten sopimusten tekemiseen sellaisten lasten osalta, joilla on asuinpaikka kyseessä olevan sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa. Tämä määräys koskee myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin (52 artikla 4 kappale).

Mainitun 52 artiklan 2 ja 4 kappaletta sovelletaan arvioitaessa Haagin lastensuojelusopimuksen vaikutusta Bryssel IIa -asetukseen ja pohjoismaiseen avioliittokonventionon vuonna 2001 sovittuihin muutoksiin (SopS 44/2001), jotka ovat Haagin lastensuojelusopimusta myöhemmin tehtyjä kansainvälisiä asiakirjoja. Haagin lastensuojelusopimus ei siten vaikuta Bryssel IIa -asetukseen, jos lapsen asuinpaikka on Euroopan unionin alueella. Edellä mainitut pohjoismaisen avioliit-

tokonvention muutetut määräykset koskevat ainoastaan sellaisia lapsia, joilla on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa. Haagin lastensuojelusopimus ei siten vaikuta tähän sopimukseen.

5 Haagin lastensuojelusopimuksen voimaattamisesta ehdotetun lain pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että Haagin lastensuojelusopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö. Oikeusministeriö hoitaa jo nykyisin samankaltaisia keskusviranomaistehtäviä Bryssel IIa -asetuksen, Euroopan neuvoston sopimuksen ja Haagin lapsikaappausopimuksen nojalla.

Esityksessä ehdotetaan myös, että Helsingin hovioikeus ratkaisisi ensimmäisenä oikeusasteena kysymyksen toisessa sopimusvaltiossa annetun päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta. Helsingin hovioikeuden toimivalta kattaisi kaikki sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat toisessa sopimusvaltiossa annetut päätökset. Näiden asioiden keskittäminen Helsingin hovioikeuteen on perusteltua sen vuoksi, että Helsingin hovioikeus ratkaise jo nykyisin kysymyksen lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta Euroopan Neuvoston sopimuksen ja Suomen kansallisten säännösten nojalla. Melko pienen asiaryhmän keskittäminen yhteen tuomioistuimeen antaa myös mahdollisuudet tarvittavan asiantuntemuksen ylläpitämiseen.

Kun tapaamisoikeutta koskeva asia tulee ratkaistavaksi muussa kuin tapaavan vanhemman asuinpaikkavaltiossa, tuomioistuin tarvitsee usein luotettavaa tietoa niistä seikoista ja olosuhteista, jotka ovat merkittäviä tapaamisoikeuden myöntämisen tai käyttämisen kannalta. Näin on erityisesti silloin, kun tapaaminen on tarkoitus toteuttaa tapaajan luona ja muussa kuin siinä valtiossa, jonka tuomioistuin ratkaisee asian. Sen vuoksi ehdotetaan, että lapsen Suomessa asuva vanhempi voisi pyytää kotikuntansa sosiaalilautakunnalta lausuntoa mainituista seikoista ja olosuhteista, jos tapaamisoikeutta koskeva

asia tulee ratkaistavaksi toisessa sopimusvaltiossa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että maistraatin tulisi tietyissä tilanteissa huoltajan tai edunvalvojan pyynnöstä antaa todistus huoltajan tai edunvalvojan asemasta ja valtuuksista. Todistuksen avulla pyritään helpottamaan huoltajan tai edunvalvojan oikeuksien käyttämistä kansainvälisissä tilanteissa.

6 Esityksen vaikutukset

6.1 Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Ehdotettu laki lisää vähäisessä määrin oikeusministeriöllä olevia keskusviranomais-tehtäviä. Myös sosiaalilautakuntien tehtävät lisääntyvät vähäisessä määrin sen vuoksi, että niiltä saatettaisiin pyytää lausuntoa toisessa sopimusvaltiossa lapsen tapaamisoikeudesta käytävää riitaa varten.

Todistuksen antaminen lapsen edunvalvojan ja huoltajan asemasta olisi maistraateille uusi tehtävä. Todistus on tarkoitettu annettavaksi ainoastaan silloin, kun todistusta pyytävä osoittaa tarvitsevansa sitä vieraassa valtiossa. Todistusten lukumäärän voidaan sen vuoksi olettaa jäävän vähäiseksi, joten maistraattien työmäärän lisäys olisi myös vähäinen.

6.2 Vaikutukset yksilön asemaan

Sopimus parantaa lapsen huoltajan tai edunvalvojan aseman pysyvyyttä tilanteissa, joissa lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, sekä lisää suomalaisten vanhempainvastuuta koskevien päätösten tunnustettavuutta ja täytäntöönpanokelpoisuutta muissa sopimusvaltioissa. Sopimus mahdollistaa myös vanhempainvastuuta koskevan asian siirtämisen sen sopimusvaltion viranomaiselle, jolla on parhaat edellytykset antaa asiassa lapsen edun mukainen ratkaisu. Sopimuksella luotu keskusviranomaisjärjestelmä helpottaa lasten suojelemista kansainvälisissä tilanteissa.

Ehdotuksella ei ole suoranaista vaikutusta sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta.

7 Asian valmistelu

Esitysehdotus on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa oli mukana sosiaali- ja terveysministeriön edustaja. Asiasta on pyydetty lausunnot ulkoasiainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, Helsingin hovioikeudelta, eräiltä käräjäoikeuksilta, Väestörekisterikeskukselta, eräiltä maistraateilta, eräiden kuntien sosiaalihuollon toimielimiltä, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Asianajajaliitolta ja Lastensuojelun Keskusliitolta. Lausunnoissa pidettiin tarpeellisena Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista.

Esitys on lausuntopalautteen pohjalta viimeistelty oikeusministeriössä.

8 Muita asiaan vaikuttavia seikkoja

Euroopan yhteisön oikeus- ja sisäasiainneuvoston päätöksessä, jolla eräät jäsenvaltiot valtuutettiin sitoutumaan yhteisön puolesta Haagin lastensuojelusopimukseen, päätettiin myös siitä, että jäsenvaltioiden on ennen 5.12.2009 vaihdettava neuvostossa komission kanssa tietoja siitä, milloin ne katsovat saavansa ratifiointin tai liittymisen edellyttämät parlamentaariset menettelynsä päätökseen. Tällä perusteella päätetään siitä, milloin ratifiointi- ja liittymisasiakirjojen tallettaminen tapahtuu.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön**I luku Yleissopimuksen soveltamisala**

1 artikla. Artiklan 1 kappaleessa ilmaistaan yleissopimuksen tarkoitus. Yleissopimus koskee sekä lapsen henkilön että lapsen omaisuuden suojelemista. Tässä tarkoituksessa yleissopimuksessa määritetään valtio, jonka viranomaiset ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojaamiseksi, sekä laki, jota viranomaisten on tällöin sovellettava. Yleissopimuksessa on määräyksiä myös laista, jota sovelletaan vanhempainvastuuseen, ja määräyksiä lastensuojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Lisäksi yleissopimuksen tarkoituksena on luoda sopimusvaltioiden viranomaisten välille lasten suojelussa tarvittavaa yhteistyötä.

Artiklan 2 kappaleessa määritellään käsite ”vanhempainvastuu”. Sen mukaan käsite sisältää huoltajuuteen tai muuhun vastaavaan asemaan perustuvat vanhempien, edunvalvojien tai muiden lapsen laillisten edustajien oikeudet, valtuudet ja velvollisuudet huolehtia lapsesta tai hänen omaisuudestaan. Määritelmä on siten laaja, eikä merkitystä ole sillä, millä nimellä järjestelyä kansallisessa oikeusjärjestyksessä kutsutaan. Määritelmän tarkoittamat oikeudet, valtuudet ja velvollisuudet kuuluvat normaalisti lapsen vanhemmille tai toiselle heistä, mutta ne voivat kuulua myös muulle taholle. Suomen lainsäädännön tuntemista instituutioista vanhempainvastuun alaan kuuluvat erityisesti lapsen huolto ja edunvalvonta sekä maahan muuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) 5 luvussa tarkoitettu vailla huoltajaa saapuneen lapsen edustaminen. Myös lastensuojelulain (683/1983) 19 §:ssä tarkoitettu sosiaalilautakunnan oikeus päättää huostaanotetun lapsen asioista kuuluu vanhempainvastuun piiriin.

2 artikla. Artiklassa määritetään yleissopimuksen henkilöllinen soveltamisala. Sen mukaan yleissopimusta sovelletaan alle 18-vuotiaisiin lapsiin heidän syntymästään alkaen. Yleissopimusta ei siten sovelleta syntymättömiin lapsiin eikä 18 vuotta täyttäneisiin henkilöihin.

3 artikla. Artiklassa täsmennetään yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa luettelamalla sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia viranomaisen toimenpiteitä. Luettelo ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi. Sellainenkin viranomaisen toimenpide, jota ei ole mainittu luettelossa, kuuluu sopimuksen alaan, jos sen tarkoituksena on lapsen henkilön tai omaisuuden suojaaminen eikä 4 artiklasta muuta johdu.

Artiklan a alakohdan mukaan sopimuksen alaan kuuluvat vanhempainvastuun määräytymistä, käyttöä, päättymistä tai rajoittamista sekä vanhempainvastuun siirtämistä toiselle henkilölle koskevat toimenpiteet. Tällaisia toimenpiteitä ovat Suomen lainsäädännössä esimerkiksi lapsen huoltoa tai edunvalvontaa ja lapsen huostaanottoa koskevat päätökset.

Artiklan b alakohdan mukaan sopimuksen alaan kuuluvat toimenpiteet, jotka koskevat lapsen huoltajan oikeuksia, mukaan lukien lapsen hoitoon liittyvät oikeudet ja erityisesti oikeus päättää lapsen asuinpaikasta sekä tapaamisoikeus, johon sisältyy oikeus viedä lapsi rajoitetuksi ajaksi pois asuinpaikastaan. Suomen lainsäädännön kannalta katsottuna tähän ryhmään kuuluvia toimenpiteitä ovat erityisesti lapsen tapaamisoikeutta ja muuta yhteydenpitoa koskevat päätökset sekä päätökset, joissa on annettu määräyksiä huoltajien tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista tai päätetty tehtävien jaosta huoltajien kesken.

Artiklan c alakohdan mukaan sopimuksen 1 artiklassa tarkoitettut toimenpiteet voivat koskea lapsen edunvalvontaa tai muuta vastaavaa järjestelyä. Erilaiset lapsen edunvalvontaa koskevat päätökset kuuluvat siten yleissopimuksen soveltamisalaan.

Artiklan d alakohdan mukaan toimenpiteet voivat koskea lapsesta tai hänen omaisuutensa hoidosta taikka lapsen edustamisesta tai avustamisesta vastaavan henkilön tai elimen ja tämän tehtävien määrittämistä. Tämä alakohta on Suomen lainsäädännön kannalta katsottuna paljolti päällekkäinen edellisten alakohtien kanssa. Tähän ryhmään kuuluisi esimerkiksi edunvalvojan määrääminen vanhemman sijaiseksi viimeksi mainitun ollessa esteellinen.

Artiklan e alakohdan mukaan lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka lapsen hoidon järjestämistä kafalan tai muun vastaavan huoltojärjestelyn avulla koskevat viranomaisen toimenpiteet kuuluvat yleissopimuksen soveltamisalaan. Kafala on islamilaisissa maissa tunnettu järjestely, jolla lapsi sijoitetaan viranomaisen päätöksellä laitokseen tai muslimiperheeseen, joka siitä lähtien tulee vastaamaan lapsen elatuksesta, hoivasta ja kasvatuksesta sekä tarvittaessa omaisuudesta.

Artiklan f alakohdan mukaan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat myös toimenpiteet, jotka koskevat lapsesta vastuussa olevan henkilön suorittaman lapsen hoidon viranomaisvalvontaa. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa toimenpiteet, jotka koskevat sijaishuollossa olevan lapsen sijaishuollon valvontaa.

Artiklan g alakohdan mukaan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat toimenpiteet, jotka koskevat lapsen omaisuuden hoitoa, säilyttämistä tai luovuttamista. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa holhousviranomaisen toimenpiteet, joissa on kysymys luvan myöntämisestä alaikäisen puolesta tehdyille, holhousoimesta annetun lain (442/1999) 34 §:ssä tarkoitettulle oikeustoimelle.

4 artikla. Artiklassa luetellaan asiaryhmiä, jotka saattavat koskea lapsen suojelua mutta jotka silti jäävät yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Luettelo on tarkoitettu tyhjentäväksi. Viranomaisen toimenpide, jolla tähdätään lapsen henkilön tai omaisuuden suojelemiseen, kuuluu siten yleissopimuksen soveltamisalaan, jollei kyseistä asiaa ole tässä artiklassa suljettu sen ulkopuolelle.

Artiklan a alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta vanhemmuuden vahvistamiseen tai kiistämiseen. Yleissopimus ei si-

ten koske isyyden tai äitiyden vahvistamista taikka kumoamista eikä vanhemmuuden määräytymistä suoraan lain nojalla. Kysymys lapsen laillisesta edustajasta isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevassa asiassa kuuluu sitä vastoin 3 artiklan mukaan yleissopimuksen soveltamisalaan.

Artiklan b alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta lapseksiottamista koskeviin päätöksiin, lapseksiottamista valmisteleviin toimenpiteisiin eikä ottolapsisuhteen kumoamiseen tai purkamiseen. Myös lapsen sijoittaminen lapseksiottamista varten jää siten sopimuksen ulkopuolelle. Eräistä tähän liittyvistä kysymyksistä on määräyksiä Haagissa 29.5.1993 tehdyssä lasten suojelua sekä yhteistyötä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa koskevassa yleissopimuksessa (SopS 29/1997), jossa Suomi on osapuolena.

Artiklan c alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta lapsen sukunimeen eikä etunimiin.

Artiklan d alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta vajaavaltaisuudesta vapautumiseen eli emansipaatioon. Emansipaatiolla tarkoitetaan alaikäisen vapautumista vajaavaltaisuudesta tai huollettavana olemisesta joko viranomaisen päätöksellä tai esimerkiksi avioliiton solmimisen vuoksi suoraan lain nojalla. Suomen lainsäädäntö ei nykyisin tunne emansipaatiota.

Artiklan e alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta elatusvelvollisuuteen. Elatusvelvollisuudesta on olemassa lukuisia muita kansainvälisiä asiakirjoja, joissa Suomi on osapuolena.

Artiklan f alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta trusteeihin eikä perintöoikeuteen. Trusteista on olemassa Haagissa vuonna 1985 tehty yleissopimus, jossa Suomi ei ole osapuolena. Perimyksestä on olemassa sovellettavaa lakia koskeva Haagissa 1989 oleva yleissopimus, jossa Suomi ei myöskään ole osapuolena. Jos perimyksen sovellettavassa laissa säädetään, että alaikäisellä tulee olla edustaja jossakin asiassa, Haagin lastensuojelusopimusta sovelletaan kuitenkin edustajan määräämiseen.

Artiklan g kohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta sosiaaliturvaan. Kaikki sosiaaliturvaan kuuluvat päätökset jäävät siten yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Artiklan h kohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta yleisiin koulutusta tai terveyttä koskeviin viranomaistoimenpiteisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi viranomaisten päätökset koulussa noudatettavasta opetussuunnitelmasta tai rokottamisesta. Lapsen sijoittaminen viranomaisen päätöksellä tiettyyn kouluun hänen suojelemisekseen tai päätös alaikäiselle tehtävästä raskauden keskeyttämisestä kuuluvat sitä vastoin yleissopimuksen alaan.

Artiklan i kohdan mukaan toimenpiteet, joihin on ryhdytty lasten tekemien rikosten johdosta, eivät kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, vaikka kysymyksessä olisikin toimenpide lapsen suojelemiseksi. Yleissopimus ei siten aseta rajoituksia valtioiden toimivallalle ryhtyä rankaiseviin tai kasvatuksellisiin toimenpiteisiin tapauksissa, joissa lapsi on tehnyt rikokseksi katsottavan teon.

Artiklan j kohdassa suljetaan yleissopimuksen piiristä turvapaikkaoikeutta ja maahanmuuttoa koskevat päätökset. Rajausta koskee vain mainittuja päätöksiä. Lapsen edustaminen turvapaikkaa tai oleskelulupaa koskevassa asiassa kuuluu sitä vastoin yleissopimuksen alaan.

II luku Toimivalta

5 artikla. Artiklan 1 kappaleessa ilmaistaan viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa koskeva pääsääntö. Sen mukaan sen sopimusvaltion oikeus- ja hallintoviranomaiset, jossa lapsella on asuinpaikka, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Määräys vastaa kansainvälisessä yksityisoikeudessa vakiintuneeksi katsottavaa periaatetta, jonka mukaan lapsen edun mukainen ratkaisu on yleensä luotettavimmin ja vaivattomimmin tehtävissä valtiossa, jossa lapsi asuu ja jossa hänen elämänsä keskeisimmät siteet ovat. Meidän lainsäädännössämme tämä ratkaisu on omaksuttu muun muassa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa.

Asuinpaikan käsitettä ei Haagin sopimuksissa ole määritelty. Myös Haagin lastensuojelusopimuksessa on noudatettu tätä perinnettä. Vakiintuneen käsityksen mukaan asuinpaikka määräytyy tosiasiallisesti vallitsevien, ulkonaisesti havaittavien seikkojen pohjalta.

Henkilöllä katsotaan olevan asuinpaikka siinä valtiossa, jossa hän asuu ja jossa hänellä on tosiasiallisesti keskeinen elämänympäristönsä. Asuinpaikkaa ratkaistaessa otetaan ennen muuta huomioon asumisen kestoajka ja yhtäjaksoisuus sekä muut vastaavat henkilöön liittyvät seikat, jotka osoittavat tosiasiallisten siteiden olemassa oloa tuohon valtioon. Pelkkä tilapäinen oleskelu tietyssä valtiossa esimerkiksi lomanvieton, tapaamisoikeuden käyttämisen tai lyhytaikaisen opiskelun yhteydessä ei sitä vastoin riitä perustamaan asuinpaikkaa oleskeluvaltiossa.

Artiklan 2 kappale koskee kansainvälisen toimivallan siirtymistä lapsen asuinpaikan muuttuessa. Kun lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, myös toimivalta siirtyy lapsen uuteen asuinpaikkavaltioon. Poikkeuksen muodostavat lapsen luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen käsitteävät tapaukset, joiden osalta toimivallan siirtymisestä määrätään 7 artiklassa.

Yleissopimuksessa ei ole määräystä siitä, siirtyykö toimivalta välittömästi siinäkin tapauksessa, että lapsen asuinpaikkavaltio vaihtuu asian ollessa vireillä. Asian täytynee katsoa kuuluvan kansallisesti ratkaistaviin. Bryssel IIa -asetuksen 8 artiklan mukaan kansainvälinen toimivalta määräytyy asian vireillepanoajankohdan perusteella. Tuon ajankohdan jälkeen tapahtunut lapsen asuinpaikan muutos ei estä sen valtion tuomioistuinta, jossa asia on pantu vireille, käsittelemästä asiaa loppuun. Yleissopimusta on tarkoituksenmukaista tulkita samalla tavalla. Näin estetään se, että asian osapuoli voisi tehdä oikeudenkäynnin merkityksettömäksi muuttamalla lapsen asuinpaikan oikeudenkäynnin kestäessä.

6 artikla. Artikla sisältää poikkeuksen 5 artiklassa olevasta kansainvälistä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä. Poikkeus koskee artiklan 1 kappaleen mukaan pakolaislapsia ja sellaisia lapsia, jotka ovat kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa. Artiklan 2 kappaleen mukaan poikkeusta sovelletaan myös lapsiin, joiden asuinpaikkaa ei kyetä määrittelemään. Tilanne voi olla tällainen sellaisissa harvinaisissa tapauksissa, joissa lapsi viettää sillä tavoin kiertelevää elämää, ettei mitään valtiota voida pitää hänen elämänsä keskuksena.

Lapsen asuinpaikka ei näissä tapauksissa olisi sopiva toimivallan peruste, koska lapsella joko ei ole asuinpaikkaa tai hän on joutunut sieltä pakenemaan. Sen vuoksi toimivalta on artiklan mukaan sen sopimusvaltion viranomaisilla, jonka alueella lapsi on.

7 artikla. Artikla, joka sisältää poikkeuksen 5 artiklassa olevaan pääsääntöön, koskee tapauksia, joissa lapsi on siirtynyt toiseen valtioon luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen seurauksena. Näissä tapauksissa kansainvälinen toimivalta ei siirry pelkästään asuinpaikan siirtymisen myötä, vaan edellytetään, että sen lisäksi jompikumpi kahdesta vaihtoehtoisesta edellytyksestä toteutuu. Artiklan tarkoituksena on vaikeuttaa sitä, että lapsen kaappaaja saisi toimivallan siirtymään haluamaansa valtioon ja sillä tavoin hyötyisi lapsikaappauksesta.

Ensimmäinen vaihtoehtoinen edellytys on, että kukin sellainen henkilö, laitos tai muu elin, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on antanut suostumuksensa lapsen poisviemiseen tai palauttamatta jättämiseen. Tämä edellytys vastaa Haagin lapsikaappaus sopimuksen 13 artiklan a kohdassa olevaa edellytystä, jolla sopimusvaltio voi kieltäytyä lapsen palauttamisesta. Se, mitä huoltoa koskevilla oikeuksilla tarkoitetaan, on määritelty Haagin lapsikaappaus sopimuksen 5 artiklan a kohdassa. Sen mukaan huoltoa koskevat oikeudet käsittävät lapsen henkilöä koskevien asioiden hoitoa koskevat oikeudet, erityisesti oikeuden määrätä lapsen asuinpaikasta.

Toinen vaihtoehtoinen edellytys on, että lapsi on asunut uudessa asuinpaikkavaltiossaan vähintään yhden vuoden sen jälkeen, kun sellaisella henkilöllä, laitoksella tai muulla elimellä, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on ollut tai olisi pitänyt olla tieto lapsen olinpaikasta, eikä enää ole vireillä tuon ajanjakson aikana vireille pantua pyyntöä lapsen palauttamiseksi, ja lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä. Edellytys muistuttaa Haagin lapsikaappaus sopimuksen 12 artiklaa, joka antaa sopimusvaltioille mahdollisuuden olla määräämättä lasta palautettavaksi, jos lapsen palauttamista koskevaa asiaa ei ole pantu vireille vuoden kuluessa luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä ja lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä. Kummassakin artiklassa mai-

nittu vuoden määräaika lasketaan kuitenkin eri tavoin. Haagin lapsikaappaus sopimuksen mukaan se lasketaan lapsen luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä, mutta tämän artiklan mukaan vasta siitä, kun se, jonka huoltajan oikeuksia on loukattu on saanut tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto lapsen olinpaikasta. Siten voi tapahtua, että valtiolla, joka on osapuolena molemmissa edellä tarkoitetuissa yleissopimuksissa, on mahdollisuus olla määräämättä lasta palautettavaksi, mutta ei kuitenkaan toimivaltaa ratkaista lapsen suojelua koskevaa asiaa.

Artiklan 2 kappaleessa määrätään, millä edellytyksillä lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä on pidettävä luvattomana. Määräys on yhtäpitävä Haagin lapsikaappaus sopimuksen 3 artiklan kanssa.

Artiklan 3 kappale koskee kysymystä, mihin yleissopimuksen alaan kuuluviin toimenpiteisiin se valtio, jonne lapsi on luvattomasti viety tai josta lapsi on luvattomasti jätetty palauttamatta, voi ryhtyä, jos toisen sopimusvaltion viranomaiset ovat 1 kappaleen mukaan toimivaltaisia. Sen mukaan viranomaiset voivat ryhtyä ainoastaan sellaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

8 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltainen sopimusvaltion viranomainen voi pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisista käyttämään toimivaltaa lapsen suojelemiseksi tai lykätä asian käsittelyä ja pyytää sen osapuolia esittämään tällaisen pyynnön toisen sopimusvaltion viranomaiselle. Menettely on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja siihen turvautumisen edellytyksenä on, että viranomainen katsoo toisen sopimusvaltion viranomaisella olevan paremmat edellytykset arvioida, mikä kyseisessä tapauksessa on lapsen edun mukaista.

Pyynnön esittäminen voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun lapsi on jäänyt asuinpaikkavaltiossaan orvoksi ja tuon valtion viranomaiset katsovat, että lapsen huolto olisi parasta järjestää hänen kansalaisuusvaltiossaan, jossa lapsen lähimmät sukulaiset ja muut läheiset asuvat. Jos viimeksi mainitun valtion viranomainen hyväksyy pyynnön ja käyttää toimivaltaa, sen päätös on lähtökohteisesti tunnustettava muissa sopimusvaltioissa.

Artiklan 2 kappaleessa luetellaan ne sopimusvaltiot, joille pyyntö voidaan esittää. Kappaleen a kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää valtiolle, jonka kansalainen lapsi on. Jos lapsella on kahden valtion kansalaisuus, pyyntö voidaan esittää kummalle tahansa näistä valtioista. Kappaleen b kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää myös valtiolle, jossa on lapsen omaisuutta. Pyyntö esittäminen saattaa olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun lapsen omaisuuden myyminen edellyttää lapsen asuinpaikkavaltion lainsäädännön mukaan viranomaisen suostumusta. Sen valtion viranomaisella, jossa omaisuus on, saattaa tällöin olla lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisia paremmat edellytykset arvioida, onko myyminen lapsen edun mukaista.

Mainitun 2 kappaleen c kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää myös valtiolle, jonka viranomaiset käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi. Pyyntö esittäminen voi olla perusteltua, jos mainitun valtion viranomaisilla jostakin syystä olisi lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisia paremmat edellytykset käsitellä lapsen huollon tai tapaamisoikeuden järjestämistä avioliiton purkamisen jälkeen eivätkä yleissopimuksen 10 artiklassa olevat edellytykset, jotka koskevat avioliiton purkamista käsittelevän tuomioistuimen toimivaltaa ratkaista lapsen suojeluun liittyviä kysymyksiä, ole käsillä.

Kappaleen e kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää myös valtiolle, johon lapsella on läheinen yhteys. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi lapsen edellinen asuinpaikkavaltio tai valtio, jossa lapsen lähimmät omaiset asuvat lapsen menetettyä vanhempansa.

Artiklan 3 kappaleen mukaan valtioiden kyseessä olevat viranomaiset voivat vaihtaa näkemyksiä asiasta. Näkemysten vaihtaminen on usein välttämätöntä sen arvioimiseksi, missä lapsen suojelua koskeva asia on paras ratkaista. Näkemysten vaihto voi tapahtua joko viranomaisten kesken suoraan tai keskusviranomaisten välityksellä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan viranomaisen, jolle 1 kappaleessa tarkoitettu pyyntö on lähetetty, voi käyttää toimivaltaa 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltaisen viranomaisten sijasta, jos se katsoo tämän olevan lapsen

edun mukaista. Pyyntöön hyväksyminen ei yleisesti siirrä lapsen suojelua koskeva toimivaltaa hyväksyjälle, vaan antaa, kuten 1 momentin kirjoitustapa osoittaa, ainoastaan oikeuden päättää siitä, mikä ”kyseisessä tapauksessa” eli tapauksessa, joka antoi aiheen pyyntöön, on lapsen edun mukaista.

9 artikla. Artikla koskee sopimusvaltion viranomaisten mahdollisuutta pyytää lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisilta toimivaltaa lapsen suojelemiseksi. Kysymys on siten 8 artiklaan nähden käänteisestä tilanteesta. Toimivallan pyytämisessä noudatettava menettely on symmetrinen 8 artiklassa tarkoitettua menettelyä kanssa. Pyyntöön voivat esittää sen valtion viranomaiset, jonka kansalainen lapsi on, tai jossa on lapsen omaisuutta, sekä sen valtion viranomaiset, jotka käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi. Myös sen valtion viranomaiset, johon lapsella on läheinen yhteys, voivat olla pyyntöön esittäjinä. Sen asemesta, että viranomaiset itse esittäisivät pyyntöön, ne voivat pyytää asian osapuolia toimimaan pyyntöön esittäjinä. Pyyntöön esittämisen edellytykset ovat samat kuin 8 artiklassa.

Artiklan 2 kappale vastaa 8 artiklan 3 kappaleen määräyksiä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan pyyntöön esittänyt viranomaisen voi käyttää toimivaltaa ainoastaan, jos lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisen on hyväksynyt pyyntöön. Sopimusneuvotteluissa tämä määräys ymmärrettiin niin, että hyväksymisen tulee olla nimenomainen. Se, että asuinpaikkavaltion viranomaisen jättää vastaamatta pyyntöön, on siten ymmärrettävä pyyntöön hylkäämiseksi.

10 artikla. Artiklassa määrätään lapsen vanhempien avioliiton purkamista koskevaa asiaa käsittelevien sopimusvaltion viranomaisten oikeudesta käyttää toimivaltaa lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi silloin, kun lapsen asuinpaikka ei ole tuossa valtiossa. Kysymys tällaisen toimivallan ottamisesta yleissopimukseen nousi neuvotteluissa tärkeäksi kysymykseksi muun muassa sen vuoksi, että eräiden maiden lakien mukaan tuomioistuimen on avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä viran puolesta päätettävä lapsen huollosta. Lopputulokseksi

tuli kanta, jonka mukaan avioliiton purkamisesta päättävän sopimusvaltion viranomaisilla on toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, mutta toimivallan käyttö sidottiin tiukkoihin edellytyksiin. Artiklan 1 kappaleen mukaan mainituilla viranomaisilla on oikeus käyttää toimivaltaa seuraavilla edellytyksillä:

- heidän valtionsa laki mahdollistaa tämän;
- lapsella on asuinpaikka toisessa sopimusvaltiossa
- toisella lapsen vanhemmista on oikeudenkäynnin alkamisajankohtana asuinpaikka toimivaltaa käyttävässä valtiossa ja jommallakummalla vanhemmalla on vanhempainvastuu lapsesta; ja
- vanhemmat sekä muu mahdollinen henkilö, jolla on vanhempainvastuu lapsesta, ovat hyväksyneet viranomaisten toimivallan ja tällainen toimivalta on lapsen edun mukainen.

Oikeus toimivallan käyttämiseen edellyttää siten muun muassa sitä, että viranomainen arvioi toimivallan lapsen edun mukaiseksi. Tuomioistuimella tai muulla viranomaisella tulee siten olla riittävästi tietoa lapsesta ja lapsen olosuhteista lapsen edun mukaisen ratkaisun antamiseksi.

Artiklan 1 kappaleen mukaan edellä mainitun viranomaisen toimivalta ei rajoita 5—9 artiklan soveltamista. Avioliiton purkamisesta päättävän tuomioistuimen tai viranomaisen toimivalta ei siten ole yksinomainen, joten 5—9 artiklan nojalla toimivaltainen viranomais voi käyttää toimivaltaa sen estämättä, että lapsen vanhempien avioliiton purkamista koskeva asia on vireillä muualla. Jos tiettyä toimenpidettä on vaadittu tämän artiklan mukaan toimivaltaiselta viranomaiselta, viranomaisen, joka on 5—9 artiklan nojalla toimivaltainen, on kuitenkin 13 artiklan mukaan pidättäydyttävä käyttämästä toimivaltaansa samaa toimenpidettä koskevassa asiassa.

Artiklan 2 kappaleessa määrätään edellä 1 kappaleessa tarkoitettun toimivallan päättymisestä. Sen mukaan toimivalta päättyy, kun avioero- tai asumuserohakemuksesta taikka avioliiton mitätöimistä koskevasta hakemuksesta annettu myönteinen tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi tai kun oikeudenkäynti on muusta syystä päättynyt.

11 artikla. Artikla koskee sopimusvaltion oikeutta ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella lapsi on tai lapselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat kiireellisissä tapauksissa toimivaltaisia. Viranomaiset voivat esimerkiksi toteuttaa kiireellisen huostaanoton, vaikka valtiolla ei ole 5—10 artiklan mukaan toimivaltaa. Kiireelliset toimenpiteet raukeavat artiklan 2 kappaleen mukaan, kun toimivaltaisen sopimusvaltion viranomaiset ovat ryhtyneet tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin. Artiklan 3 kappaleen mukaan kiireelliset toimenpiteet voivat raueta myös silloin, kun sellainen valtio, joka ei ole sopimuksen osapuoli, on suorittanut tarvittavat toimenpiteet. Näin käy silloin, kun toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka sopimuksen ulkopuolella olevassa valtiossa ja kiireellisen toimenpiteen suorittanut valtio on tunnustanut toisen valtion viranomaisten toimenpiteet.

12 artikla. Artiklan 1 kappale koskee sopimusvaltion oikeutta ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Artikla eroaa 11 artiklasta siinä, että väliaikaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, vaikka kysymyksessä ei olisi kiiretilanne. Väliaikaisen toimenpiteen vaikutukset rajoittuvat artiklan mukaan toimenpiteeseen ryhtyneen valtion alueelle. Väliaikainen toimenpide ei myöskään saa olla ristiriidassa sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin 5—10 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset ovat jo ryhtyneet.

Oikeus väliaikaisiin toimenpiteisiin ei koske tilanteita, joissa lapsi on valtiossa luvattoman poisviemisen tai luvattoman palauttamatta jättämisen seurauksena ja toimivalta lapsen suojelua koskevissa asioissa on 7 artiklan 1 kappaleen mukaan toisella sopimusvaltiolla. Valtiolla, jossa lapsi on, on näissä tapauksissa oikeus ryhtyä ainoastaan 11 artiklassa tarkoitettuihin kiiretoimiin. Rajoituksen tarkoituksena on edistää lapsen palauttamista valtioon, jossa hänellä oli asuinpaikka välittömästi ennen luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä.

Artiklan 2 ja 3 kappaleessa on määräykset väliaikaisen toimenpiteen raukeamisesta. Ne

vastaavat 11 artiklan 2 ja 3 kappaleen määräyksiä.

13 artikla. Artiklan 1 kappaleessa on määräykset asian vireillölovaikutuksesta. Määräyksen tarve johtuu siitä, että sopimuksen kansainvälistä toimivaltaa koskevat määräykset voivat eräissä tapauksissa johtaa tilanteisiin, joissa vähintään kaksi valtiota voi käyttää toimivaltaa. Näin voi käydä erityisesti sen vuoksi, että sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettu toimivalta ei rajoita sopimuksen 5—9 artiklaan perustuvaa toimivaltaa.

Sen vuoksi artiklassa määrätään, että viranomaisten, jotka ovat 5—10 artiklan mukaan toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, on pidättäydyttävä käyttämästä toimivaltaansa, jos vastaavia toimenpiteitä oli menettelyn alkamisen ajankohtana vaadittu toisen sopimusvaltion viranomaisilta, joilla oli 5—10 artiklan mukaan toimivalta vaatimuksen esittämishetkellä, ja toimenpiteitä edelleen harkitaan. Vireillölovaikutus rajoituu siten toimenpiteisiin, jotka vastaavat toisen sopimusvaltion viranomaiselta aikaisemmin vaadittuja. Jos esimerkiksi avioeroasian yhteydessä on vaadittu päätöstä lapsen huollosta, se ei estä lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisia käsittelemästä tätä myöhemmin vireille tullutta asiaa lapsen huostaanottamisesta.

Artikla ei rajoita toimivallan käyttämistä kiiretapauksissa 11 artiklan nojalla. Se, että esimerkiksi lapsen huostaanottoa koskeva asia on vireillä lapsen asuinpaikkavaltiossa, ei siten estä kiireellisen huostanoton toteuttamista valtiossa, jossa lapsi on.

Artiklan 2 kappaleen mukaan 1 kappaleen määräyksiä ei sovelleta, jos ne viranomaiset, joille pyyntö oli alun perin esitetty, ovat luopuneet oikeudestaan käyttää toimivaltaansa. Luopumisella tarkoitetaan esimerkiksi tilanteita, joissa on käytetty hyväksi sopimuksen 8 ja 9 artiklassa tarjottua mahdollisuutta siirtää asia toiseen valtioon. Jos valtio, jossa asia on ensiksi pantu vireille, on hyväksynyt asian siirtämisen valtioon, jossa asia tuli vireille myöhemmin, viimeksi mainittu valtio voi käyttää toimivaltaa artiklan 1 kappaleen esittämättä.

14 artikla. Artikla koskee niiden toimenpiteiden voimassaoloa, joihin on ryhdytty 5—

10 artiklan nojalla. Nämä toimenpiteet pysyvät voimassa niihin liittyvien ehtojen mukaisesti, vaikka olosuhteiden muutos olisi poistanut perusteen, jonka nojalla toimivaltaa käytettiin. Esimerkiksi lapselle määrätty edunvalvoja säilyttää asemansa, vaikka lapsen asuinpaikka myöhemmin siirtyisi toiseen valtioon. Muutos saattaa sitä vastoin vaikuttaa edunvalvojan tehtävien hoitamisen tapaan. Edellisessä asuinpaikkavaltiossa toteutettujen toimenpiteiden soveltamista koskevat ehdot määräytyvät näet sopimuksen 15 artiklan 3 kappaleen mukaan lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaisesti. Asiaa käsitellään tarkemmin 15 artiklan perusteluissa.

Toimenpiteet pysyvät voimassa ”niihin liittyvien ehtojen mukaisesti”. Jos toimenpiteen voimassaololle on asetettu ehto tai aikamääräys, toimenpide lakkaa olemasta voimassa ehdon tai aikamääräyksen toteutuessa. Toimenpiteelle on saatettu asettaa myös ehto, jonka mukaan se pysyy voimassa vain niin kauan kuin lapsi asuu toimenpiteen suorittaneessa valtiossa. Tällöin toimenpide lakkaa lapsen asuinpaikan siirtyessä toiseen valtioon.

Puheena oleva artikla ei koske kiireellisiä eikä väliaikaisia toimenpiteitä, joihin on ryhdytty sopimuksen 11 tai 12 artiklan nojalla. Näiden toimenpiteiden raukeamisesta on määrätty erikseen mainittujen artiklojen 2 ja 3 kappaleissa.

Toimenpiteen voimassaolo ei tarkoita sitä, ettei toimenpidettä voitaisi muuttaa. Valtio, joka on sopimuksen mukaan toimivaltainen, voi luonnollisesti muuttaa suoritettua toimenpidettä, korvata sen toisella tai päättää sen lopettamisesta. Asia on selvyuden vuoksi todettu 14 artiklassa.

III luku Sovellettava laki

15 artikla. Artiklan 1 kappaleessa on määräys sovellettavasta laista sopimusvaltion viranomaisten käyttäessä toimivaltaansa. Sen mukaan sopimusvaltioiden viranomaiset soveltavat omaa lakiaan. Määräys vastaa Suomessa sovellettavia lainvalintaperiaatteita. Asiasta on nimenomaisesti säädetty lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 22 §:ssä ja kansainvälisen perhesuhdelain 28 ja 29 §:ssä. Myös lastensuojelulaissa tar-

koitettuihin toimenpiteisiin ryhdyttäessä sovelletaan aina Suomen lakia.

Artiklan 2 kappaleen mukaan viranomaiset voivat kuitenkin poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos lapsen tai hänen omaisuutensa suojeleminen sitä edellyttää. Määräys tuo lainvalintaa koskevaan sääntelyyn joustavuutta. Vieraan valtion lain käyttäminen saattaa sopimukseen liittyvän selittävän raportin mukaan olla asianmukaista esimerkiksi silloin, kun lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiselta haetaan lupaa lapsen vieraassa valtiossa olevan omaisuuden myymiseen. Jos myymiseen ei asuinpaikkavaltion lain mukaan tarvita lupaa, mutta se on omaisuuden sijaintivaltion lain mukaan tarpeen, lienee yleensä perusteltua, että kysymys luvan myöntämisestä tutkitaan omaisuuden sijaintivaltion lakia soveltaen.

Toinen selittävässä raportissa mainittu esimerkki liittyy tilanteeseen, jossa tiedetään lapsen pian palaavan esimerkiksi siihen valtioon, jonka kansalainen hän on. Tällöin saattaa olla perusteltua ottaa huomioon lapsen kansalaisuusvaltion laki, jotta ei tehtäisi suojelutoimenpidettä, joka on lapsen kansalaisuusvaltiossa täysin vieras ja jota ei sen vuoksi voida panna siellä toimeen.

Kuten 2 kappaleen sanamuodosta ilmenee, vieraan valtion lain soveltamisen tai huomioon ottamisen tulisi olla poikkeuksellinen toimenpide.

Artiklan 3 kappale koskee tilannetta, jossa lapsen asuinpaikkavaltiossa on toteutettu suojelutoimenpide ja lapsen asuinpaikka siirtyy tämän jälkeen toiseen sopimusvaltioon. Sen mukaan toimenpiteen soveltamista koskevat ehdot määräytyvät asuinpaikan muutoksesta lähtien lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan. Suojelutoimenpiteen soveltaminen toisin sanoen mukautetaan lapsen uuden asuinpaikkavaltion oloihin. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että kysymys, tarvitseeko lapselle määrätty edunvalvoja viranomaisen suostumuksen lapsen puolesta tekemälleen oikeustoimelle, määräytyy sen valtion lain mukaan, jossa lapsella on oikeustoimen ajankohtana asuinpaikka. Jos lupaa ei lapsen asuinpaikkavaltion lain mukaan tarvita, sillä seikalla, että lupa olisi tarvittu valti-

ossa, jossa edunvalvoja määrättiin, ei ole merkitystä.

Puheena olevassa 3 kappaleessa oleva määräys koskenee myös suojelutoimenpiteelle laissa asetettuja aikarajoja. Jos suojelutoimenpide siinä valtiossa, jossa toimenpide suoritettiin, kestää siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta, mutta päättyy lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan jo lapsen täyttäessä 16 vuotta, täytynee viimeksi mainitun valtion lain katsoa ratkaisevan suojelutoimenpiteen keston.

16 artikla. Artiklan 1 kappale koskee kysymystä, mitä lakia sovelletaan vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen välittömästi lain nojalla, toisin sanoen ilman että oikeus- tai hallintoviranomainen päättää asiasta. Sen mukaan sovellettavaksi tulee sen valtion laki, jossa lapsella on asuinpaikka. Esimerkiksi kysymykset siitä, vaikuttaako avioliiton solmiminen, lapsen tunnustaminen tai vanhempien avioero suoraan lain nojalla lapsen huoltoon tai edunvalvontaan, ratkaistaan tämän lain nojalla.

Artiklan 2 kappale koskee kysymystä, mitä lakia sovelletaan arvioitaessa sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen merkitystä vanhempainvastuun määräytymisen tai päättymisen kannalta. Kappale tulee sovellettavaksi ainoastaan silloin, kun sopimus tai yksipuolinen oikeustoimi on tehty ilman viranomaisen myötävaikutusta. Jos oikeustoimi edellyttää viranomaisen hyväksymistä tai muuta asiaan puuttumista, kysymyksessä on lastensuojelutoimenpide, jonka suorittamisen ja tunnustaminen edellytykset sekä täytäntöönpanokelpoisuus määräytyvät yleissopimuksen II ja IV luvun mukaisesti.

Oikeustoimia, joita 2 kappaleessa tarkoitetaan, ovat esimerkiksi vanhempien sopimus lapsen huollosta tai testamentti, jolla lapsen huoltaja määrää lapsen huollosta ja edunvalvonnasta kuolemansa varalta. Toisin kuin 1 kappale, 2 kappale sisältää myös aikamääräen. Sen mukaan ratkaisevaa on lapsen asuinpaikka ajankohtana, jolloin sopimus tai oikeustoimi tulee voimaan. Jos esimerkiksi huoltaja on antanut kuolemansa varalta määräyksen lapsen huollosta, määräys tulee noudatettavaksi, jos lapsella huoltajan kuollessa oli asuinpaikka valtiossa, joka sallii huollosta määräämisen tällä tavalla, vaikka määräys

olisi annettu lapsen asuessa valtiossa, jonka laki ei anna määräykselle merkitystä.

Artiklan 3 kappale sisältää poikkeuksen 1 ja 2 kappaleessa omaksutusta pääsäännöstä, jonka mukaan vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen sovellettava laki muuttuu lapsen asuinpaikan mukana. Jos pääsääntöä sovellettaisiin poikkeuksetta, se voisi johtaa esimerkiksi siihen, että lapsi asuinpaikkavaltionsa vaihtuessa menettäisi huoltajansa. Näin voisi tapahtua esimerkiksi sen vuoksi, että lapsen uuden asuinpaikkavaltion laki ei tunne mahdollisuutta, että vanhempien yhteinen huolto jatkuu suoraan lain nojalla heidän avioeronsa jälkeen. Jotta tämä estetään ja turvataan lapsen suojelun jatkuvuus, artiklan 3 kappaleessa määrätään, että lapsen asuinpaikkavaltion lakiin perustunut vanhempainvastuu säilyy myös sen jälkeen, kun lapsen asuinpaikka on siirtynyt toiseen valtioon.

Myös artiklan 4 kappale koskee tilannetta, jossa lapsen asuinpaikka muuttuu. Kun sovellettava laki artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaan muuttuu vastaavasti, voi syntyä tilanne, että vanhempainvastuu kuuluu lapsen uuden asuinpaikkavaltion mukaan henkilölle, jolla ei ollut vanhempainvastuuta lapsen aiemman asuinpaikkavaltion lain mukaan. Syntyneen tilanteen selventämiseksi 4 artiklassa määrätään, että kysymys, saako henkilö, jolla vanhempainvastuuta ei ennestään ole, lapsen asuinpaikkavaltion muuttuessa vanhempainvastuun suoraan lain nojalla, ratkaistaan lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan. Jos esimerkiksi lapsen huoltajana oli lapsen aikaisemman asuinpaikkavaltion lain mukaan äiti yksin, mutta lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan isä saa suoraan lain nojalla yhteisen huollon äidin kanssa, huolto määräytyy lapsen uudessa asuinpaikkavaltiossa siten, että äiti säilyy huoltajana artiklan 3 kappaleen nojalla ja isä tulee huoltajaksi artiklan 4 kappaleen mukaan.

Artiklassa ei ole määräystä siitä, tarkoittaa-ko ”laki” tässä artiklassa myös sovellettavaksi tulevan valtion lain kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä, toisin sanoen sovelletaanko niin sanottua viittausperiaatetta (renvoi). Asiasta määrätään yleissopimuksen 21 artiklan 2 kappaleessa, ja kysymystä selostetaan sen perustelujen yhteydessä.

17 artikla. Artikla koskee lakia, jota sovelletaan vanhempainvastuun käyttöön. Yleissopimuksessa tehdään siten ero toisaalta vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen ja toisaalta vanhempainvastuun käyttöön sovellettavan lain välillä. Viimeksi mainittua kysymystä koskeva sääntely perustuu ajatukselle, että sovellettava laki muuttuu lapsen asuinpaikkavaltion muuttuessa. Lapsen kulloisenkin asuinpaikkavaltion laki toisin sanoen määrää, miten vanhempainvastuuta on käytettävä. Vanhempainvastuun käyttöön kuuluvia kysymyksiä ovat muun muassa kysymykset siitä, millä tavoin huoltajan tai edunvalvojan on hoidettava tehtäviään, millä tavoin vanhempien tulee päättää lapsen asioista huollon ollessa vanhemmilla yhteisesti, ja tarvitaanko johonkin oikeustoimeen viranomaisen lupa.

18 artikla. Artiklaan on selvyuden vuoksi otettu määräys, jonka mukaan 16 artiklassa tarkoitettu vanhempainvastuu voidaan lakauttaa tai sen käyttöön liittyviä ehtoja muutaa yleissopimuksen mukaisin toimenpitein.

19 artikla. Artiklan 1 kappale koskee kolmannen suojaan tilanteessa, jossa kolmas on tehnyt oikeustoimen sellaisen lapsen edustajana esiintyneen henkilön kanssa, jolla olisi oikeus toimia lapsen laillisena edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimeen oli ryhdytty. Jos kolmas ei tiennyt eikä hänen pitänytäkään tietää, että vanhempainvastuuseen sovellettiin toisen valtion lakia, oikeustoimen pätevyyttä ei edustusvallan puutteen vuoksi voida kiistää eikä kolmatta asettaa vastuuseen. Määräys koskee artiklan 2 kappaleen mukaan ainoastaan tilanteita, joissa oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä.

20 artikla. Artiklan mukaan sovellettavaa lakia koskevia yleissopimuksen määräyksiä on sovellettava myös silloin, kun niiden nojalla sovellettava laki on sellaisen valtion laki, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli. Määräyksiä on toisin sanoen sovellettava riippumatta siitä, osoittavatko 15–19 artiklassa tarkoitettut liittymät sovellettavaksi sopimusvaltion lain vaiko jonkin kolmannen valtion lain. Näiden määräysten soveltaminen ei siten edellytä sitä, että ratkaistavalla tapauksella on jokin liittymä sopi-

muksen osapuolena olevaan vieraaseen valtioon.

21 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan sana ”laki” tarkoittaa yleissopimuksen III luvussa lakia, joka on voimassa kyseessä olevassa valtiossa lukuun ottamatta sen lainvalintaa koskevia säännöksiä. Niin sanottua renvoi- eli viittausperiaatetta ei siten sovelleta. Määräyksessä omaksuttu ratkaisu vastaa kantaa, joka on viime vuosina omaksuttu Suomen kansainvälis-yksityisoikeudellisessa lainsäädännössä, esimerkiksi avioliittolain 139 §:ssä ja perintökaaren 26 luvun 19 §:ssä.

Artiklan 2 kappale sisältää rajoitetun poikkeuksen 1 kappaleen pääsäännöstä. Sitä sovelletaan 16 artiklan osoittamissa tilanteissa, toisin sanoen tilanteissa, joissa on kysymys vanhempainvastuun määräytymisestä ja päätymisestä välittömästi lain nojalla taikka sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen nojalla ilman oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutusta. Jos sovellettavaksi tulee 16 artiklan nojalla sellaisen valtion laki, jota yleissopimus ei sido, tuo valtio saattaa soveltaa ratkaistavassa kysymyksessä viittausperiaatetta. Jos tilanne on tämä ja kyseisen valtion lainvalintasäännösten mukaan olisi sovellettava toisen sopimuksen ulkopuolisen valtion lakia, myös sopimusvaltioiden on sovellettava tuon valtion lakia. Edellytyksenä on kuitenkin, että viimeksi mainittu sopimuksen ulkopuolinen valtio soveltaa omaa lakiaan. Jos se ei näin tee, palataan pääsääntöön ja sovellettavaksi tulee 16 artiklan osoittama aineellinen laki.

Mainitun 2 kappaleen sisältöä voidaan havainnollistaa esimerkillä. Oletetaan, että lapsen asuinpaikka on sopimuksen ulkopuolella olevassa valtiossa A. Jos se soveltaa vanhempainvastuun määräytymiseen ja päättymiseen 16 artiklan tarkoittamissa tilanteissa omaa lakiaan, tätä lakia sovelletaan 16 artiklan ja 21 artiklan 1 kappaleen mukaan myös sopimusvaltiossa. Jos valtio A ei sovelta omaa lakiaan, vaan soveltaa kansalaisuusperiaatteen mukaan lapsen kansalaisuusvaltion lakia, sopimusvaltiot soveltavat myös lapsen kansalaisuusvaltion lakia edellyttäen että lapsen kansalaisuusvaltio soveltaa omaa lakiaan. Näin päästään siihen, että sovellettava laki on sama sekä sopimusvaltioissa että lapsen asuinpaikkavaltiossa ja kansalaisuusvaltios-

sa. Jos sitä vastoin lapsen asuinpaikkavaltion ja kansalaisuusvaltion suhtautumisessa lainvalintaan ei ole yhdenmukaisuutta, vaan kansalaisuusvaltion laki osoittaa sovellettavaksi jonkin kolmannen valtion lain, yleissopimuksessa on luovuttu yhdenmukaisuuden tavoittelemisesta viittausperiaatteen avulla ja palatuu pääsääntöön. Tällaisessa tapauksessa sovellettavaksi tulee siten lapsen asuinpaikkavaltion aineellinen laki riippumatta siitä, soveltaako asuinpaikkavaltio itse tätä lakia.

22 artikla. Artikla sisältää niin sanotun ehdottomuus- eli ordre public –periaatteen. Se antaa mahdollisuuden poiketa vieraan valtion lain soveltamisesta, jos sen soveltaminen olisi ilmeisesti oikeusjärjestyksen peruseriaatteiden vastaista. Artikla poikkeaa tavanomaisesta ordre public –määräyksestä siinä, että asiaa on arvioitava lapsen etu huomioon ottaen.

IV luku **Tunnustaminen ja täytäntöönpano**

23 artikla. Artiklan 1 kappale sisältää velvoitteen tunnustaa toisessa sopimusvaltiossa tehdyt tuomioistuimen tai muiden viranomaisten päätökset sopimuksen soveltamisalalla. Nämä päätökset on tunnustettava ilman eri vahvistusta, toisin sanoen suoraan lain nojalla.

Artiklan 2 kappaleessa luetellaan tyhjentävästi ne perusteet, joiden nojalla voidaan kieltäytyä toisessa sopimusvaltiossa tehdyn päätöksen tunnustamisesta. Kieltäytymisperusteita ovat päätöksen tehneen viranomaisen kansainvälisen toimivallan puuttuminen (a kohta), eräät päätösmenettelyyn liittyvät vakavat puutteet (b ja c kohta) ja se, että päätös on lapsen etu huomioon ottaen katsottava ordre public –periaatteen vastaiseksi. Tunnustamisesta voidaan kieltäytyä myös, jos päätös on ristiriidassa sellaisen myöhemmän päätöksen kanssa, joka on tehty sopimuksen ulkopuolisessa valtiossa, jossa lapsella on asuinpaikka. Tunnustamisesta kieltäytymisen edellytyksenä on viimeksi mainitussa tapauksessa, että mainittu sopimuksen ulkopuolisessa valtiossa tehty päätös on tunnustettavissa siinä valtiossa, jossa ensiksi mainitun päätöksen tunnustaminen tulee harkittavaksi (e). Viimeinen kieltäytymisperuste (f kohta)

koskee tilanteita, joissa on kysymys lapsen sijoittamisesta hoidettavaksi toiseen valtioon. Jos 33 artiklassa pakolliseksi määrättyä neuvottelumenettelyä ei ole noudatettu, päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä.

24 artikla. Artiklassa on määräykset niin sanotusta preventiivisestä tunnustamisesta. Kuten 23 artiklan yhteydessä todettiin, toisessa sopimusvaltiossa suoritettu toimenpide tunnustetaan ilman eri vahvistusta. Se, jonka oikeutta asia koskee, voi kuitenkin 24 artiklan mukaan pyytää sopimusvaltion toimivaltaisia viranomaisia päättämään toisessa sopimusvaltiossa suoritetun toimenpiteen tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä. Tällöin tutkitaan 23 artiklan 2 kappaleessa mainittujen kieltäytymisperusteiden olemassaolo. Hankkimalla tällaisen päätöksen hakija saa varmuuden siitä, tunnustetaanko päätös tuossa valtiossa vaiko ei. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevassa asiassa tällainen päätös on nykyisinkin mahdollista saada lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 25 §:n nojalla.

Menettely, jossa asiasta päätetään, on jätetty kansallisesti ratkaistavaksi. Esityksessä ehdotetaan, että asiasta päättäisi ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin hovioikeus. Asiaa tarkastellaan lähemmin sopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen 8 §:n perusteluissa.

25 artikla. Artiklan mukaan se tosiseikkojen arviointi, johon toimenpiteen suorittanut valtio on perustanut toimivaltansa, sitoo valtiota, jossa tunnustamista pyydetään. Jos päätöksen antanut tuomioistuin on perustanut toimivaltansa esimerkiksi siihen, että lapsella on asuinpaikka siinä valtiossa, kohdevaltio ei saa tutkia niiden tosiseikkojen paikkansapitävyyttä, johon päätöksen antanut tuomioistuin perusti asuinpaikkaa koskevan ratkaisunsa.

26 artikla. Artiklassa on määräykset sopimusvaltiossa suoritetun toimenpiteen täytäntöönpanokelpoisuudesta muissa sopimusvaltioissa. Jos toimenpide edellyttää täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, se on viimeksi mainitussa valtiossa julistettava asianosaisen pyynnöstä täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten.

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröimisestä on artiklan 2 kappaleen

mukaan noudatettava yksinkertaista ja nopeaa menettelyä. Menettely on muutoin jätetty kansallisen sääntelyn varaan. Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta päättäisi ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin hovioikeus. Tätä koskeva säännös on sopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen 8 §:ssä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan toimenpiteen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kieltäytyä vain 23 artiklan 2 kappaleessa mainituilla perusteilla.

27 artikla. Artiklaan on otettu tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa yleissopimuksissa usein käytetty määräys, jonka mukaan toimenpiteen sisältämää asiaratkaisua ei saa uudelleen tutkia päätettäessä toimenpiteen tunnustamisesta tai täytäntöönpanokelpoisuudesta.

28 artikla. Artikla koskee sopimusvaltiossa suoritetun toimenpiteen täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa. Sen mukaan toimenpide, joka on toisessa sopimusvaltiossa julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröity täytäntöönpanoa varten, on pantava täytäntöön samalla tavoin kuin kyseisen sopimusvaltion viranomaisten omat toimenpiteet. Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei siten ole lupa asettaa erilaiseen asemaan kotimaisiin päätöksiin nähden. Asia on vahvistettu uudelleen artiklan toisessa virkkeessä, jonka mukaan täytäntöönpano tapahtuu kohdevaltion lain mukaisesti ja sen sallimissa rajoissa ottaen huomioon lapsen etu. Jos siis sopimusvaltion täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön mukaan päätös voidaan jättää panematta täytäntöön tietyillä perusteilla, samat perusteet ovat käytettävissä ulkomaisen päätöksen täytäntöönpanossa.

Määräys vastaa lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain (619/1996) 33 §:ää, jossa säädetään vieraassa valtiossa annetun päätöksen täytäntöönpanosta.

V luku **Yhteistyö**

29 artikla. Artiklan 1 kappale sisältää jokaiselle sopimusvaltiolle asetetun velvoitteen keskusviranomaisen nimeämiseen. Artiklan 2 kappaleessa annetaan valtioille, joissa on

yhtä useampia oikeusjärjestelmiä tai itsehallintoalueita oikeus nimetä useampi kuin yksi keskusviranomaisen ja oikeus määrittellä niiden alueellisen tai henkilöllisen toimivallan laajuus. Jos valtio on nimennyt useamman kuin yhden keskusviranomaisen, sen tulee nimetä se keskusviranomaisen, jolle tiedonannot voidaan lähettää toimitettavaksi asiassa toimivaltaiselle keskusviranomaiselle.

30 artikla. Artiklassa asetetaan keskusviranomaisille yleinen yhteistyö- ja informointivelvoite. Velvoite koskee paitsi yhteistyötä keskusviranomaisten välillä, myös yhteistyön edistämistä keskusviranomaisen kotivaltion toimivaltaisten viranomaisten välillä sopimuksen tarkoitusten toteuttamiseksi.

31 artikla. Artiklassa luetellaan toimenpiteet, joihin keskusviranomaisen on velvollinen ryhtymään joko itse tai muiden viranomaisten tai elimien välityksellä. Velvollisuudet koskevat avun tarjoamista 8 ja 9 artiklassa tarkoitettujen tietojen välittämiseksi, sovinnollisten ratkaisujen edistämistä ja lapsen olinpaikan selvittämistä.

32 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa sellaisen sopimusvaltion viranomaisen, johon lapsella on läheinen yhteys, esittää lapsen suojelua koskevaa asiaa koskevan perustellun pyynnön lapsen asuinpaikkavaltion keskusviranomaiselle. Keskusviranomaisen voi tällöin joko itse taikka muun viranomaisen tai elimen välityksellä antaa tietoja lapsen tilanteesta tai pyytää oman valtionsa toimivaltaista viranomaista harkitsemaan, onko tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Tällainen pyyntö voi olla esimerkiksi sosiaaliviranomaisille tehtävä lastensuojeluilmoitus tai holhousviranomaiselle tehtävä ilmoitus edunvalvojan tarpeesta.

33 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa harkitaan lapsen sijoittamista hoidettavaksi toiseen sopimusvaltioon. Tämä saattaa tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi silloin, kun pieni lapsi on menettänyt vanhempansa ja arvioidaan, että olisi lapsen edun mukaista sijoittaa hänet hoidettavaksi siihen valtioon, jonka kansalainen hän on ja jossa lapsen kaikki omaiset ovat. Artiklan mukaan sijoittamista harkitsevan viranomaisen tulee ensiksi neuvotella asiasta kohdevaltion keskusviranomaisen tai muun viranomaisen kanssa. Tätä

tarkoitusta varten sen tulee toimittaa viimeksi mainitulle tietoja lapsen tilanteesta ja perustelut ehdotetulle sijoittamiselle tai hoitojärjestelylle. Päätös tällaisesta huollosta tai hoidosta voidaan tehdä vasta, kun kohdevaltion toimivaltainen viranomaisen on suostunut sijoittamiseen tai hoitojärjestelyyn.

Jos neuvottelumenettelyä ei ole noudatettu, kohdevaltio voi sopimuksen 23 artiklan 2 kappaleen f kohdan nojalla kieltäytyä tunnustamasta päätöstä.

34 artikla. Artiklassa annetaan lapsen suojeluun liittyvää toimenpidettä harkitsevalle sopimuksen mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle oikeus pyytää lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja sellaiselta toisen sopimusvaltion viranomaiselta, jolla mainitut tiedot ovat. Edellytyksenä on, että lapsen tilanne edellyttää tietojen toimittamista.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan artiklan 1 kappaleen mukaiset pyynnöt voidaan toimittaa sen viranomaisille ainoastaan sen keskusviranomaisen välityksellä. Suomen ei ole tarkoituksena antaa tällaista selitystä, koska se saattaisi tarpeettomasti vaikeuttaa tai hidastaa viranomaisten yhteistoimintaa asiassa.

35 artikla. Artiklan 1 kappaleessa annetaan sopimusvaltion toimivaltaisille viranomaisille oikeus pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisilta apua sopimuksen mukaisten suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa. Tällainen pyyntö voi koskea esimerkiksi tapaa-misoikeuden käytön valvontaa tai passin ottamista viranomaisen haltuun, jos tällainen toimenpide on päätöksessä asetettu tapaa-misoikeuden käyttämisen edellytykseksi.

Artiklan 2 ja 3 kappale koskevat eri sopimusvaltioiden viranomaisten yhteistoimintaa tapaa-misoikeuden vahvistamista koskevassa asiassa. Jotta lapsen asuinpaikkavaltion tai muun toimivaltaisen sopimusvaltion viranomaisen saisi riittävät tiedot asian ratkaisemiselle lapsen edun mukaisesti, se saattaa tarvita tietoa toisessa sopimusvaltiossa asuvan tapaavan vanhemman olosuhteista. Artiklan 2 kappaleen mukaan se sopimusvaltio, jossa tapaava vanhempi asuu, voi tämän pyynnöstä hankkia asiaan liittyviä tietoja tai todisteita ja antaa lausunnon siitä, voidaanko kyseiselle vanhemmalle antaa tapaa-misoike-

us ja millaisin ehdoin se voidaan antaa. Viranomainen, joka käyttää tapaamisoikeutta koskevassa asiassa toimivaltaa, on velvollinen ottamaan tiedot ja todisteet vastaan ja harkitsemaan niiden merkitystä ennen päättöksentekoa. Tällöin se voi lykätä oikeudenkäyntiä, kunnes tiedot tai todisteet on saatu. Tämä saattaa 3 kappaleen mukaan olla asianmukaista erityisesti silloin, kun harkitaan lapsen edellisessä asuinpaikkavaltiossa myönnetyn tapaamisoikeuden rajoittamista tai lakkauttamista.

Artiklan 4 kappaleen mukaan edellä selostetut määräykset eivät estä viranomaista ryhtymästä väliaikaisiin toimenpiteisiin ennen kuin tieto tai todiste on saatu. Määräyksen tavoitteena on välttää se, että toisesta sopimusvaltiosta saatavan tiedon odottaminen aiheuttaisi katkoksen lapsen suojeluun.

36 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa lastensuojelutoimenpiteiden kohteena sopimusvaltiossa oleva lapsi tai lapsi, johon nähdessä suojelutoimia harkitaan, siirtyy toiseen valtioon. Ensiksi mainitun valtion toimivaltaisten viranomaisten on silloin katsoessaan lapsen olevan vakavassa vaarassa ilmoitettava kyseisen toisen valtion viranomaisille vaarasta sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai joita harkitaan. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa se valtio, johon lapsi on siirtynyt, ei ole Haagin lastensuojelusopimuksen osapuoli.

Artiklassa tarkoitettu vakava vaara voi aiheutua esimerkiksi siitä, että lapsi tarvitsee jatkuvaa hoitoa tai lääkitystä, että hänen on perusteltua epäillä väärinkäyttävän huumeita aineita tai että hän on joutunut uskonlahkon tai muun järjestön epäasiallisen vaikutuksen kohteeksi.

37 artikla. Artikla sisältää tiedon pyytämistä ja toimittamista koskevan rajoituksen. Jos viranomainen katsoo, että tietojen toimittamisen seurauksena lapsi tai hänen omaisuutensa todennäköisesti joutuisi vaaraan tai että se uhkasi vakavasti lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää, viranomainen ei saa pyytää eikä toimittaa tällaisia tietoja.

38 artikla. Artikla koskee vastuuta kuluista, joita keskusviranomaisille tai muille viranomaisille koituu yhteistyötä koskevan sopimuksen V luvun määräysten soveltamisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan viranomai-

nen vastaa näistä kuluista itse. Artikla ei kuitenkaan rajoita mahdollisuutta periä palveluista kohtuullisia maksuja. Palveluita, joista voidaan periä kohtuullinen maksu, ovat esimerkiksi 35 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu avustaminen suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa tai saman artiklan 2 kappaleessa tarkoitettun todistuksen antaminen. Yleissopimuksessa ei ole täsmennetty sitä, keneltä tällainen maksu voidaan periä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman sopimusvaltion kanssa sopimuksen kulujen jakamisesta. Valtiot voivat sopia esimerkiksi siitä, ettei niiden välisestä yhteistyöstä aiheutuvia kuluja peritä.

39 artikla. Artiklassa annetaan sopimusvaltiolle mahdollisuus tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksia edistääkseen sopimuksen V luvussa olevien yhteistoimintaa koskevien määräysten soveltamisesta niiden välillä. Tämä mahdollistaa Haagin lastensuojelusopimuksessa sovitun tiiviimmän yhteistyön mainittujen valtioiden välillä. Sopimuksen tehneiden valtioiden on toimitettava siitä jäljennös sopimuksen tallettajalle eli Alankomaiden ulkoasiainministeriölle.

VI luku Yleiset määräykset

40 artikla. Artiklassa on määräykset lapsen huoltajalle ja edunvalvojalle taikka lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemisesta muutoin vastaavalle henkilölle annettavasta todistuksesta, joka koskee hänen asemaansa ja valtuuksiaan. Lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiset tai sen valtion viranomaiset, jossa suojelutoimenpiteeseen on ryhdytty, voivat pyynnöstä antaa tällaisen todistuksen edellä mainitulle henkilölle.

Todistuksen tarkoituksena on helpottaa vanhempainvastuuseen liittyvien oikeuksien käyttämistä vieraassa valtiossa, jossa ei ehkä tunneta lapsen asuinpaikkavaltion lainsäädännön sisältöä tai osata tulkita oikein suojelutoimenpidettä koskevaa päätöstä. Todistuksen mukaisen aseman oletetaan artiklan 2 kappaleen mukaan kuuluvan kyseiselle henkilölle, jollei muuta näytetä. Todistuksen sisältö voidaan siten kyseenalaistaa, mutta

jos näin ei tehdä, kolmas voi luottaa sen tietoihin.

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen mukaan todistuksen antaisi Suomessa maistraatti.

41 artikla. Artikla sisältää määräyksen henkilötietojen suojasta. Sen mukaan Haagin lastensuojelusopimuksen mukaisesti hankittuja tai toimitettuja henkilötietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu tai toimitettu.

42 artikla. Artikla koskee sopimuksen nojalla vastaanotetun tiedon luottamuksellisuutta. Saadut tiedot on sen mukaan pidettävä luottamuksellisina, mutta luottamuksellisuuden sisältö määräytyy viranomaisen kotivaltion lain mukaisesti. Suomen viranomaisille sopimuksen nojalla saapuneen tiedon luottamuksellisuus määräytyy siten niiden Suomen lain säännösten mukaan, jota asianomaiseen viranomaiseen sovelletaan.

43 artikla. Artikla sisältää Haagin yleissopimuksissa tavanomaisen määräyksen, jonka mukaan sopimuksen mukaisesti toimitetut tai välitetyt asiakirjat on vapautettu laillistamisesta tai muusta vastaavasta muodollisuudesta.

44 artikla. Artiklassa annetaan sopimusvaltiolle mahdollisuus nimetä ne viranomaiset, joille 8 ja 9 artiklassa tarkoitettua toimivallan siirtämistä koskevat pyynnöt ja 33 artiklassa tarkoitettujen lapsen sijoittamista koskevat neuvottelupyynnöt voidaan osoittaa.

Suomen ei ole tarkoitus nimetä tällaisia viranomaisia. Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät toimi suoraan yhteistyössä keskenään, keskusviranomainen voi toimia välittäjänä.

45 artikla. Artikla koskee sopimuksen 29 ja 44 artiklassa tarkoitettujen nimeämisten ja 34 artiklan 2 kappaleessa mainitun selityksen antamista tiedoksi. Edellä mainitut nimeämiset on annettava tiedoksi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvälle toimistolle ja selitys puolestaan sopimuksen tallettajalle eli Alankomaiden ulkoasiainministeriölle.

46–49 artikla. Artiklat sisältävät Haagin sopimuksissa tavanomaisesti käytettyjä määräyksiä, jotka koskevat sopimuksen soveltamista liittovaltiossa tai muutoin valtioissa, joissa on voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita

sovelletaan sen eri alueilla tai eri henkilöryhmiin.

50 artikla. Artiklassa määrätään Haagin lastensuojelusopimuksen ja Haagin lapsikaappausopimuksen välisestä suhteesta. Artiklan mukaan ensiksi mainittu sopimus ei vaikuta Haagin lapsikaappausopimuksen soveltamiseen sellaisten valtioiden välillä, jotka ovat molempien yleissopimusten sopimuspuolia. Mikään ei kuitenkaan estä vetoamasta Haagin lastensuojelusopimukseen lapsikaappaustilanteessa. Tämä voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi tapaamisoikeyden järjestämiseksi tilanteessa, jossa on päätetty, ettei lasta palauteta, koska lapsikaappausopimuksessa oleva kieltäytymisperuste soveltuu.

51 artikla. Artiklassa määrätään Haagin lastensuojelusopimuksen suhteesta Haagissa vuonna 1961 tehtyyn alaikäisten suojelua koskevaan yleissopimukseen ja niin ikään Haagissa vuonna 1902 tehtyyn alaikäisten lasten holhousta koskevaan yleissopimukseen. Artiklan mukaan lastensuojelusopimus korvaa mainitut yleissopimukset sopimusvaltioiden välisissä suhteissa, toisin sanoen tilanteissa, joissa kaikki ne valtiot, joita tapaus koskettaa, ovat lastensuojelusopimuksen osapuolia. Tämä artikla ei kuitenkaan rajoita sellaisten toimenpiteiden tunnustamista, jotka perustuvat vuonna 1961 tehtyyn yleissopimukseen.

Suomi ei ole vuonna 1961 ja 1902 tehtyjen sopimusten osapuoli, joten artikla ei välittömästi kosketa Suomea.

52 artikla. Artiklan 1 kappale koskee Haagin lastensuojelusopimuksen suhdetta sopimuksen soveltamisalaa koskettaviin aikaisemmin tehtyihin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita. Sen mukaan lastensuojelusopimus ei vaikuta tällaisiin asiakirjoihin. Valtiot, jotka ovat tällaisen asiakirjan osapuolina, voivat jatkaa sen soveltamista sen estämättä, että ne tulevat lastensuojelusopimuksen osapuoliksi.

Artiklan 2 kappale koskee lastensuojelusopimuksen osapuolena olevan valtion mahdollisuutta tehdä uusia valtiosopimuksia sopimuksen soveltamisalalla. Sen mukaan lastensuojelusopimus ei vaikuta tällaisiin sopimuksiin, jos lapsella on asuinpaikka sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa. Esimerkki las-

tensuojelusopimusta uudemmassa sopimuksesta on pohjoismaiden välillä tehty sopimus (SopS 44/2001), jolla muutettiin mm. pohjoismaisen avioliittokonvention 8 artiklaa. Jotta ei olisi jouduttu ristiriitaan puheena olevan lastensuojelusopimuksen määräyksen kanssa, mainittu 8 artikla rajoitettiin koskemaan tilanteita, joissa lapsella on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa.

Artiklan 3 kappale koskee sopimusvaltion lastensuojelusopimuksen soveltamisalalla tekemän myöhemmän sopimuksen vaikutusta tuon valtion ja muiden lastensuojelusopimuksen osapuolina olevien valtioiden suhteisiin. Sen mukaan edellä mainittu myöhempi sopimus ei vaikuta lastensuojelusopimuksen soveltamiseen myöhemmän sopimuksen tekneen valtion ja muiden lastensuojelusopimuksen osapuolena olevien valtioiden välillä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan edellä olevien kappaleiden määräykset koskevat myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin. Suomen kannalta tässä tarkoitettua lainsäädäntöä ovat pohjoismainen tuomiolaki ja pohjoismainen luovutuslaki, jotka ovat lastensuojelusopimusta vanhempia lakeja sekä Euroopan unionissa tehty Bryssel IIa -asetus, joka on tehty lastensuojelusopimuksen tekemisen jälkeen. Sopimus ei siten vaikuta kahden ensiksi mainitun lain soveltamiseen. Sopimus sitä vastoin vaikuttaa Bryssel IIa -asetuksen soveltamiseen siltä osin kuin kyse on lapsista, joiden asuinpaikka on Bryssel IIa -asetuksen alueellisen soveltamisalan ulkopuolella.

53 artikla. Artikla ilmaisee siirtymäsäännöksen. Sen 1 kappaleen mukaan sopimusta sovelletaan vain sellaisiin toimenpiteisiin, joihin valtiossa on ryhdytty sen jälkeen kun sopimus on tullut tuon valtion osalta voimaan. Artiklan 2 kappale täsmentää 1 kappaletta tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta. Sen mukaan sopimusta sovelletaan vain sellaisten toimenpiteiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joihin on ryhdytty sen jälkeen, kun sopimus on tullut voimaan toimenpiteisiin ryhtyneen ja kohdevaltion välillä. Sopimus ei luonnollisesti aseta estettä sille, että kohdevaltio tunnustaa sellaisiakin toimenpiteitä, joihin on toisessa sopimusval-

tiossa ryhdytty ennen kuin sopimus on tullut sen ja kohdevaltion välillä voimaan. Tunnustaminen ei tällöin perustu sopimukseen, vaan kohdevaltion omaan lainsäädäntöön.

54 artikla. Artiklassa määrätään sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon kielestä. Sen mukaan tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää kohdevaltion jollekin viralliselle kielelle tehty käännös. Jos tällaisen käännöksen toimitaminen aiheuttaisi vaikeuksia, riittää kuitenkin käännös ranskan tai englannin kielelle.

Artiklan 2 kappale koskee mahdollisuutta tehdä varauma tiedonannon käännöksen osalta. Sen mukaan sopimusvaltio voi tekemällä varauksen kieltäytyä hyväksymästä joko ranskan tai englannin, mutta ei kummankin käyttämisestä. Suomi harkitsee varauksen tekemistä ranskan kielen osalta, koska ranskan kielen tuntemus ei ole Suomessa niin yleistä, että keskusviranomaisessa tai muussa viranomaisessa, jolle tiedonanto osoitetaan, voitaisiin aina olettaa olevan ranskantaitoisia henkilöitä.

55 artikla. Artikla koskee mahdollisuutta tehdä varauma, joka koskee toimivaltaa suojella asianomaisen valtion alueella olevaa lapsen omaisuutta. Tekemällä varauksen sopimusvaltio voi varata itselleen toimivallan ryhtyä tällaisiin toimenpiteisiin, vaikka sillä ei sopimuksen mukaan ole toimivaltaa. Tällainen varauman tehnyt valtio voi lisäksi tehdä varauksen, jolla se varaa itselleen oikeuden olla tunnustamatta vanhempainvastuuta tai toimenpidettä sikäli kuin tunnustaminen johtaisi ristiriitaan sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin kyseisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet edellä tarkoitettun omaisuuden osalta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan varauma voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä omaisuuslajeja. Varauman voi siten tehdä niin, että se esimerkiksi koskee vain kiinteää omaisuutta.

Mahdollisuus tähän varaukseen otettiin sopimukseen lähinnä ajatellen niitä valtioita, jotka pitävät keskeisen tärkeänä sitä, että heillä on toimivalta päättää valtionsa alueella olevan kiinteän omaisuuden hoitamisesta. Suomi ei suunnittele tämän varauksen tekemistä.

56 artikla. Artiklassa on viimeaikaisissa Haagin sopimuksissa yleisesti käytetty määräys, joka koskee erityiskomission kutsumista kokoon tarkastelemaan sitä, miten sopimusta noudatetaan käytännössä. Konferenssin pääsihteeri kutsuu artiklan mukaan erityiskomission koolle säännöllisin väliajoin. Sopimuksen noudattamista käytännössä tarkastelevien erityiskomissioiden kokouksilla on havaittu olevan suuri merkitys käytäntöjen kehittämisessä ja sopimuksen soveltamisessa tällöin havaittujen ongelmien korjaamisessa. Ensimmäinen tätä yleissopimusta koskenut erityiskomission kokous pidettiin Haagissa syksyllä 2006.

VII luku **Loppumääräykset**

57—59 artikla. Artikloissa on Haagin sopimuksissa yleisesti käytetyt määräykset sopimuksen allekirjoittamisesta, ratifioimisesta ja hyväksymisestä sekä sopimukseen liittymisestä ja asiakirjojen tallettamisesta.

Liittyminen vaikuttaa 58 artiklan 3 kappaaleen mukaan vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet liittymistä vastaan vastalauseita sopimuksessa edellytetyllä tavalla. Sopimusvaltion ei siten tarvitse ryhtyä mihinkään toimiin, jotta sopimus tulisi voimaan sen ja liittyvän valtion välillä. Jos sitä vastoin havaitaan tarpeelliseksi estää sopimuksen voimaantulo mainittujen maiden välillä, sopimusvaltio voi päästä tähän tekemällä vastalauseen.

60 artikla. Artiklassa luetellaan ne varaukset, jotka valtio voi tehdä sopimukseen. Ne on tehtävä viimeistään ratifioitaessa tai hyväksyttäessä sopimus, liityttäessä siihen tai annettaessa 59 artiklassa tarkoitettu selitys sopimuksen alueellisesta soveltamisesta. Varauksia on käsitelty edellä niiden artiklojen yhteydessä, missä varauksien sisällöstä määrätään. Suomella ei ole tarkoituksena tehdä sopimukseen muita varauksia kuin 54 artiklan yhteydessä selostettu kielivarauma.

61—63 artikla. Artikloissa on Haagin sopimuksissa yleisesti käytettävät määräykset sopimuksen voimaantulosta ja irtisanomisesta sekä sopimuksen tallettajan ilmoituksista sopimukseen liittyneille valtioille.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

1 §. *Sopimuksen voimaansaattaminen.* Pykälä sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan ne Haagin lastensuojelusopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa.

2 §. *Suomen keskusviranomaisen.* Pykälän mukaan sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö. Yleisperusteluissa on esitetty syitä, joiden vuoksi oikeusministeriö on sopiva toimimaan keskusviranomaisena. Keskusviranomaisen tehtävistä on määräyksiä sopimuksen V luvussa.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa keskusviranomaiselle saapuu sopimuksen 8, 9 tai 33 artiklan nojalla Suomen viranomaiselle osoitettu pyyntö. Keskusviranomaisen tulee tällöin siirtää asia sille tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka on toimivaltainen ratkaisemaan asian. Kysymys, mikä tuomioistuin tai viranomaisen on kulloinkin toimivaltainen, määräytyy Suomen lain asiantomaisten säännösten perusteella. Asiaa käsitellään tarkemmin 4 §:n perusteluissa.

Pykälän 3 momentti koskee vastuuta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisten tiedonantojen kääntämisestä. Sopimuksen 54 artiklan mukaan sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää käännös pyynnön vastaanottaneen valtion jollekin viralliselle kielelle tai sen tuottaessa vaikeuksia, ranskan tai englannin kielelle. Tämä aiheuttaa tarvetta asiakirjojen kääntämiseen erityisesti silloin, kun tiedonanto lähetetään Suomesta toiseen sopimusvaltioon. Ehdotetun 3 momentin mukaan oikeusministeriö huolehtisi sen kautta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisten tiedonantojen kääntämisestä, jos käännös lain tai sopimuksen mukaan tarvitaan. Tällä tarkoitetaan huoleh-

timista myös käännyksestä johtuvista kustannuksista. Asia olisi näin siitä riippumatta, toimiiko oikeusministeriö asianomaisen tiedonannon osalta lähettävänä vaiko vastaanottavana keskusviranomaisena.

Tiedonannot, joita edellä tarkoitetaan, voivat koskea erityisesti toimivallan siirtämistä 8 tai 9 artiklan nojalla tai tietoja lapsen tilanteesta 32—34 ja 36 artiklan nojalla.

3 §. Virka-apu. Pykälässä on säännös virka-avusta lapsen olinpaikan ja olosuhteiden selvittämiseksi. Sopimuksen 31 artiklan mukaan keskusviranomaisen on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin muun muassa antaakseen toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä apua lapsen olinpaikan selvittämiseksi tai edistääkseen sovinnollisia ratkaisuja lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Keskusviranomaisen voi 32 artiklan mukaan myös tietoja lapsen tilanteesta, jos sellaisen sopimusvaltion viranomaisen, johon lapsella on läheinen yhteys, esittää asiaa koskevan perustellun pyynnön.

Jotta keskusviranomaisen voisi täyttää nämä tehtävät, sen tulee saada apua viranomaisilta, joilla on tietoa lapsen olinpaikasta tai olosuhteista tai jotka voivat niitä selvittää. Sen vuoksi ehdotetaan, että keskusviranomaisella olisi oikeus saada virka-apua valtion ja kunnan sosiaalihuollon viranomaisilta, holhousviranomaisilta, poliisiviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta. Virka-avun pyytäminen sosiaalihuollon viranomaisilta tulee ajankohtaiseksi lähinnä silloin, kun tarvitaan tietoa lapsen olosuhteista. Holhousviranomaisilta voidaan tarvita tietoa lapsen omaisuuden hoitamiseen tai muutoin lapsen edunvalvontaan liittyvistä kysymyksistä. Poliisilta tai rajavartiolaitokselta pyydettävä virka-apu tulee puolestaan kysymykseen lähinnä selvitetessä lapsen olinpaikkaa.

4 §. Pynnön hyväksymistä koskevan asian ratkaiseminen. Sopimuksen 8 artiklassa annetaan lapsen asuinpaikkavaltion tai 6 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa lapsen oleskelumaan toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus pyytää, että sen sopimusvaltion viranomaiset, joilla on 8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu yhteys lapseen, käyttäisivät toimivaltaa lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Sopimuksen 9 artiklan mukaan

puolestaan 8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua sopimusvaltion viranomaiset voivat pyytää toimivaltaa sen sopimusvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, jossa lapsella on asuinpaikka. Pyyntö voidaan esittää ja hyväksyä, jos toimivallan siirto katsotaan perustelluksi sen vuoksi, että viranomaisella, jolle toimivalta on tarkoitettu siirtää, on alkujaan toimivaltaisen sopimusvaltion viranomaisia paremmat edellytykset arvioida, mikä on lapsen edun mukaista.

Pykälässä on säännökset pyynnön hyväksymistä koskevan asian ratkaisemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan pyyntöön suostumisesta päättää se tuomioistuin tai viranomaisen, joka olisi pyynnössä tarkoitettussa asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaan Suomessa. Toimivaltainen tuomioistuin tai viranomaisen määrätty siten sen mukaan, millaista suojelutoimenpidettä asia koskee. Jos pyyntö koskee esimerkiksi lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemista, kärjäoikeus on asiassa toimivaltainen. Alueellinen toimivalta määrätty lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 13 §:n nojalla. Jos pyyntö koskee edunvalvojan määräämistä lapselle, kärjäoikeus on toimivaltainen ja alueellinen toimivalta määrätty holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 70 §:n nojalla. Jos pyyntö sitä vastoin koskee lupaa, joka tarvitaan lapsen puolesta tehtyyn tai tehtävään oikeustoimeen, asian ratkaisee holhoustoimesta annetun lain 46 ja 47 §:ssä tarkoitettu holhousviranomaisen. Pyyntö voi koskea myös lastensuojelulaissa (417/2007) tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa asiaa. Tällöin toimivaltainen viranomaisen on kunnan lastensuojelutoimenpiteistä päättävä viranhaltija, ja kysymys, mille kunnalle lastensuojelun järjestämisvastuu kuuluu, ratkaistaan lastensuojelulain 16 ja 17 §:n nojalla.

Pykälän 1 momentissa on säännös myös sen tilanteen varalta, että pyynnön sisältävä asiakirja on erehdyksessä toimitettu tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka ei ole asiassa toimivaltainen. Pynnön vastaanottajan olisi tällöin viran puolesta siirrettävä asiakirja toimivaltaiselle tuomioistuimelle tai viranomaiselle ja ilmoitettava siirrosta asiakirjan lähettäjälle. Jos asiakirja on saapunut viranomaiselle, se on velvollinen toimimaan ehdo-

tetuin tavoin jo hallintolain (434/2003) 21 §:n nojalla. Koska asiasta on tuomioistuimien osalta tarpeen säätää, on kuitenkin katsottu perustelluksi, että ehdotettu säännös koskee kaikkia tilanteita, joissa pyyntö on erehdyksessä toimitettu väärälle vastaanottajalle.

Pykälän 2 momentti koskee pyyntöön suostumista koskevan asian ratkaisemista silloin, kun pyynnön sisältönä on, että Suomen viranomainen käyttäisi asiassa toimivaltaa. Asia ratkaistaisiin tällöin siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut täällä vireille. Pyyntöä, että Suomen tuomioistuin tai viranomainen käyttäisi tietyssä asiassa toimivaltaa, ei siten voitaisi ratkaista erillisenä asiana, vaan se ratkaistaisiin vireille tulleen, lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemista koskevan asian esikysymyksenä. Miten asia tulee vireille, määräytyy niiden säännösten mukaan, joita sovelletaan asian vireille tuloon pyynnössä tarkoitettussa asiassa. Jos kysymyksessä on lastensuojelulaissa tarkoitettu asia, se voi tulla vireille viranomaisen omasta aloitteesta. Jos taas kysymyksessä on lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva asia, se tulee vireille siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 14 §:ssä säädetään.

Jos pyyntö sitä vastoin koskee sitä, että sopimuksessa osapuolena oleva vieras valtio saisi luvan käyttää asiassa toimivaltaa, kysymys pyyntöön suostumisesta voitaisiin ratkaista erillisenä asiana. Jos tällainen pyyntö kuitenkin saapuu vasta silloin, kun asia on Suomessa jo vireillä, se olisi käsiteltävä vireillä olevan asian yhteydessä. Tästä menettelykysymyksestä ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asian käsittelyjärjestyksestä siinä tapauksessa, että pyyntö siitä, että toisen sopimusvaltion viranomainen saisi käyttää asiassa toimivaltaa, käsitellään käräjäoikeudessa erillisenä asiana. Asian käsittelyyn sovelletaan tällöin, mitä hakemusasioiden käsittelystä säädetään. Asiaa koskevat säännökset ovat oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa. Asia tulee vireille, kun pyyntö on saapunut käräjäoikeuteen.

Jos 3 momentissa tarkoitettu pyyntö kuuluu hallintoviranomaisen, esimerkiksi sosiaalivi-

ranomaisen tai holhousviranomaisen ratkaisutavaksi, asian käsittelyyn sovelletaan hallintolain säännöksiä. Asian käsittelyjärjestyksestä ei sen vuoksi ole tarpeen säätää.

5 §. *Pyynnön esittäminen toisen valtion viranomaiselle.* Pykälän 1 momentissa on säännös toimivaltaisesta viranomaisesta päätettyä sopimuksen 8 tai 9 artiklassa tarkoitettua pyynnön esittämisestä toisen sopimusvaltion viranomaiselle. Pyyntöä esittämisestä päättäisi se tuomioistuin tai viranomainen, joka olisi asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaan Suomessa. Toimivaltainen tuomioistuin tai viranomainen määräytyy siten sen mukaan, millaista suojelutoimenpidettä asia koskee.

Jos asia koskee esimerkiksi lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiselle esitettävää pyyntöä, että Suomi, jonka kansalainen lapsi on, saisi käyttää toimivaltaa lapsen huoltoa koskevassa asiassa, toimivaltainen tuomioistuin määräytyy lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan, jossa säädetään toimivallasta tapauksissa, joissa lapsella ei ole asuinpaikkaa Suomessa. Kysymystä, mikä tuomioistuin tai viranomainen on kulloinkin toimivaltainen, on käsitelty tarkemmin 4 §:n perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa on säännös asian käsittelyjärjestyksestä. Kysymys pyynnön esittämisestä ratkaistaan sen mukaan siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut vireille. Pyyntöä koskevaa asiaa ei siten ratkaistaisi erillisenä asiana.

Säännöksen merkitystä voidaan havainnollistaa ottamalla esimerkiksi lapsen huoltoa koskevan asian ratkaiseminen. Jos vanhempi katsoo, että Suomen tuomioistuimella on parhaat edellytykset arvioida lapsen etu, vaikka Suomi ei ole lapsen asuinpaikkavaltio, hän voi panna asian täällä vireille ja pyytää että käräjäoikeus sopimuksen 9 artiklan nojalla pyytäisi lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiselta oikeuden käyttää toimivaltaa. Hän voi myös panna asian vireille lapsen asuinpaikkavaltion toimivaltaisessa tuomioistuimessa ja vaatia, että se pyytäisi sopimuksen 8 artiklan nojalla Suomen toimivaltaista tuomioistuinta käyttämään asiassa toimivaltaa.

Saman esimerkin avulla voidaan havainnollistaa toimintavaihtoehtoja myös siinä ta-

pauksessa, että Suomi on lapsen asuinpaikkavaltio. Jos vanhempi katsoo, että toisella sopimusvaltiolla on Suomen tuomioistuimia paremmat edellytykset arvioida lapsen etu, hän voi panna asian vireille Suomessa ja vaatia, että tuomioistuin pyytäisi sopimuksen 8 artiklan nojalla, että mainittu toinen valtio käyttäisi asiassa toimivaltaa. Tämän asemesta hän voi panna asian vireille myös siinä sopimusvaltiossa, jolla hän katsoo olevan parhaat edellytykset arvioida lapsen etu, ja pyytää sen tuomioistuinta esittämään sopimuksen 9 artiklassa tarkoitettua pyynnön Suomen toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Jälkimmäisessä tapauksessa pyyntö ratkaistaan 4 §:ssä ehdotetuin tavoin.

6 §. Asian osapuolten kuuleminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asian osapuolten kuulemisesta pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevassa asiassa. Asiassa olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi sille, jolle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos pyynnössä tarkoitettu asia ratkaistaan Suomessa. Jos pyyntö koskee lastensuojelulaissa tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa asiaa, kuulemiseen sovellettaisiin siten hallintolaissa ja lastensuojelulaissa olevia säännöksiä. Jos pyyntö sitä vastoin koskee lapsen tapaamisoikeudesta päättämistä, kuuleminen määräytyisi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain sekä oikeudenkäymiskaaren säännösten mukaisesti.

Asia voitaisiin kuitenkin ratkaista varauksella kuulemistilaisuutta, jos kuultavan mielipide käy luotettavasti ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista. Tilanne voi olla tällainen esimerkiksi silloin, kun toisesta valtiosta on tullut pyyntö toimivallan siirtämisestä sinne, ja pyyntöön liitetyistä asiakirjoista käy ilmi, että molemmat vanhemmat haluavat toimivallan siirtämistä.

Vaikka kuultavien mielipide luotettavasti kävisikin ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista, kuuleminen olisi kuitenkin toimitettava, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi. Kuuleminen on siten tarpeen esimerkiksi silloin, kun osapuolia kuulematta ei voida ratkaista, onko toimivallan siirtäminen perusteltua.

7 §. Muutoksenhaku pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan päätökseen, jolla on hylätty sopimuksen 9 artiklassa

tarkoitettu pyyntö siitä, että toinen sopimusvaltio saisi käyttää asiassa toimivaltaa, ei saisi valittamalla hakea muutosta. Sama koskisi ratkaisua, jolla on päätetty olla esittämättä 8 artiklassa tarkoitettua pyyntöä siitä, että toisen sopimusvaltion viranomaisen käyttäisi asiassa toimivaltaa. Kumpikin edellä mainituista ratkaisuksista koskee tilannetta, jossa Suomi on ensisijaisesti toimivaltainen valtio, koska lapsen asuinpaikka tai 6 artiklassa tarkoitettu tilanteessa lapsen oleskelupaikka on täällä. Valituskiellon avulla estetään se, että valitusasteisiin menisi asioita, jotka koskettavat lapsen suojelua ainoastaan välillisesti. Valituskiellosta seuraa myös, että kielteinen vastaus toisen sopimusvaltion 9 artiklan nojalla esittämään pyyntöön voidaan antaa nopeasti. Koska kenelläkään ei ole sopimuksen nojalla oikeutta saada asian käsittelyä siirrettyksi ensisijaisesti toimivaltaisesta valtiosta toiseen valtioon, valituskielto ei myöskään voi loukata kenenkään oikeutta.

Valittamalla ei saisi hakea muutosta myöskään ratkaisuun, jolla on päätetty, ettei sopimuksen 9 artiklassa tarkoitettua pyyntöä esitetä. Tässä on kysymys tilanteesta, jossa Suomella ei ole toimivaltaa, mutta on esitetty vaatimus toimivallan pyytämisestä. Valituskielto on tarpeen, jotta kysymys toimivallan pyytämisestä voidaan ratkaista nopeasti. Valituskielto edistää myös sitä, että lapsen suojelua koskeva asia pannaan viivytyksettä vireille sopimusvaltiossa, jolla on asian ratkaisemiseen toimivalta. Koska kenelläkään ei ole sopimuksen nojalla oikeutta saada asian käsittelyä siirrettyksi ensisijaisesti toimivaltaisesta valtiosta toiseen valtioon, valituskielto ei myöskään voi loukata kenenkään oikeutta.

Muuhun pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen voitaisiin sitä vastoin 2 momentin mukaan yleensä hakea muutosta. Muutoksenhaku olisi siten sallittua ratkaisuun, jolla on hyväksytty pyyntö siitä, että toinen sopimusvaltio saisi käyttää asiassa toimivaltaa, tai päätetty esittää pyyntö siitä, että toinen sopimusvaltio käyttäisi asiassa toimivaltaa.

Muutoksenhaun salliminen voi näissä tapauksissa estää toimivallan joustavan siirtämisen, mitä saatetaan pitää epäkohtana. Ehdotettu ratkaisu on myös toinen kuin Bryssel

Iia –asetuksessa, jonka 15 artiklaa voitaneen tulkita siten, että toimivallan siirtäminen on siirtävän ja vastaanottavan tuomioistuimen välinen toimenpide, josta ei voida valittaa.

Muutoksenhaun sallimista puoltaa kuitenkin se, että Suomi on puheena olevissa tapauksissa ensisijaisesti toimivaltainen valtio, koska lapsen asuinpaikka tai 6 artiklassa tarkoitettussa tapauksessa lapsen olinpaikka on täällä. Se, että Suomi lapsen asuinpaikkavaltiona pidättäytyy käyttämästä toimivaltaansa lapsen suojelemiseksi ja ohjaa asian käsittelyn toiseen sopimusvaltioon, saattaa huomattavasti vaikuttaa toisen osapuolen asemaan ja mahdollisuuksiin puolustaa näkemyksiään asian käsittelyssä. Sen vuoksi on perusteltua, että hänellä on oikeus valittamalla saada muutoksenhaku tuomioistuimen vastaus siihen, onko toimivallan siirtäminen sopimuksen 8 ja 9 artiklan kannalta asianmukaista. Bryssel Iia –asetus koskee valtioita, joiden välillä on Euroopan unionin jäsenenä erityiset siteet ja jotka ovat asettaneet tavoitteekseen yhteisen oikeudellisen alueen luomisen. Haagin sopimuksen osapuolten välillä ei ainakaan yleensä ole tällaisia siteitä. Sen vuoksi kysymystä muutoksenhakuoikeudesta ei voida ratkaista yksinomaan siitä lähtien, mitä Bryssel Iia –asetuksessa säädetään.

8 §. Tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta päättäminen. Sopimusvaltion viranomaisten toimenpiteet sopimuksen alaan kuuluvissa asioissa tunnustetaan sopimuksen 23 artiklan 1 kappaleen mukaan ilman eri vahvistusta kaikissa muissa sopimusvaltioissa. Asianosainen voi sopimuksen 24 artiklan mukaan kuitenkin pyytää päätöstä siitä, että toisessa sopimusvaltiossa suoritettu toimenpide tunnustetaan tai että sitä ei tunnusteta. Sopimuksen 26 artiklassa puolestaan edellytetään, että sopimusvaltiot yksinkertaista ja nopeaa menettelyä soveltaen julistavat täytäntöönpanokelpoiseksi toimenpiteen, joka on suoritettu toisessa sopimusvaltiossa ja on siellä täytäntöönpanokelpoinen.

Pykälässä ehdotetaan, että edellä tarkoitettun toimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta päättäisi Helsingin hovioikeus. Se olisi ehdotuksen mukaan toimivaltainen silloinkin, kun asia koskee lastensuojelulaissa tarkoitettua tai sellaiseen rinnastuvaa toimenpidettä. Koska pe-

rusteet toisessa sopimusvaltiossa suoritettun toimenpiteen tunnustamiseen ovat samat siitä riippumatta, onko kysymyksessä yksityisoikeudelliseksi vaiko julkisoikeudelliseksi luokiteltava toimenpide, ei ole asianmukaista jakaa toimivaltaa eri viranomaisille tuon luokitusperusteen mukaan. Toimivallan jakaminen saattaisi myös rajatapauksissa synnyttää ongelman siitä, kummalle viranomaiselle asia kuuluu.

Pykälän 2 momentissa on säännös toisessa sopimusvaltiossa suoritettun toimenpiteen tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoisuutta koskevan asian käsittelemisestä. Hakemuksen tekemiseen, asian käsittelyyn ja muutoksenhakuun tulisivat soveltuvin osin sovellettaviksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 36—40 §:n, 42 §:n ja 44 §:n 2 momentin säännökset. Koska mainitut säännökset on kirjoitettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen vahvistamista varten, niitä ei voida sellaisinaan soveltaa esimerkiksi lapsen edunvalvontaa koskevaan päätökseen, vaan ne tulevat noudatettaviksi vain soveltuvin osin. Säännöksiä, joiden noudattaminen tulee sangen yleisesti kysymykseen, ovat Helsingin hovioikeudelle annettu mahdollisuus myöntää poikkeuksia asiakirjojen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle (36 §:n 3 momentti), asian käsittelyn kiireellisyys (37 §:n 1 momentti) ja asiaan osallisen kuuleminen (38 §). Muiden säännösten soveltuvuuden osalta hovioikeudelle jää enemmän harkintavaltaa.

9 §. Salassa pidettävän tiedon antaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi salassa pidettävän tiedon antamisesta Suomen keskusviranomaiselle tai toisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan sosiaalihuollon viranomainen saa salassapitovelvollisuuden estämättä antaa tiedon, jonka se saisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:n 1 momentin mukaan antaa Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle.

Mainitun lainkohdan mukaan edellytyksenä tiedon antamiseen on muun muassa se, että tiedon antavalle viranomaiselle on laissa säädetty oikeus tai velvollisuus panna asia viireille taikka osallistua viireillä olevan asian käsittelyyn tai toimeenpanoon. Jos viran-

omaisella olisi tällainen asema Suomessa ratkaistavassa asiassa, se saa ehdotuksen mukaan antaa salassa pidettävän tiedon myös toisessa sopimusvaltiossa ratkaistavassa asiassa. Sillä seikalla, että sosiaalihuollon viranomaisella ei vieraassa valtiossa käytäväsä menettelyssä ole todennäköisesti mitään asemaa, ei ole tiedon antamisen kannalta merkitystä.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen holhousviranomaisen saa salassapitovelvollisuuden estämättä antaa 1 momentissa tarkoitettua tiedon, jos se saisi sen holhoustoimesta annetun lain 92 §:n 3 momentin 1 tai 3 kohdan mukaan ilmaista Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle. Toisen sopimusvaltion tuomioistuimella tai viranomaisella, joka suorittaa holhoustoimesta annetussa laissa tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa tehtävää, olisi siten sama oikeus saada tietoja kuin tällaista tehtävää suorittavalla Suomen viranomaisella tai tuomioistuimella.

Edellytyksenä tiedon antamiselle olisi sekä 1 että 2 momentissa tarkoitettua tapauksessa, että tietoa antava viranomaisen katsoo 34 artiklassa tarkoitettujen edellytysten olevan käsillä, toisin sanoen tietojen olevan lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä ja lapsen tilanteen edellyttävän sitä, että viranomaisen saa tiedot.

10 §. Lausunto tapaamisoikeutta koskevassa asiassa. Pykälä, joka liittyy sopimuksen 35 artiklaan, koskee lapsen vanhemman oikeutta pyytää sosiaalilautakunnan lausuntoa olosuhteista, jotka ovat merkittäviä tapaamisoikeuden myöntämisen ja käyttämisen kannalta. Oikeus tällaisen lausunnon pyytämiseen olisi lapsen Suomessa asuvalla vanhemmalla, jos kysymys lapsen ja vanhemman välisestä yhteydenpidosta tulee ratkaistavaksi toisessa sopimusvaltiossa. Lausunnon avulla voidaan merkittävästi parantaa tapaamisoikeutta koskevaa asiaa toisessa sopimusvaltiossa käsittelevän tuomioistuimen tai viranomaisen edellytyksiä antaa asiassa lapsen edun mukainen ratkaisu.

Lausunto ei tässä tapauksessa ensisijaisesti koske sitä, onko tapaamisoikeuden myöntäminen lapsen edun mukaista, vaan kysymys on siitä, ovatko vanhemman henkilökohtaiset ominaisuudet ja olosuhteet sellaiset, että tapaamisoikeus voidaan myöntää. Lausunnossa

voitaisiin arvioida myös sitä, asettavatko tapaavan vanhemman henkilökohtaiset ominaisuudet ja olosuhteet rajoituksia sille, minkä sisältöisenä tapaamisoikeus voidaan myöntää. Lausunnossa olisi lupa ilmaista myös salassa pidettäviä tietoja siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään.

Lausunnon antaisi pykälän 2 momentin mukaan sen kunnan sosiaalilautakunta, jonka asukas lausuntoa pyytävä vanhempi sosiaalihuoltolain (710/1982) 14 §:n mukaan on. Lausuntoa ei annettaisi sen pyytäjälle itselleen, vaan se toimitetaan joko Suomen keskusviranomaiselle tai suoraan sen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa asia tulee ratkaistavaksi. Lausuntoa pyytäneen oikeus saada Suomen viranomaiselta tietoa lausunnon sisällöstä määräytyisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan.

11 §. Tiedon antamisen rajoitus. Pykälä, joka liittyy sopimuksen 37 artiklaan, sisältää tiedon antamisen rajoituksen. Poiketen siitä, mitä tiedon antamisesta säädetään 9 ja 10 §:ssä tietoa ei kuitenkaan saisi antaa, jos sen antaminen aiheuttaisi todennäköisesti vaaran lapselle tai lapsen omaisuudelle tai uhkaisi lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää. Viranomaisen, jolta tietoa pyydetään, olisi siten harkittava tiedon antamista paitsi edellä mainittujen säännösten myös tähän pykälään otettujen rajoitusten pohjalta. Jos viranomaisen on antanut tiedon Suomen keskusviranomaiselle ja keskusviranomaisen arvioi, että tiedon lähettämällä vieraaseen valtioon olisi mainittu vaikutus, se ei saisi välittää tietoa edelleen.

12 §. Todistus huoltajan tai edunvalvojan asemasta. Pykälän mukaan maistraatin tulee lapsen huoltajan tai edunvalvojan pyynnöstä antaa todistus pyytäjän asemasta ja valtuuksista edunvalvojana tai huoltajana, jos pyytjä osoittaa tarvitsevänsä todistusta vieraassa valtiossa. Viimeksi mainittu vieras valtio voi olla myös muu valtio kuin Haagin lastensuojelusopimuksen osapuoli. Pyytäjän tulee tällöin kuitenkin osoittaa, että todistukselle annetaan mainitussa valtiossa merkitystä ja että sen saaminen on siten tarpeellinen. Maistraatti olisi velvollinen antamaan todistuksen, jos lapsen asuinpaikka on Suomessa ja todis-

tusta pyytävän henkilön asema lapsen huoltajana tai edunvalvojana perustuu suoraan lakiin tai jos päätös, johon huoltajan asema ja valtuudet perustuvat, on tehty Suomessa. Maistraatti ei siten olisi velvollinen antamaan todistusta silloin, kun pyytäjän asema perustuu vieraassa valtiossa tehtyyn päätökseen.

Jos lapsen asuinpaikka on Suomessa, vanhempainvastuun määräytymiseen ja käyttämiseen sovelletaan sopimuksen 16 ja 17 artiklan mukaan Suomen lakia. Maistraatti voi siten huoltajan tai edunvalvojan aseman perustua suoraan lakiin, kirjoittaa todistuksen Suomen lainsäädännön pohjalta. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että lapsella, jolla on aikaisemmin ollut asuinpaikka vieraassa valtiossa, saattaa sopimuksen 16 artiklan 3 kappaleen nojalla olla sellainen huoltaja tai edunvalvoja, jonka asema perustuu suoraan lapsen aikaisemman asuinpaikkavaltion lakiin.

Jos huoltajan tai edunvalvojan asema perustuu Suomessa annettuun päätökseen, todistukseen voidaan kirjoittaa päätöksen olennainen sisältö. Kun asiasta päätetään Suomessa, sovelletaan sopimuksen 15 artiklan mukaan yleensä Suomen lakia. Tämä luonnollisesti helpottaa todistuksen antamista.

Pykälän 2 momentin mukaan todistusta ei saa antaa, jos todistuksen antamiseksi tarvittavat tiedot eivät ilmene suoraan laista, väestötietojärjestelmästä tai holhousasioiden rekisteristä eikä todistusta pyytävä esitä niistä luotettavaa selvitystä.

Pykälän 3 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää, että toimivalta antaa tässä pykälässä tarkoitettuja todistuksia kuuluu vain asetuksessa nimetyille yhdelle tai useammalle maistraatille. Tämä tekee mahdolliseksi todistusten antamisen keskittämisen, jos se katsotaan tarpeelliseksi maistraattien työn tasaamisen tai muun syyn vuoksi. Siinäkin tapauksessa, että todistusten antaminen keskitetään, pyyntö todistuksen saamiseksi ja siihen mahdollisesti liittyvä selvitys voidaan osoittaa mille tahansa maistraatille. Jos tämä maistraatti ei ole toimivaltainen, sen tulee välittää pyyntö ja siihen liittyvät asiakirjat toimivaltaiselle maistraatille.

13 §. Asetuksenantovaltuus. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan Suomen osalta.

2.2 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoi- keudesta

18 §. Lapsen huolto välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla. Pykälässä on säännös siitä, mitä lakia sovelletaan lapsen huollon määräytymiseen ja päättymiseen välittömästi lain tai välittömästi tahdonilmaisun nojalla. Säännöksen avulla ratkaistaan muun muassa kysymykset siitä, kuka on lapsen huoltaja ja miten pitkään huolto kestää silloin, kun huollosta ei ole päätöstä, joka olisi tehty oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutuksella.

Asiasta määrätään Haagin lastensuojelusopimuksessa. Sopimuksen lainvalintaa koskevat määräykset ovat niin sanotusti universaalisia eli tulevat sovellettaviksi siinäkin tapauksessa, että ne osoittavat sovellettavaksi sellaisen valtion lain, joka ei ole sopimuksen osapuoli. Universaalisuutensa vuoksi määräys on tarpeen mainita asiaa koskevassa yleisessä laissa eli lapsen huollosta ja tapaamisoi-
keudesta annetussa laissa.

Koska Haagin lastensuojelusopimuksen määräyksiä ei yksinkertaisella tavalla voida siirtää tähän pykälään, ehdotetaan, että niiden soveltaminen osoitetaan viittaamalla niihin. Määräykset ovat sopimuksen III luvussa. Sopimuksen 16 artiklan 1 kappale koskee huollon määräytymistä suoraan lain nojalla ja 2 kappale osoittaa lain, jota on sovellettava arvioitaessa huollosta tehdyn sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen, esimerkiksi kuoleman varalta annetun määräyksen, merkitystä. Saman artiklan 3 ja 4 kappaleet koskevat puolestaan lapsen asuinpaikkavaltion vaihtumisen merkitystä huoltajan aseman pysyvyyden kannalta. Sopimuksen 19 artiklassa puolestaan määrätään vilpittömässä mielessä olleen kolmannen asemasta ja 21 artiklassa niin sanotun renvoi- eli viittausperiaatteen soveltamisesta. Näiden määräysten sisältöä on tarkasteltu lähemmin edellä sopimuksen yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

18 a §. *Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovellettava laki.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös huoltajan tehtävän hoitamiseen sovellettavasta laista. Lainvalintasäännös koskee muun muassa sitä, minkä valtion lain mukaan määräytyvät huoltajan oikeudet ja velvollisuudet, miten lapsen päätösvaltaa on käytettävä, kun lapsella on yhtä useampi huoltaja, ja tarvitseeko huoltaja johonkin toimenpiteeseen viranomaisen suostumuksen.

Pykälän mukaan huoltajan tehtävien hoitamiseen sovelletaan sen valtion lakia, missä lapsella on asuinpaikka. Sovellettava laki muuttuu lapsen asuinpaikan muuttumisen myötä. Viittauksella vieraan valtion lakiin tarkoitetaan asianomaisen valtion aineellista lakia. Viittaus ei siten käsitä asianomaisen maan kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä, joten niin sanottua renvoi- eli viittausperiaatetta ei sovelleta. Tästä ehdotetaan otettavaksi säännös lain 29 §:n 2 momenttiin.

Ehdotettu pykälä vastaa huollon osalta Haagin lastensuojelusopimuksen 15 artiklan 3 kappaleen ja 17 artiklan määräyksiä, jotka ovat universaalisesti sovellettavia. Säännöksen tarkoitus huomioon ottaen säännöstä on myös tulkittava pitäen silmällä sitä, että tulkinnot ovat yhteensopivia mainittujen sopimusmääräysten kanssa.

19 §. *Toimivalta lapsen asuinpaikan perusteella.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 4 momentti, joka sisältää toimivaltaperusteet siinä tapauksessa, että lapsi oleskelee Suomessa eikä hänen asuinpaikkaansa voida selvittää tai hänellä ei kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi ole asuinpaikkaa. Nämä tilanteet, joissa Suomessa olevan lapsen asuinpaikkavaltiota ei voida osoittaa, rinnastettaisiin tilanteeseen, jossa lapsen asuinpaikka on Suomessa. Suomen tuomioistuimet ja kuntien sosiaalilautakunnat olisivat siten toimivaltaisina samalla tavoin kuin jos lapsen asuinpaikka olisi Suomessa.

Ehdotettu säännös vastaa Haagin lastensuojelusopimuksen 6 artiklaa. Mainittu 6 artikla tulee sovellettavaksi riippumatta siitä, onko lapsella jokin yhteys toiseen sopimusvaltioon vaiko ei. Tämän vuoksi se on tarpeen ottaa yleiseen lakiin.

20 §. *Toimivalta muissa tapauksissa.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka koskee Suomen tuomioistuimen toimivaltaa tutkia avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä aviopuolisoiden lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva asia, vaikka lapsella ei, kuten 19 §:ssä oleva pääsääntö edellyttää, ole asuinpaikkaa Suomessa. Jotta tuomioistuimella olisi tällainen toimivalta, tulee kaikkien seuraavien edellytysten toteutua. Ensinnäkin ainakin toisen lapsen vanhemmista tulee olla lapsen huoltaja ja ainakin toisella lapsen vanhemmista tulee olla Suomessa asuinpaikka. Toiseksi kaikkien huoltajien tulee asian vireille tullessa hyväksyä asian tutkiminen Suomessa ja kolmanneksi toimivallan käyttämisen tulee olla lapsen edun mukaista.

Se, että kaikkien huoltajien tulee hyväksyä toimivalta asian vireille tullessa tarkoittaa, ettei oikeuspaikkasopimus, joka on tehty ennen asian ajankohtaistumista, ole pätevä. Se, että toimivallan käyttämisen tulee olla lapsen edun mukaista, edellyttää puolestaan lähinnä sitä, että asian kannalta riittävä näyttö on luotettavalla tavalla ja asiaa viivyttämättä hankittavissa, vaikka lapsen asuinpaikka on muualla. Säännös voineekin useimmiten tulla sovellettavaksi tapauksissa, joissa vanhemmat ovat asiasta yksimielisiä ja joissa tarve hankkia näyttöä on siten vähäinen. Tällaisessa tapauksessa on tavallisesti lapsen ja koko perheen edun mukaista, että asia voidaan joustavasti ratkaista avioeron yhteydessä, ja välttyä ratkaisun hakemiselta toisesta valtiosta.

Säännös vastaa läheisesti Haagin lastensuojelusopimuksen 10 artiklaa. Kysymyksessä on kuitenkin yleinen säännös, joka tulisi sovellettavaksi silloinkin, kun mainittu sopimus ei sovellu sen vuoksi, että lapsen asuinpaikka on valtiossa, joka ei ole Haagin sopimuksen osapuoli.

Pykälän 2 momentissa on nykyisin säännös, joka koskee pohjoismaisessa avioliittokonventiossa olevien määräysten etusijaa tähän lakiin nähden. Säännös ehdotetaan poistettavaksi tästä momentista, ja pohjoismaisten määräysten etusija ilmaistaisiin muuttamalla lain 29 a §:ssä olevaa säännöstä, joka koskee tämän lain säännösten toissijaisuutta. Lain asiasisältö ei siten muutu.

22 §. *Huollosta ja tapaamisoikeudesta päätettäessä sovellettava laki.* Pykälä koskee sovellettavaa lakia lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa. Kuten nykyisen lain mukaan, yleensä sovellettaisiin Suomen lakia. Haagin lastensuojelusopimuksen 15 artiklan 2 kappaleessa olevan universaalisesti sovellettavan määräyksen mukaan viranomaiset voivat kuitenkin poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos lapsen tai hänen omaisuutensa suojeleminen tätä edellyttää. Pykälään on tämän vuoksi otettu säännös, joka poikkeustilanteissa ja lapsen edun sitä edellyttäessä antaa mahdollisuuden lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevassa asiassa ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys. Viittauksella vieraan valtion lakiin tarkoitetaan asianomaisen valtion aineellisia säännöksiä.

Poikkeussäännös saattaisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsen tiedetään pian muuttavan vieraaseen valtioon, jossa sovellettavan lain mukaan tapaamisoikeus voidaan myöntää myös muulle henkilölle kuin lapsen vanhemmalle, esimerkiksi lapsen isovanhemmille. Jos asiassa hankittu selvitys osoittaa, että tällainen ratkaisu on lapsen edun mukainen toimenpide, tuomioistuimien voisi soveltamalla mainitun toisen valtion lakia vahvistaa tällaisen tapaamisoikeuden, vaikka muutoin sovellettava Suomen laki ei sitä tunne.

29 a §. *Säännösten toissijaisuus.* Pykälässä ilmaistaan nykyisin tiettyjen 4 luvun säännösten toissijaisuus suhteessa Bryssel IIa -asetukseen. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, joka osoittaa mainittujen säännösten toissijaisuuden myös suhteessa Suomea sitoviin valtiosopimuksiin. Muutos on tarpeen Haagin lastensuojelusopimuksen voimaan saattamisen vuoksi. Samalla voidaan poistaa 20 §:n 2 momentissa nykyisin oleva säännös, joka koskee lain toissijaisuutta eräisiin pohjoismaisen avioliittokonvention määräyksiin nähden.

29 b §. *Oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus ja viittaus vieraan valtion lakiin.* Pykälän 1 momentissa ilmaistaan niin sanottu ordre public- eli ehdottomuusperiaate. Sen mukaan tämän lain sovellettavaksi osoittama

vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen. Ehdotettu säännös, joka asiallisesti vastaa Haagin lastensuojelusopimuksen 22 artiklaa, korvaa lain 18 §:n 3 momentissa nykyisin olevan ordre public -säännöksen. Muutoksella ei ole tarkoitettu muuttaa niitä perusteita, joiden mukaan kysymys, onko vieraan valtion lain säännös jätettävä soveltamatta, on nykyisin arvioitava.

Pykälän 2 momentissa ilmaistaan, miten tämän luvun säännöksissä olevat viittaukset vieraan valtion lakiin on ymmärrettävä. Tällainen viittaus ei tarkoita vieraan valtion lain kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä, jollei puheena olevan 4 luvun säännöksistä muuta johdu. Niin sanottua viittausperiaatetta (*renvoi*) ei siten yleensä sovelleta. Lain 18 §:ssä olevasta viittauksesta Haagin lastensuojelusopimuksen 21 artiklaan seuraa kuitenkin, että mainittua 18 §:ää sovellettaessa viittaus vieraan valtion lakiin käsittää eräissä tapauksissa asianomaisen lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset. Asiaa on tarkemmin käsitelty mainitun 21 artiklan perusteluissa.

2.3 Lastensuojelulaki

17 §. *Lastensuojelun järjestäminen eräissä erityistilanteissa.* Pykälän nykyisessä 1 momentissa osoitetaan kunta, jonka tulee päättää perhehoidon tai laitoshuollon antamisesta lapselle, kun päätös tästä on Bryssel IIa -asetuksen nojalla tehtävä Suomessa, mutta mikään kunta ei 1 momentin mukaan ole sen järjestämiseen velvollinen. Vastaava tilanne voi syntyä Haagin lastensuojelusopimuksen nojalla silloin, kun toisen sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen harkitsee lapsen sijoittamista Suomeen perhehoitoon tai laitoshuoltoon sopimuksen 33 artiklan mukaisesti. Sen vuoksi ehdotetaan, että 1 momentissa tarkoitettu viranomainen päättää lapsen sijoittamisesta myös silloin, kun asia on ratkaistava Suomea sitovan valtiosopimuksen nojalla.

Pykälän 2 momentti koskee lastensuojelun järjestämistä lapselle, jolla ei ole asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa. Sen mukaan las-

tensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei Bryssel IIa -asetuksesta muuta johdu. Myös Haagin lastensuojelusopimus rajoittaa lastensuojelun järjestämistä lapselle, jolla ei ole Suomessa asuinpaikkaa. Pykälään ehdotetaan sen vuoksi lisättäväksi viittaus, joka osoittaa, että lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei Bryssel IIa -asetuksesta tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

Pykälän 3 momentti vastaa nykyistä 3 momenttia. Haagin lastensuojelusopimuksen voimaantulon vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi 4 momentti. Sen mukaan pyyntö ulkomailla olevan lapsen suojelutarpeen selvittämiseksi voidaan osoittaa oikeusministeriölle, jos lapsi on Haagin lastensuojelusopimuksen osapuolena olevassa valtiossa. Saatuaan tällaisen pyynnön oikeusministeriö sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena välittää sen viranomaisille siinä sopimusvaltiossa, jolla on lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja. Tällainen pyyntö voidaan esittää myös, jos muutoin on aihetta otaksua, että tällaisen valtion viranomaisilla on lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja.

3 Voimaantulo

Haagin lastensuojelusopimuksen 61 artiklan mukaan sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kolmannen 57 artiklassa tarkoitetun ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta. Sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan sopimuksen myöhemmin ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kyseisen valtion ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta. Tätä voimaantuloperustetta sovelletaan muun muassa Suomeen, koska Suomi oli Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsen silloin kun sen 18. istunto pidettiin.

Sopimukseen liittyvän valtion osalta sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua 58 artiklan 3 kappaleen mukaisen kuuden kuukauden ajanjakson päättymisestä. Liittyminen vaikuttaa vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan mainitun kuuden kuukauden kuluessa.

Euroopan yhteisön oikeus- ja sisäasiain neuvostossa 5 päivänä kesäkuuta 2008 tehdyn päätöksen mukaan päätöksen 1 artiklassa mainittujen jäsenvaltioiden, joihin Suomi kuuluu, on talletettava ratifioimis- tai liittymiskirjansa samanaikaisesti. Sopimuksen voimaantulon ajankohta riippuu siten myös muiden jäsenvaltioiden toimenpiteistä.

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista ja soveltamista koskeva laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella ja muut lait valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista ja soveltamista koskeva laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella ja muut lait valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimuksen II luku sisältää määräyksiä sopimusvaltioiden kansainvälisestä toimivalta lasten tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä määräysten tarkoittamista asioista on voimassa lain säännöksiä ja niistä on myös Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälistä toimivaltaa koskevia säännöksiä on muun muassa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa sekä laissa eräistä laissa eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista.

Sopimuksen III luku sisältää määräyksiä sovellettavasta laista, ja IV luku toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Nämä määräykset

kuuluvat lainsäädännön alaan samoista syistä kuin edellä mainitut kansainvälistä toimivaltaa koskevat määräykset.

Sopimuksen V luvussa on määräyksiä yhteistyöstä, muun muassa velvollisuudesta asettaa jokaiseen sopimusvaltioon keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita sopimus näille viranomaisille asettaa. Siitä, mikä taho toimii keskusviranomaisena, on viime aikoina yleensä säädetty lailla. Mainitun V luvun 32, 34—36 ja 41—42 artiklassa on määräyksiä tiedonvaihdesta yhteistyötä tekevien viranomaisten kesken, ja 37 artiklassa on kielto toimittaa tietoja muun muassa siinä tapauksessa, että lapsi tai lapsen omaisuus niiden toimittamisen seurauksena todennäköisesti joutuisi vaaraan. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä tiedonvaihdesta viranomaisten kesken ja salassapidosta on säännöksiä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) sekä henkilötietolaissa (523/1999), jossa on muun muassa säännöksiä henkilötietojen siirrosta Euroopan unionin ulkopuolelle.

4.2 Käsittelyjärjestys

Haagin lastensuojelusopimus ei anna vieraan valtion viranomaisille oikeutta käyttää Suomen alueella toimivaltaa eikä muutoinkaan sisällä määräyksiä, jotka vaikuttavat Suomen täysivaltaisuuteen.

Haagin lastensuojelusopimuksen 8 ja 9 artiklassa on määräykset, joiden mukaan lapsen suojelua koskeva toimivalta voidaan yksittäistapauksessa siirtää 5 tai 6 artiklan nojalla toimivaltaisesta valtiosta toiseen sopimusvaltioon, jolla on paremmat edellytykset arvioida sitä, mikä kyseisessä tapauksessa on lapsen edun mukaista. Tämä synnyttää kysymyksen määräysten suhteesta perustuslain 21 §:ään, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Asiaa arvioitaessa on lähdettävä siitä, että 5 ja 6 artikla muodostavat yhdessä 8 ja 9 ar-

tiklojen kanssa kokonaisuuden. Ensiksi mainitut artiklat määräävät sen, millä sopimusvaltiolla toimivalta lähtökohtaisesti on. Sopimuksen 8 ja 9 artikla tuovat puolestaan toimivallan sääntelyyn joustavuutta, jolla luodaan edellytykset sille, että asia voidaan aina käsitellä siinä sopimusvaltiossa, jolla on parhaat edellytykset päätyä lapsen edun mukaiseen ratkaisuun. Jos 8 tai 9 artiklaan vedotaan, kysymys, millä sopimusvaltiolla on toimivalta, ratkaistaan niissä tarkoitettussa menettelyssä. Toimivallan siirtäminen mainittujen määräysten nojalla ei sen vuoksi merkitse sitä, että osapuolelta evätään pääsy toimivaltaiseen tuomioistuimeen, vaan tällöin tehdään toimivaltaa koskeva ratkaisu, jossa todetaan, että asia kuuluu lapsen etu huomioiden ottaen muun sopimusvaltion kuin sen ratkaistavaksi, joka lähtökohtaisesti on toimivaltainen. Päätöksestä, joka saattaa johtaa toimivallan siirtymiseen Suomesta toiselle sopimusvaltiolle, saa valittaa. Sopimuksen puheena olevat määräykset eivät siten hallituksen käsityksen mukaan ole ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa.

Jos vastoin edellä esitettyä käsitystä katsotaisiin toimivallan siirtämisen rajoittavan perustuslain 21 §:ää, rajoitukset ovat perusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytysten mukaisia. Sopimuksen määräyksille on ensinnäkin painava syy, pyrkimys edistää lapsen edun mukaiseen ratkaisuun pääsemistä. Määräysten soveltaminen on osoitettu poikkeukselliseksi, ja lisäksi ratkaisuvallta asiassa on aina sillä valtiolla, joka 5 ja 6 artiklan mukaan on lähtökohtaisesti toimivaltainen. Päätöksestä, jolla on päätetty siirtää toimivaltaa Suomesta toiselle sopimusvaltiolle, saa myös aina valittaa.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska yleissopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sopimuksen voimaansaattaminen

Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Suomen keskusviranomainen

Sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö.

Jos keskusviranomaiselle tulee sopimuksen 8, 9 tai 33 artiklan nojalla Suomen viranomaisille osoitettu pyyntö, keskusviranomaisen tulee siirtää asia sille tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka on toimivaltainen ratkaisemaan asian.

Oikeusministeriö huolehtii sen kautta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisen

tiedonantojen kääntämisestä, jos käännös lain tai sopimuksen mukaan tarvitaan.

3 §

Virka-apu

Valtion ja kunnan sosiaalihuollon viranomaisten, poliisiviranomaisten ja rajavartiolaitoksen tulee antaa keskusviranomaisen pyynnöstä virka-apua lapsen olinpaikan ja olosuhteiden selvittämiseksi sekä holhousviranomaisten lapsen edunvalvontaa ja omaisuutta koskevien seikkojen selvittämiseksi.

4 §

Pyynnön hyväksymistä koskevan asian ratkaiseminen

Suomen viranomaisille sopimuksen 8 tai 9 artiklan nojalla osoitettuun pyyntöön suostumisesta päättää se tuomioistuin tai viranomainen, joka olisi pyynnössä tarkoitettussa asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaisiin Suomessa. Jos pyynnön sisältävä asiakirja on erehdyksessä toimitettu tuomioistuimelle tai

viranomaiselle, joka ei ole asiassa toimivaltainen, sen on viipymättä siirrettävä asiakirja toimivaltaiseksi katsomalleen tuomioistuimelle tai viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava pyynnön tehneelle.

Jos pyyntö koskee sitä, että Suomen viranomaisen käyttäisi asiassa toimivaltaa, kysymys pyyntöön suostumisesta ratkaistaan siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut täällä vireille.

Jos pyyntö siitä, että sopimuksen osapuolena oleva vieras valtio saisi käyttää asiassa toimivaltaa, esitetään muutoin kuin vireillä olevan lapsen suojelua koskevan asian yhteydessä ja käräjäoikeus on 1 momentin mukaan toimivaltainen, asian käsittelyyn sovelletaan, mitä hakemusasioiden käsittelystä säädetään. Asia tulee vireille, kun pyyntö on saapunut käräjäoikeuteen.

5 §

Pyynnön esittäminen toisen valtion viranomaiselle

Sopimuksen 8 tai 9 artiklan mukaisen pyynnön esittämisestä sopimuksen osapuolena olevan vieraan valtion viranomaiselle tai luvan antamisesta asian osapuolelle tällaisen pyynnön esittämiseen päättää se tuomioistuin tai viranomaisen, joka olisi asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaisiin Suomessa.

Kysymys pyynnön esittämisestä ratkaistaan siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut täällä vireille.

6 §

Asian osapuolten kuuleminen

Pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevassa asiassa on varattava tilaisuus tulla kuulluksi sille, jolle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos pyynnössä tarkoitettu asia ratkaistaisiin Suomessa. Asia voidaan kuitenkin ratkaista varaamatta kuulemistilaisuutta, jos kuultavan mielipide käy luotettavasti ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista eikä kuuleminen ole tarpeen asian selvittämiseksi.

7 §

Muutoksenhaku pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen

Päätökseen, jolla on hylätty sopimuksen 9 artiklassa tarkoitettu pyyntö siitä, että sopimuksen osapuolena oleva vieras valtio saisi käyttää asiassa toimivaltaa tai päätetty, ettei sopimuksen 8 tai 9 artiklassa tarkoitettua pyyntöä esitetä, ei saa valittamalla hakea muutosta.

Muuhun pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta asianomaisen tuomioistuimen tai viranomaisen päätökseen säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

8 §

Tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta päättäminen

Sopimuksen osapuolena olevassa vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamisesta päättää Helsingin hovioikeus.

Hakemuksen tekemiseen ja käsittelyyn sekä muutoksenhakuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 36—40 §:ssä, 42 §:ssä ja 44 §:n 2 momentissa säädetään.

9 §

Salassa pidettävän tiedon antaminen

Sosiaalihuollon viranomaisen saa sopimuksen 34 artiklassa mainituin edellytyksin antaa Suomen keskusviranomaiselle tai tietoa sopimuksen nojalla pyytävälle vieraan valtion viranomaiselle sellaisen salassa pidettävän tiedon, jonka se saisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:n 1 momentin mukaan antaa Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle.

Suomen holhousviranomaisen saa 1 momentissa mainituin edellytyksin antaa siinä

tarkoitetuille tahoille salassa pidettävän tiedon, jos holhousviranomainen saisi holhous-toimesta annetun lain (442/1999) 92 §:n 3 momentin 1 tai 3 kohdan mukaan ilmaista sen Suomen tuomioistuimelle tai muulle vi-ranomaiselle.

10 §

Lausunto tapaamisoikeutta koskevassa asia-sa

Jos lapsen tapaamisoikeutta koskeva asia tulee ratkaistavaksi sopimuksen osapuolena olevassa vieraassa valtiossa ja asia koskee lapsen ja tämän Suomessa asuvan vanhemman välistä yhteydenpitoa, viimeksi mainittu voi pyytää sosiaalilautakunnan lausuntoa niistä olosuhteista, jotka ovat merkittäviä tapaamisoikeuden myöntämisen tai käyttämi-sen kannalta. Lausunnossa saa ilmaista myös salassa pidettäviä tietoja siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään.

Lausunnon antaa sen kunnan sosiaalilauta-kunta, jonka asukas lausuntoa pyytävä sosi-aalihuoltolain (710/1982) 14 §:n mukaan on. Lausunto toimitetaan Suomen keskusviran-omaiselle tai suoraan sen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa asia tulee ratkais-tavaksi.

11 §

Tiedon antamisen rajoitus

Poiketen siitä, mitä 9 ja 10 §:ssä säädetään, tietoa ei kuitenkaan saa antaa eikä Suomen keskusviranomainen saa sitä välittää edel-leen, jos se aiheuttaisi todennäköisesti vaaran lapselle taikka lapsen omaisuudelle tai uhkai-si lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää.

12 §

Todistus huoltajan tai edunvalvojan asemas-ta

Maistraatin tulee lapsen huoltajan tai edun-valvojan pyynnöstä antaa todistus tämän asemasta ja valtuuksista, jos:

1) lapsen asuinpaikka on Suomessa ja pyy-täjän asema huoltajana tai edunvalvojana pe-rustuu suoraan lakiin; tai

2) päätös, johon huoltajan tai edunvalvojan asema ja valtuudet perustuvat, on tehty Suo-messa.

Maistraatti ei kuitenkaan ole velvollinen antamaan todistusta, jollei pyytäjä osoita, että hän tarvitsee sitä vieraassa valtiossa. Todis-tusta ei saa antaa, jos todistuksen antamiseksi tarvittavat tiedot eivät käy ilmi suoraan lais-ta, väestötietojärjestelmästä tai holhoustoi-mesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettusta hol-housasioiden rekisteristä eikä todistusta pyy-tävä esitä niistä luotettavaa selvitystä.

Valtiovarainministeriön asetuksella voi-daan säätää, että toimivalta antaa todistus kuuluu vain asetuksessa nimetyille yhdelle tai useammalle maistraatille. Pyyntö todistuksen saamiseksi ja siihen liittyvä selvitys voidaan kuitenkin toimittaa mille tahansa maistraatil-le. Jos tämä maistraatti ei ole asiassa toimi-valtainen, sen on viipymättä siirrettävä asia toimivaltaiselle maistraatille.

13 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytän-töönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasa-vallan presidentin asetuksella.

2.

Laki**lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8 päivänä huhtikuuta 1983 annetun lain (361/1983) 18 §, 20 §:n 2 momentti, 22 ja 29 a §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §, 20 §:n 2 momentti ja 22 § laissa 186/1994 ja 29 a § laissa 1155/2004, sekä
lisätään lakiin uusi 18 a §, 19 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 186/1994, uusi 4 momentti ja lakiin uusi 29 b § seuraavasti:

4 luku

19 §

**Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan
kuuluvat säännökset***Toimivalta lapsen asuinpaikan perusteella*

18 §

Lapsen huolto välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla

Lapsen huollon määräytymiseen ja päättämiseen välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla sovelletaan sen valtion lakia, joka määrätään sovellettavaksi toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen 16, 19 ja 21 artiklassa.

Suomen viranomainen voi tutkia lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian niin kuin lapsella olisi asuinpaikka Suomessa, jos lapsi oleskelee Suomessa ja hän on kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa tai hänen asuinpaikkaansa ei kyetä selvittämään.

20 §

Toimivalta muissa tapauksissa

18 a §

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovellettava laki

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovelletaan sen valtion lakia, missä lapsella on asuinpaikka. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, sovelletaan sen valtion lakia.

Suomen tuomioistuin voi avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä tutkia aviopuolisoiden lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan asian, vaikka lapsella ei asian vireille tullessa ole asuinpaikkaa Suomessa, jos:

1) ainakin toinen vanhemmista on lapsen huoltaja ja ainakin toisella lapsen vanhemmista on asian vireille tullessa Suomessa asuinpaikka;

2) huoltajat ovat asian tultua vireille hyväksyneet asian tutkimisen Suomessa; ja

3) toimivallan käyttäminen asiassa on lapsen edun mukaista.

22 §

Huollosta ja tapaamisoikeudesta päätettävissä sovellettava laki

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa ja sopimusta vahvistettaessa sovelletaan Suomen lakia. Jos asialla on läheinen yhteys vieraaseen valtioon, tuon valtion laki voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti ottaa huomioon, jos lapsen etu siitä edellyttää.

29 a §

Säännösten toissijaisuus

Mitä 19—21 ja 23—29 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o

2201/2003, jäljempänä *Bryssel IIa –asetus*, tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

29 b §

Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus ja viittaus vieraan valtion lakiin

Vieraan valtion lain säännös, jota olisi tämän luvun säännösten mukaan sovellettava, on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tämän luvun säännöksissä tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki**lastensuojelulain 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä huhtikuuta 2007 annetun lastensuojelulain (417/2007) 17 § seuraavasti:

17 §

Lastensuojelun järjestäminen eräissä erityis-tilanteissa

Jos lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshoitoon koskeva asia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja ase-

tuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tai Suomea sitovan valtiosopimuksen nojalla on ratkaistava Suomessa, mutta mikään kunta ei ole 16 §:n mukaan velvollinen järjestämään kyseistä hoitoa tai huoltoa, sen järjestämisestä päättäminen kuuluu lapsen viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos lapsella ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa,

päätösvalta kuuluu sen kunnan viranomaisille, jossa lapsen vanhemmat tai toinen heistä asuu tai oleskelee taikka, jos kumpikaan vanhemmista ei asu eikä oleskele Suomessa, vanhempien tai toisen heistä viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos kummallakaan vanhemmista ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu Helsingin kaupungin viranomaisille. Jos lapselle päätetään järjestää perhehoitoa tai laitoshuoltoa Suomessa, vastaa sen järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista se kunta, jonka viranomainen on edellä sanotun mukaisesti päättänyt asiasta.

Lastensuojelun järjestäminen sellaiselle lapselle, jonka vanhemmat tai toinen heistä on tai on ollut Suomen kansalainen, mutta jolla ei ole sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa ja jonka sosiaali- ja terveysministeriö saamiensa alustavien tietojen perusteella ei katso saavan asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan, kuuluu 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan

määräytyvälle kunnalle. Lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei 1 momentissa mainitusta asetuksesta tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

Asianomainen kunta voi pyytää ulkoasiainministeriön välityksellä virka-apua lastensuojelutarpeen selvittämiseksi ulkomailla. Selvityksen voi ulkomailla tehdä myös sellainen henkilö, joka konsulipalvelulain (498/1999) 33 §:n mukaan voi suorittaa julkiselle notaarille kuuluvia tehtäviä.

Jos lapsi on valtiossa, joka on toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnistamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen osapuoli tai jos muutoin on aihetta otaksua, että tällaisen valtion viranomaisilla on lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja, pyyntö lastensuojelutarpeen selvittämiseksi voidaan osoittaa oikeusministeriölle.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Sopimusteksti

YLEISSOPIMUS TOIMIVALLASTA,
SOVELLETTAVASTA LAISTA, TOI-
MENPITEIDEN TUNNUSTAMISESTA
JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA SEKÄ
YHTEISTYÖSTÄ VANHEMPAINVAS-
TUUSEEN JA LASTEN SUOJELUUN
LIITTYVISSÄ ASIOISSA

(Tehty 19 päivänä lokakuuta 1996)

Tämän yleissopimuksen allekirjoittajaval-
tiot, jotka

ottavat huomioon tarpeen parantaa lasten
suojelua kansainvälisissä tilanteissa,

haluavat välttää oikeusjärjestelmiensä vä-
lisiä ristiriitatilanteita lasten suojeluun liit-
tyvän toimivallan, sovellettavan lain ja toi-
menpiteiden tunnustamisen ja täytäntöönpan-
on osalta,

palauttavat mieleen kansainvälisen yhteis-
työn merkityksen lasten suojelussa,

vahvistavat periaatteen, jonka mukaan en-
sisijaisesti on otettava huomioon lapsen etu,
toteavat, että 5 päivänä lokakuuta 1961
tehtyä, viranomaisten toimivaltaa ja sovel-
lettavaa lakia alaikäisten suojelussa koske-
vaa yleissopimusta on tarpeen uudistaa,

haluavat laatia yhteiset määräykset edellä
mainittua tarkoitusta varten, ottaen huomi-
oon 20 päivänä marraskuuta 1989 tehdyn
lapsen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden
Kansakuntien yleissopimuksen,

ovat sopineet seuraavista määräyksistä:

I LUKU

Yleissopimuksen soveltamisala

1 artikla

1. Tämän yleissopimuksen tarkoituksena
on:

a) määrittää valtio, jonka viranomaiset
ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpitei-
siin lapsen tai hänen omaisuutensa suojele-
miseksi;

CONVENTION ON JURISDICTION, AP-
PLICABLE LAW, RECOGNITION, EN-
FORCEMENT AND COOPERATION IN
RESPECT OF PARENTAL RESPONSI-
BILITY AND MEASURES FOR THE
PROTECTION OF CHILDREN

(Concluded 19 October 1996)

The States signatory to the present Con-
vention,

Considering the need to improve the pro-
tection of children in international situa-
tions,

Wishing to avoid conflicts between their
legal systems in respect of jurisdiction, ap-
plicable law, recognition and enforcement
of measures for the protection of children,

Recalling the importance of international
cooperation for the protection of children,

Confirming that the best interests of the
child are to be a primary consideration,

Noting that the Convention of 5 October
1961 concerning the powers of authorities
and the law applicable in respect of the pro-
tection of minors is in need of revision,

Desiring to establish common provisions
to this effect, taking into account the United
Nations Convention on the Rights of the
Child of 20 November 1989,

Have agreed on the following provisions:

CHAPTER I

Scope of the convention

Article 1

1. The objects of the present Convention
are:

a) to determine the State whose authorities
have jurisdiction to take measures directed
to the protection of the person or property of
the child;

b) määrittää laki, jota edellä tarkoitettujen viranomaisten on sovellettava toimivaltaansa käyttäessään;

c) määrittää vanhempainvastuuseen sovellettava laki;

d) määrätä lasten suojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kaikissa sopimusvaltioissa;

e) luoda sopimusvaltioiden viranomaisten välille tämän yleissopimuksen tarkoituksen toteuttamiseen tarvittavaa yhteistyötä.

2. Tässä yleissopimuksessa käsite 'vanhempainvastuu' sisältää vanhempien huoltajuuteen tai muuhun vastaavaan asemaan perustuvat vanhempien, edunvalvojien tai muiden lapsen laillisten edustajien oikeudet, valtuudet ja velvollisuudet huolehtia lapsesta tai hänen omaisuudestaan.

2 artikla

Tätä yleissopimusta sovelletaan alle 18-vuotiaisiin lapsiin heidän syntymästään lähtien.

3 artikla

1 artiklassa tarkoitettut toimenpiteet voivat koskea erityisesti:

a) vanhempainvastuun määräytymistä, käyttöä, päättymistä tai rajoittamista sekä sen siirtämistä toiselle henkilölle;

b) lapsen huoltajan oikeuksia, mukaan lukien lapsen hoitoon liittyvät oikeudet ja erityisesti oikeus päättää lapsen asuinpaikasta sekä tapaamisoikeus, johon sisältyy oikeus viedä lapsi rajoitetuksi ajaksi pois asuinpaikastaan;

c) lapsen edunvalvontaa tai muuta vastaavaa järjestelyä;

d) lapsesta tai hänen omaisuutensa hoidosta taikka lapsen edustamisesta tai avustamisesta vastaavan henkilön tai elimen ja tämän tehtävien määrittämistä;

e) lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka lapsen hoidon järjestämistä *kafalan* tai muun vastaavan huoltojär-

b) to determine which law is to be applied by such authorities in exercising their jurisdiction;

c) to determine the law applicable to parental responsibility;

d) to provide for the recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States;

e) to establish such cooperation between the authorities of the Contracting States as may be necessary in order to achieve the purposes of this Convention.

2. For the purposes of this Convention, the term 'parental responsibility' includes parental authority, or any analogous relationship of authority determining the rights, powers and responsibilities of parents, guardians or other legal representatives in relation to the person or the property of the child.

Article 2

The Convention applies to children from the moment of their birth until they reach the age of 18 years.

Article 3

The measures referred to in Article 1 may deal in particular with:

a) the attribution, exercise, termination or restriction of parental responsibility, as well as its delegation;

b) rights of custody, including rights relating to the care of the person of the child and, in particular, the right to determine the child's place of residence, as well as rights of access including the right to take a child for a limited period of time to a place other than the child's habitual residence;

c) guardianship, curatorship and analogous institutions;

d) the designation and functions of any person or body having charge of the child's person or property, representing or assisting the child;

e) the placement of the child in a foster family or in institutional care, or the provision of care by 'kafala' or an analogous in-

jestelyn avulla;

f) lapsesta vastuussa olevan henkilön suoritettaman lapsen hoidon viranomaisvalvontaa;

g) lapsen omaisuuden hoitoa, säilyttämistä tai luovuttamista.

stitution;

f) the supervision by a public authority of the care of a child by any person having charge of the child;

g) the administration, conservation or disposal of the child's property.

4 artikla

Tätä yleissopimusta ei sovelleta:

a) vanhemmuuden vahvistamiseen tai kiistämiseen;

b) lapseksiottamista koskeviin päätöksiin, lapseksiottamisen vahvistamista valmisteleviin toimenpiteisiin eikä ottolapsisuhteen kumoamiseen tai purkamiseen;

c) lapsen sukunimeen ja etunimiin;

d) vajaanvaltaisuudesta vapautumiseen (emancipation);

e) elatusvelvollisuuteen;

f) tarkoitemääräyksiin (trusteihin) tai perintöoikeuteen;

g) sosiaaliturvaan;

h) yleisiin koulutusta tai terveyttä koskeviin viranomaistoimenpiteisiin;

i) toimenpiteisiin, joihin on ryhdytty lasten tekemien rikosten johdosta;

j) turvapaikkaoikeutta ja maahanmuuttoa koskeviin päätöksiin.

II LUKU

Toimivalta

5 artikla

1. Sen sopimusvaltion oikeus- tai hallinto- viranomaiset, jossa lapsella on asuinpaikka, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

2. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, toimivaltaisia viranomaisia ovat uuden asuinpaikkavaltion viranomaiset, jollei 7 artiklan määräyksistä muuta johdu.

Article 4

The Convention does not apply to:

a) the establishment or contesting of a parent-child relationship;

b) decisions on adoption, measures preparatory to adoption, or the annulment or revocation of adoption;

c) the name and forenames of the child;

d) emancipation;

e) maintenance obligations;

f) trusts or succession;

g) social security;

h) public measures of a general nature in matters of education or health;

i) measures taken as a result of penal offences committed by children;

j) decisions on the right of asylum and on immigration.

CHAPTER II

Jurisdiction

Article 5

1. The judicial or administrative authorities of the Contracting State of the habitual residence of the child have jurisdiction to take measures directed to the protection of the child's person or property.

2. Subject to Article 7, in case of a change of the child's habitual residence to another Contracting State, the authorities of the State of the new habitual residence have jurisdiction.

6 artikla

1. Toimivalta, jota 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetaan, on pakolaislasten ja sellaisten lasten osalta, jotka kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi ovat vailla asuinpaikkaa, sen sopimusvaltion viranomaisilla, jonka alueella nämä lapset ovat.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä sovelletaan myös lapsiin, joiden asuinpaikkaa ei voida selvittää.

7 artikla

1. Lapsen luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen käsittävässä tapauksissa sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa lapsella oli asuinpaikka välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä, säilyttävät toimivaltansa kunnes lapsi on saanut asuinpaikan toisessa valtiossa, ja

a) kukin sellainen henkilö, laitospaikka tai muu elin, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on antanut suostumuksensa poisviemiseen tai palauttamatta jättämiseen; tai

b) lapsi on asunut kyseisessä valtiossa vähintään yhden vuoden sen jälkeen, kun sellaisella henkilöllä, laitoksella tai muulla elimellä, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on ollut tai olisi pitänyt olla tieto lapsen olinpaikasta, eikä enää ole vireillä tuon ajanjakson aikana vireille pantua pyyntöä lapsen palauttamiseksi, ja lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä.

2. Lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä on pidettävä luvattomana, jos:

a) se loukkaa huoltoa koskevia oikeuksia, jotka kuuluvat henkilölle, laitokselle tai muulle elimelle, joko yhdessä tai yksin, sen valtion oikeusjärjestyksen mukaisesti, missä lapsella oli asuinpaikka välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä; ja

b) näitä oikeuksia oli poisviemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei poisviemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut.

Edellä a kohdassa tarkoitettua huoltoa koskevat oikeudet saattavat perustua etenkin välittömästi lakiin tai oikeus- tai hallintovi-

Article 6

1. For refugee children and children who, due to disturbances occurring in their country, are internationally displaced, the authorities of the Contracting State on the territory of which these children are present as a result of their displacement have the jurisdiction provided for in Article 5(1).

2. The provisions of the preceding paragraph also apply to children whose habitual residence cannot be established.

Article 7

1. In case of wrongful removal or retention of the child, the authorities of the Contracting State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention keep their jurisdiction until the child has acquired a habitual residence in another State, and

a) each person, institution or other body having rights of custody has acquiesced in the removal or retention; or

b) the child has resided in that other State for a period of at least one year after the person, institution or other body having rights of custody has or should have had knowledge of the whereabouts of the child, no request for return lodged within that period is still pending, and the child is settled in his or her new environment.

2. The removal or the retention of a child is to be considered wrongful where:

a) it is in breach of rights of custody attributed to a person, an institution or any other body, either jointly or alone, under the law of the State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention; and

b) at the time of removal or retention those rights were actually exercised, either jointly or alone, or would have been so exercised but for the removal or retention.

The rights of custody mentioned in subparagraph a above, may arise in particular by operation of law or by reason of a judi-

ranomaisen päätökseen taikka sopimukseen, jolla kyseessä olevassa valtiossa on oikeudellisia vaikutuksia.

3. Niin kauan kuin 1 kappaleessa ensin mainitut viranomaiset ovat toimivaltaisia, sen sopimusvaltion viranomaiset, johon lapsi on viety tai josta hänet on jätetty palauttamatta, voivat ryhtyä ainoastaan sellaisiin 11 artiklan mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

8 artikla

1. Jos 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltaisen sopimusvaltion viranomainen katsoo, että toisen sopimusvaltion viranomaisella olisi paremmat edellytykset arvioida sitä, mikä kyseisessä tapauksessa on lapsen edun mukaista, se voi poikkeuksellisesti:

- pyytää joko suoraan tai valtionsa keskusviranomaisen välityksellä toisen valtion viranomaista käyttämään toimivaltaa tarpeelliseksi katsomiinsa suojelutoimenpiteisiin ryhtymiseksi, tai

- lykätä asian käsittelyä ja pyytää asian osapuolia esittämään edellä tarkoitetun pyynnön toisen valtion viranomaiselle.

2. Edellisessä kappaleessa tarkoitettu pyyntö voidaan esittää seuraavien sopimusvaltioiden viranomaisille:

- a) valtio, jonka kansalainen lapsi on,
- b) valtio, jossa on lapsen omaisuutta,

c) valtio, jonka viranomaiset käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi,

d) valtio, johon lapsella on läheinen yhteys.

3. Kyseessä olevat viranomaiset voivat vaihtaa näkemyksiä asiasta.

4. Viranomainen, jolle 1 kappaleen mukainen pyyntö on esitetty, voi käyttää toimivaltaa 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltaisen viranomaisen sijasta, jos se katsoo tämän olevan lapsen edun mukaista.

cial or administrative decision, or by reason of an agreement having legal effect under the law of that State.

3. So long as the authorities first mentioned in paragraph 1 keep their jurisdiction, the authorities of the Contracting State to which the child has been removed or in which he or she has been retained can take only such urgent measures under Article 11 as are necessary for the protection of the person or property of the child.

Article 8

1. By way of exception, the authority of a Contracting State having jurisdiction under Article 5 or Article 6, if it considers that the authority of another Contracting State would be better placed in the particular case to assess the best interests of the child, may either:

—request that other authority, directly or with the assistance of the Central Authority of its State, to assume jurisdiction to take such measures of protection as it considers to be necessary, or

—suspend consideration of the case and invite the parties to introduce such a request before the authority of that other State.

2. The Contracting States whose authorities may be addressed as provided in the preceding paragraph are:

- a) a State of which the child is a national;
- b) a State in which property of the child is located;

c) a State whose authorities are seised of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage;

d) a State with which the child has a substantial connection.

3. The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

4. The authority addressed as provided in paragraph 1 may assume jurisdiction, in place of the authority having jurisdiction under Article 5 or Article 6, if it considers that this is in the child's best interests.

9 artikla

1. Jos 8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun sopimusvaltion viranomaiset katsovat, että niillä on tietyssä tapauksessa paremmat edellytykset arvioida, mikä on lapsen edun mukaista, ne voivat:

- pyytää sen sopimusvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, jossa lapsella on asuinpaikka, joko suoraan tai kyseisen valtion keskusviranomaisen välityksellä, että niille annetaan lupa käyttää toimivaltaa lapsen suojelemiseksi tavalla, jota ne pitävät tarpeellisena, tai

- pyytää asian osapuolia esittämään edellä tarkoitetun pyynnön sen sopimusvaltion viranomaiselle, jossa lapsella on asuinpaikka.

2. Kyseessä olevat viranomaiset voivat vaihtaa näkemyksiä asiasta.

3. Pynnön esittänyt viranomainen voi käyttää toimivaltaa sen sopimusvaltion viranomaisen sijasta, jossa lapsella on asuinpaikka, ainoastaan, jos viimeksi mainittu viranomainen on hyväksynyt pyynnön.

10 artikla

1. Tämän rajoittamatta 5—9 artiklan soveltamista, sopimusvaltion viranomaiset, jotka käyttävät toimivaltaa päättääkseen lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemuksesta taikka hakemuksesta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi, voivat, jos heidän valtionsa laki tämän mahdollistaa, ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, jos lapsella on asuinpaikka toisessa sopimusvaltiossa ja jos:

a) toisella lapsen vanhemmista on oikeudenkäynnin alkamisajankohtana asuinpaikka toimivaltaa käyttävässä valtiossa ja jommallakummalla vanhemmalla on vanhempainvastuu lapsesta, ja

b) vanhemmat sekä muu mahdollinen henkilö, jolla on vanhempainvastuu lapsesta, ovat hyväksyneet näiden viranomaisten toimivallan ryhtyä edellä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ja tällainen toimivalta on lapsen edun mukainen.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukainen toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin lapsen suojelemiseksi päättyy, kun avioero- tai asu-

Article 9

1. If the authorities of a Contracting State referred to in Article 8(2), consider that they are better placed in the particular case to assess the child's best interests, they may either:

—request the competent authority of the Contracting State of the habitual residence of the child, directly or with the assistance of the Central Authority of that State, that they be authorised to exercise jurisdiction to take the measures of protection which they consider to be necessary, or

—invite the parties to introduce such a request before the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child.

2. The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

3. The authority initiating the request may exercise jurisdiction in place of the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child only if the latter authority has accepted the request.

Article 10

1. Without prejudice to Articles 5 to 9, the authorities of a Contracting State exercising jurisdiction to decide upon an application for divorce or legal separation of the parents of a child habitually resident in another Contracting State, or for annulment of their marriage, may, if the law of their State so provides, take measures directed to the protection of the person or property of such child if:

a) at the time of commencement of the proceedings, one of his or her parents habitually resides in that State and one of them has parental responsibility in relation to the child, and

b) the jurisdiction of these authorities to take such measures has been accepted by the parents, as well as by any other person who has parental responsibility in relation to the child, and is in the best interests of the child.

2. The jurisdiction provided for by paragraph 1 to take measures for the protection of the child ceases as soon as the decision

muserohakemuksesta taikka avioliiton mitätöimistä koskevasta hakemuksesta annettu myönteinen tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi tai kun oikeudenkäynti on muusta syystä päättynyt.

allowing or refusing the application for divorce, legal separation or annulment of the marriage has become final, or the proceedings have come to an end for another reason.

11 artikla

Article 11

1. Kaikissa kiireellisissä tapauksissa sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella lapsi tai lapselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat toimivaltaisia ryhtymään kaikkiin välttämättömiin suojelutoimenpiteisiin.

1. In all cases of urgency, the authorities of any Contracting State, in whose territory the child or property belonging to the child is present, have jurisdiction to take any necessary measures of protection.

2. Jos edellisessä kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka sopimusvaltiossa, ne raukeavat, kun 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat ryhtyneet tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

2. The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken the measures required by the situation.

3. Jos 1 kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka valtiossa, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli, ne raukeavat sopimusvaltiossa, kun kyseessä oleva sopimusvaltio on tunnustanut tilanteen edellyttämät toimenpiteet, joihin toisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet.

3. The measures taken under paragraph 1 with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in each Contracting State as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

12 artikla

Article 12

1. Jollei 7 artiklan määräyksistä muuta johdu, sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella lapsi tai lapselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat toimivaltaisia ryhtymään lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi väliaikaisiin toimenpiteisiin, joilla on oikeusvaikutuksia ainoastaan kyseisen valtion alueella, edellyttäen kuitenkin, että nämä toimenpiteet eivät ole ristiriidassa sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat jo ryhtyneet.

1. Subject to Article 7, the authorities of a Contracting State, in whose territory the child or property belonging to the child is present, have jurisdiction to take measures of a provisional character for the protection of the person or property of the child which have a territorial effect limited to the State in question, in so far as such measures are not incompatible with measures already taken by authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10.

2. Jos edellisessä kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka sopimusvaltiossa, ne raukeavat, kun 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat päättäneet tilanteen mahdollisesti edellyttämistä suojelutoimenpiteistä.

2. The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken a decision in respect of the measures of protection which may be required by the situation.

3. Jos 1 kappaleessa tarkoitetut toimenpi-

3. The measures taken under paragraph

teet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka valtiossa, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli, ne raukeavat siinä sopimusvaltiossa, jossa toimenpiteisiin ryhdyttiin, kun kyseessä oleva sopimusvaltio on tunnustanut tilanteen edellyttämät toimenpiteet, joihin toisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet.

13 artikla

1. Sopimusvaltion viranomaisten, jotka ovat 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, on pidättäydyttävä käyttämästä toimivaltaansa, jos vastaavia toimenpiteitä oli menettelyn alkamisen ajankohtana vaadittu toisen sopimusvaltion viranomaisilta, joilla oli 5—10 artiklan mukaan toimivalta vaatimuksen esittämishetkellä, ja toimenpiteitä edelleen harkitaan.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä ei sovelleta, jos ne viranomaiset, joille pyyntö oli alunperin esitetty, ovat luopuneet oikeudestaan käyttää toimivaltaansa.

14 artikla

Toimenpiteet, joihin 5—10 artiklaa sovellettaessa on ryhdytty, ovat voimassa niihin liittyvien ehtojen mukaisesti, vaikka olosuhteiden muutos on poistanut perusteen, jonka nojalla toimivaltaa käytettiin, jolleivät yleissopimuksen mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ole muuttaneet kyseisiä toimenpiteitä, korvanneet niitä toisilla tai päättäneet niiden lopettamisesta.

III LUKU

Sovellettava laki

15 artikla

1. Käyttäessään II luvun määräysten mukaista toimivaltaansa sopimusvaltioiden viranomaiset soveltavat omaa lakiaan.

2. Viranomaiset voivat kuitenkin poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sel-

ly with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in the Contracting State where the measures were taken as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

Article 13

1. The authorities of a Contracting State which have jurisdiction under Articles 5 to 10 to take measures for the protection of the person or property of the child must abstain from exercising this jurisdiction if, at the time of the commencement of the proceedings, corresponding measures have been requested from the authorities of another Contracting State having jurisdiction under Articles 5 to 10 at the time of the request and are still under consideration.

2. The provisions of the preceding paragraph shall not apply if the authorities before whom the request for measures was initially introduced have declined jurisdiction.

Article 14

The measures taken in application of Articles 5 to 10 remain in force according to their terms, even if a change of circumstances has eliminated the basis upon which jurisdiction was founded, so long as the authorities which have jurisdiction under the Convention have not modified, replaced or terminated such measures.

CHAPTER III

Applicable law

Article 15

1. In exercising their jurisdiction under the provisions of Chapter II, the authorities of the Contracting States shall apply their own law.

2. However, in so far as the protection of the person or the property of the child re-

laisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos lapsen tai hänen omaisuutensa suojeleminen sitä edellyttää.

3. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, edellisessä asuinpaikka-valtiossa toteutettujen toimenpiteiden soveltamista koskevat ehdot määräytyvät tämän toisen valtion lain mukaisesti asuinpaikan muutoksesta lähtien.

16 artikla

1. Vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen välittömästi lain nojalla, ilman oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutusta, sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on asuinpaikka.

2. Vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen nojalla, ilman oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutusta, sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on asuinpaikka sopimuksen tai oikeustoimen voimaantulon ajankohtana.

3. Vanhempainvastuu, joka on olemassa sen valtion lain mukaan, jossa lapsella on asuinpaikka, säilyy myös sen jälkeen, kun lapsen asuinpaikka on siirtynyt toiseen valtioon.

4. Jos lapsen asuinpaikka muuttuu, kysymykseen, saako henkilö, jolla vanhempainvastuuta ei ennestään ole, välittömästi lain nojalla vanhempainvastuun, sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on uusi asuinpaikka.

17 artikla

Vanhempainvastuun käyttöön sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on asuinpaikka. Jos lapsen asuinpaikka muuttuu, vanhempainvastuun käyttöön sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on uusi asuinpaikka.

18 artikla

Tämän yleissopimuksen 16 artiklassa tar-

quires, they may exceptionally apply or take into consideration the law of another State with which the situation has a substantial connection.

3. If the child's habitual residence changes to another Contracting State, the law of that other State governs, from the time of the change, the conditions of application of the measures taken in the State of the former habitual residence.

Article 16

1. The attribution or extinction of parental responsibility by operation of law, without the intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the habitual residence of the child.

2. The attribution or extinction of parental responsibility by an agreement or a unilateral act, without intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the child's habitual residence at the time when the agreement or unilateral act takes effect.

3. Parental responsibility which exists under the law of the State of the child's habitual residence subsists after a change of that habitual residence to another State.

4. If the child's habitual residence changes, the attribution of parental responsibility by operation of law to a person who does not already have such responsibility is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 17

The exercise of parental responsibility is governed by the law of the State of the child's habitual residence. If the child's habitual residence changes, it is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 18

The parental responsibility referred to in

koitettu vanhempainvastuu voidaan lakkauttaa tai sen käyttöön liittyviä ehtoja voidaan muuttaa tämän yleissopimuksen mukaisin toimenpitein.

19 artikla

1. Sellaisen oikeustoimen pätevyyttä, joka on tehty kolmannen osapuolen ja sellaisen toisen henkilön välillä jolla olisi oikeus toimia lapsen laillisena edustajana sen valtion lain mukaisesti jossa oikeustoimeen on ryhtytty, ei voida kiistää eikä kolmatta osapuolta voida asettaa vastuuseen pelkästään sillä perusteella, että toisella henkilöllä ei ollut oikeutta toimia lapsen laillisena edustajana tämän yleissopimuksen määräysten nojalla sovellettavan lain mukaisesti, jollei kolmas osapuoli tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että vanhempainvastuuseen sovellettiin viimeksi mainittua lakia.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä sovelletaan ainoastaan, jos oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä.

20 artikla

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan myös silloin, kun niiden nojalla sovellettava laki on sellaisen valtion laki, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli.

21 artikla

1. Tässä luvussa "laki" tarkoittaa lakia, joka on voimassa kyseessä olevassa valtiossa, lukuun ottamatta sen lainvalintasäännöksiä.

2. Jos kuitenkin laki, joka tulee 16 artiklan nojalla sovellettavaksi, on sellaisen valtion laki, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli, ja kyseisen valtion lainvalintasäännösten nojalla olisi sovellettava toisen tämän yleissopimuksen ulkopuolisen valtion lakia ja viimeksi mainittu valtio soveltaisi omaa lakiaan, sovellettava laki on viimeksi mainitun valtion laki. Jos viimeksi mainittu tämän yleissopimuksen ulkopuolinen valtio ei kuitenkaan soveltaisi omaa lakiaan, sovellettava laki määräytyy 16 artiklan mukaisesti.

Article 16 may be terminated, or the conditions of its exercise modified, by measures taken under this Convention.

Article 19

1. The validity of a transaction entered into between a third party and another person who would be entitled to act as the child's legal representative under the law of the State where the transaction was concluded cannot be contested, and the third party cannot be held liable, on the sole ground that the other person was not entitled to act as the child's legal representative under the law designated by the provisions of this Chapter, unless the third party knew or should have known that the parental responsibility was governed by the latter law.

2. The preceding paragraph applies only if the transaction was entered into between persons present on the territory of the same State.

Article 20

The provisions of this Chapter apply even if the law designated by them is the law of a non-Contracting State.

Article 21

1. In this Chapter the term 'law' means the law in force in a State other than its choice of law rules.

2. However, if the law applicable according to Article 16 is that of a non-Contracting State and if the choice of law rules of that State designate the law of another non-Contracting State which would apply its own law, the law of the latter State applies. If that other non-Contracting State would not apply its own law, the applicable law is that designated by Article 16.

22 artikla

Tämän luvun määräysten osoittaman lain soveltamisesta voidaan poiketa ainoastaan, jos sen soveltaminen olisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti vastoin oikeusjärjestyksen peruseriaatteita.

Article 22

The application of the law designated by the provisions of this Chapter can be refused only if this application would be manifestly contrary to public policy, taking into account the best interests of the child.

IV LUKU

Tunnustaminen ja täytäntöönpano*23 artikla*

1. Sopimusvaltion viranomaisten toimenpiteet tunnustetaan ilman eri vahvistusta kaikissa muissa sopimusvaltioissa.

2. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä:

a) jos toimenpiteen on suorittanut sellainen viranomainen, jonka toimivalta ei ole perustunut johonkin II luvun määräysten mukaisista perusteista;

b) jos toimenpide on tehty oikeudenkäynnissä tai hallinnollisessa menettelyssä ilman, että lapselle on varattu tilaisuutta tulla kuuluksi ja tämä loukkaa pyynnön vastaanottaneen valtion menettelyllisiä peruseriaatteita, eikä asia ole ollut kiireellinen;

c) sellaisen henkilön pyynnöstä, joka väittää, että toimenpide loukkaa hänen vanhempainvastuuseen liittyviä oikeuksiaan, jos toimenpiteeseen on ryhdytty ilman, että kyseiselle henkilölle on varattu tilaisuutta tulla kuulluksi, eikä asia ole ollut kiireellinen;

d) jos tunnustaminen olisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti vastoin pyynnön vastaanottaneen valtion oikeusjärjestyksen peruseriaatteita;

e) jos toimenpide on ristiriidassa sellaisen toimenpiteen kanssa, johon on myöhemmin ryhdytty sellaisessa tämän yleissopimuksen ulkopuolisessa valtiossa, jossa lapsella on asuinpaikka, ja jos tämä myöhempi toimenpide on tunnustettavissa pyynnön vastaanottaneessa valtiossa;

CHAPTER IV

Recognition and enforcement*Article 23*

1. The measures taken by the authorities of a Contracting State shall be recognised by operation of law in all other Contracting States.

2. Recognition may however be refused:

a) if the measure was taken by an authority whose jurisdiction was not based on one of the grounds provided for in Chapter II;

b) if the measure was taken, except in a case of urgency, in the context of a judicial or administrative proceeding, without the child having been provided the opportunity to be heard, in violation of fundamental principles of procedure of the requested State;

c) on the request of any person claiming that the measure infringes his or her parental responsibility, if such measure was taken, except in a case of urgency, without such person having been given an opportunity to be heard;

d) if such recognition is manifestly contrary to public policy of the requested State, taking into account the best interests of the child;

e) if the measure is incompatible with a later measure taken in the non-Contracting State of the habitual residence of the child, where this later measure fulfils the requirements for recognition in the requested State;

f) jos 33 artiklan määräysten mukaista menettelyä ei ole noudatettu.

f) if the procedure provided in Article 33 has not been complied with.

24 artikla

Article 24

Asianosainen voi pyytää sopimusvaltion toimivaltaisia viranomaisia päättämään toisessa sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä, tämän kuitenkin rajoittamatta 23 artiklan 1 kappaleen määräysten soveltamista. Menettely määräytyy pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaisesti.

Without prejudice to Article 23(1), any interested person may request from the competent authorities of a Contracting State that they decide on the recognition or non-recognition of a measure taken in another Contracting State. The procedure is governed by the law of the requested State.

25 artikla

Article 25

Se tosiseikkojen arviointi, johon toimenpiteen suorittaneen sopimusvaltion viranomaisen on perustanut toimivaltansa, sitoo pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaista.

The authority of the requested State is bound by the findings of fact on which the authority of the State where the measure was taken based its jurisdiction.

26 artikla

Article 26

1. Jos toimenpiteet, jotka on suoritettu sopimusvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, edellyttävät täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, ne on viimeksi mainitussa valtiossa julistettava asianosaisen pyynnöstä täytäntöönpanokelpoiksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten sen lain mukaista menettelyä noudattaen.

1. If measures taken in one Contracting State and enforceable there require enforcement in another Contracting State, they shall, upon request by an interested party, be declared enforceable or registered for the purpose of enforcement in that other State according to the procedure provided in the law of the latter State.

2. Kunkin sopimusvaltion on sovellettava toimenpiteen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamiseen tai rekisteröintiin yksinkertaista ja nopeaa menettelyä.

2. Each Contracting State shall apply to the declaration of enforceability or registration a simple and rapid procedure.

3. Toimenpiteen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kieltäytyä ainoastaan jollakin 23 artiklan 2 kappaleessa mainitulla perusteella.

3. The declaration of enforceability or registration may be refused only for one of the reasons set out in Article 23(2).

27 artikla

Article 27

Toimenpiteen sisältämää asiaratkaisua ei saa tutkia uudelleen, tämän kuitenkin rajoittamatta sellaista asian käsittelyä, joka on tarpeen tätä artiklaa edeltävien artiklojen soveltamiselle.

Without prejudice to such review as is necessary in the application of the preceding Articles, there shall be no review of the merits of the measure taken.

28 artikla

Toimenpiteet, jotka on suoritettu yhdessä sopimusvaltiossa ja jotka on julistettu täytäntöönpanokelpoisiksi tai rekisteröity täytäntöönpanoa varten toisessa sopimusvaltiossa, pannaan täytäntöön viimeksi mainitussa valtiossa samalla tavoin kuin kyseisen sopimusvaltion omien viranomaisten toimenpiteet. Täytäntöönpano tapahtuu pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaisesti ja sen sallimissa rajoissa ottaen huomioon lapsen etu.

V LUKU

Yhteistyö*29 artikla*

1. Sopimusvaltio nimeää keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita tämä yleissopimus näille viranomaisille asettaa.

2. Liittovaltiot, valtiot, joissa on yhtä useampia oikeusjärjestelmiä, tai valtiot, joissa on itsehallintoalueita, voivat nimetä useamman kuin yhden keskusviranomaisen ja määritellä niiden alueellisen tai henkilöllisen toimivallan laajuuden. Valtion, joka on nimennyt useamman kuin yhden keskusviranomaisen, tulee nimetä se keskusviranomaisen, jolle tiedonannot voidaan lähettää toimitettaviksi eteenpäin kyseisen valtion asianomaiselle keskusviranomaiselle.

30 artikla

1. Keskusviranomaisten tulee olla keskenään yhteistyössä ja niiden tulee edistää valtioidensa toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä tämän yleissopimuksen tarkoitusten toteuttamiseksi.

2. Keskusviranomaisten tulee tätä yleissopimusta soveltaessaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin antaakseen tietoa kyseessä olevien valtioiden lasten suojeluun sovellettavasta lainsäädännöstä ja tarjolla olevista palveluista.

Article 28

Measures taken in one Contracting State and declared enforceable, or registered for the purpose of enforcement, in another Contracting State shall be enforced in the latter State as if they had been taken by the authorities of that State. Enforcement takes place in accordance with the law of the requested State to the extent provided by such law, taking into consideration the best interests of the child.

CHAPTER V

Cooperation*Article 29*

1. A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention on such authorities.

2. Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 30

1. Central Authorities shall cooperate with each other and promote cooperation amongst the competent authorities in their States to achieve the purposes of the Convention.

2. They shall, in connection with the application of the Convention, take appropriate steps to provide information as to the laws of, and services available in, their States relating to the protection of children.

31 artikla

Sopimusvaltion keskusviranomaisen on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin joko suoraan tai muiden viranomaisten tai elimien välityksellä:

a) edistääkseen tiedonvaihtoa ja tarjotakseen 8 ja 9 artiklan ja tämän luvun määräysten mukaista apua;

b) edistääkseen välitysmenettelyn, sovittelun tai muiden vastaavien keinojen avulla sovinnollisia ratkaisuja lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa;

c) antaakseen toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä apua lapsen olinpaikan selvittämiseksi silloin, kun näyttää ilmeiseltä, että lapsi voi olla pyynnön vastaanottaneen valtion alueella ja tarvita suojelua.

32 artikla

Kun keskusviranomainen tai muu toimivaltainen viranomainen sellaisessa sopimusvaltiossa, johon lapsella on läheinen yhteys, esittää asiaa koskevan perustellun pyynnön, sen sopimusvaltion keskusviranomainen, jossa lapsella on asuinpaikka ja jossa hän on, voi joko suoraan tai muun viranomaisen tai elimen välityksellä:

a) antaa tietoja lapsen tilanteesta;

b) pyytää valtionsa toimivaltaista viranomaista harkitsemaan, onko tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

33 artikla

1. Jos 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltainen viranomainen harkitsee lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka lapsen hoidon järjestämistä *kafalan* tai muun vastaavan järjestelyn avulla ja jos tällainen sijoittaminen tai hoito järjestettäisiin toisessa sopimusvaltiossa, sen tulee ensin neuvotella asiasta viimeksi mainitun valtion keskusviranomaisen tai muun toimivaltaisen

Article 31

The Central Authority of a Contracting State, either directly or through public authorities or other bodies, shall take all appropriate steps to:

a) facilitate the communications and offer the assistance provided for in Articles 8 and 9 and in this Chapter;

b) facilitate, by mediation, conciliation or similar means, agreed solutions for the protection of the person or property of the child in situations to which the Convention applies;

c) provide, on the request of a competent authority of another Contracting State, assistance in discovering the whereabouts of a child where it appears that the child may be present and in need of protection within the territory of the requested State.

Article 32

On a request made with supporting reasons by the Central Authority or other competent authority of any Contracting State with which the child has a substantial connection, the Central Authority of the Contracting State in which the child is habitually resident and present may, directly or through public authorities or other bodies:

a) provide a report on the situation of the child;

b) request the competent authority of its State to consider the need to take measures for the protection of the person or property of the child.

Article 33

1. If an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 contemplates the placement of the child in a foster family or institutional care, or the provision of care by 'kafala' or an analogous institution, and if such placement or such provision of care is to take place in another Contracting State, it shall first consult with the Central Authority or other competent authority of the latter State.

viranomaisen kanssa. Tätä tarkoitusta varten sen on toimitettava tietoja lapsen tilanteesta sekä perustelut ehdotetulle sijoittamiselle tai hoitojärjestelylle.

2. Päätös lapsen sijoittamisesta tai hoidosta voidaan tehdä pyynnön esittäneessä valtiossa ainoastaan, jos pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomainen tai muu toimivaltainen viranomainen on suostunut sijoittamiseen tai hoitojärjestelyyn, ottaen huomioon lapsen edun.

34 artikla

1. Kun lasten suojeluun liittyvää toimenpidettä harkitaan, yleissopimuksen mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää sellaista toisen sopimusvaltion viranomaista, jolla on lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja, toimittamaan nämä tiedot, jos lapsen tilanne sitä edellyttää.

2. Sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan tämän artiklan 1 kappaleen mukaiset pyynnöt voidaan toimittaa sen viranomaisille ainoastaan sen keskusviranomaisen välityksellä.

35 artikla

1. Sopimusvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisilta apua tämän yleissopimuksen mukaisten suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa, erityisesti turvattaessa mahdollisuus tapaamisoikeuden sekä säännöllisen yhteydenpito-oikeuden tehokkaaseen toteutumiseen.

2. Sellaisen sopimusvaltion viranomaiset, jossa lapsella ei ole asuinpaikkaa, voivat kyseisessä valtiossa asuvan, tapaamisoikeuden vahvistamista tai sen säilyttämistä hakevan vanhemman pyynnöstä hankkia asiaan liittyviä tietoja tai todisteita ja antaa lausunnon siitä voidaanko kyseiselle vanhemmalle myöntää tapaamisoikeus sekä ehdoista, joilla tapaamisoikeutta voidaan käyttää. Viranomaisen, joka käyttää 5—10 artiklan mukaista toimivaltaa päättääkseen lapsen tapaamisoikeutta koskevasta hakemuksesta, tulee ottaa edellä tarkoitetut tiedot, todisteet ja lausunto vastaan ja harkita niiden merkitystä ennen päätöksentekoa.

To that effect it shall transmit a report on the child together with the reasons for the proposed placement or provision of care.

2. The decision on the placement or provision of care may be made in the requesting State only if the Central Authority or other competent authority of the requested State has consented to the placement or provision of care, taking into account the child's best interests.

Article 34

1. Where a measure of protection is contemplated, the competent authorities under the Convention, if the situation of the child so requires, may request any authority of another Contracting State which has information relevant to the protection of the child to communicate such information.

2. A Contracting State may declare that requests under paragraph 1 shall be communicated to its authorities only through its Central Authority.

Article 35

1. The competent authorities of a Contracting State may request the authorities of another Contracting State to assist in the implementation of measures of protection taken under this Convention, especially in securing the effective exercise of rights of access as well as of the right to maintain direct contacts on a regular basis.

2. The authorities of a Contracting State in which the child does not habitually reside may, on the request of a parent residing in that State who is seeking to obtain or to maintain access to the child, gather information or evidence and may make a finding on the suitability of that parent to exercise access and on the conditions under which access is to be exercised. An authority exercising jurisdiction under Articles 5 to 10 to determine an application concerning access to the child, shall admit and consider such information, evidence and finding before reaching its decision.

3. Viranomainen, joka on 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltainen päättämään tapaamisoikeudesta, voi lykätä oikeudenkäyntiä, kunnes tämän artiklan 2 kappaleen mukainen menettely on saatettu päätökseen, erityisesti silloin, kun se harkitsee hakemusta lapsen edellisessä asuinpaikkavaltiossa myönnetyn tapaamisoikeuden rajoittamisesta tai lakkauttamisesta.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaista viranomaista ryhtymästä väliaikaisiin toimenpiteisiin, kunnes tämän artiklan 2 kappaleen mukainen menettely on saatettu päätökseen.

36 artikla

Silloin kun lapsi on vakavasti vaarassa, sen sopimusvaltion toimivaltaisten viranomaisten, jossa toimenpiteisiin lapsen suojelemiseksi on ryhdytty tai jossa niitä harkitaan, on saadessaan tietoonsa, että lapsi on siirtynyt asumaan toiseen valtioon tai että lapsi on toisessa valtiossa, ilmoitettava kyseisen valtion viranomaisille vaarasta sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai joita harkitaan.

37 artikla

Viranomainen ei saa pyytää eikä toimittaa tietoja tämän luvun määräysten mukaisesti, jos se katsoo, että lapsi tai lapsen omaisuus niiden toimittamisen seurauksena todennäköisesti joutuisi vaaraan tai että niiden toimittaminen vakavasti uhkaisi lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää.

38 artikla

1. Sopimusvaltioiden keskusviranomaiset ja muut viranomaiset vastaavat kuluista, joita niille aiheutuu tämän luvun määräysten soveltamisesta, sanotun kuitenkin rajoittamatta mahdollisuutta periä palveluista kohtuullisia maksuja.

2. Sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksen kulujen jakamisesta.

3. An authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 to decide on access may adjourn a proceeding pending the outcome of a request made under paragraph 2, in particular, when it is considering an application to restrict or terminate access rights granted in the State of the child's former habitual residence.

4. Nothing in this Article shall prevent an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 from taking provisional measures pending the outcome of the request made under paragraph 2.

Article 36

In any case where the child is exposed to a serious danger, the competent authorities of the Contracting State where measures for the protection of the child have been taken or are under consideration, if they are informed that the child's residence has changed to, or that the child is present in another State, shall inform the authorities of that other State about the danger involved and the measures taken or under consideration.

Article 37

An authority shall not request or transmit any information under this Chapter if to do so would, in its opinion, be likely to place the child's person or property in danger, or constitute a serious threat to the liberty or life of a member of the child's family.

Article 38

1. Without prejudice to the possibility of imposing reasonable charges for the provision of services, Central Authorities and other public authorities of Contracting States shall bear their own costs in applying the provisions of this Chapter.

2. Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States concerning the allocation of charges.

39 artikla

Sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksia edistääkseen tämän luvun määräysten soveltamista niiden välillä. Sopimuksen tehneiden valtioiden on toimitettava siitä jäljennös tämän yleissopimuksen tallettajalle.

Article 39

Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States with a view to improving the application of this Chapter in their mutual relations. The States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

VI LUKU

Yleiset määräykset*40 artikla*

1. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa lapsella on asuinpaikka tai jossa suojelutoimenpiteeseen on ryhdytty, voivat pyynnöstä antaa henkilölle, jolla on vanhempainvastuu tai joka vastaa lapsen tai hänen omaisuutensa suojelusta, todistuksen kyseisen henkilön asemasta ja valtuuksista.

2. Todistuksen mukaisen aseman ja valtuuksien oletetaan kuuluvan kyseiselle henkilölle, jollei muuta näytetä.

3. Kunkin sopimusvaltion tulee nimetä viranomainen, joka on toimivaltainen laatimaan todistuksen.

41 artikla

Tämän yleissopimuksen mukaisesti hankittuja tai toimitettuja henkilötietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu tai toimitettu.

42 artikla

Tietoja vastaanottavat viranomaiset varmistavat oman valtionsa lain mukaisesti, että tiedot pidetään luottamuksellisina.

CHAPTER VI

General provisions*Article 40*

1. The authorities of the Contracting State of the child's habitual residence, or of the Contracting State where a measure of protection has been taken, may deliver to the person having parental responsibility or to the person entrusted with protection of the child's person or property, at his or her request, a certificate indicating the capacity in which that person is entitled to act and the powers conferred upon him or her.

2. The capacity and powers indicated in the certificate are presumed to be vested in that person, in the absence of proof to the contrary.

3. Each Contracting State shall designate the authorities competent to draw up the certificate.

Article 41

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

Article 42

The authorities to whom information is transmitted shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of their State.

43 artikla

Kaikki tämän yleissopimuksen mukaisesti välitetyt tai toimitetut asiakirjat on vapautettu laillistamisesta tai muusta vastaavasta muodollisuudesta.

Article 43

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality.

44 artikla

Kukin sopimusvaltio voi nimetä viranomaiset, joille 8, 9 ja 33 artiklan mukaiset pyynnöt tulee osoittaa.

Article 44

Each Contracting State may designate the authorities to which requests under Articles 8, 9 and 33 are to be addressed.

45 artikla

1. Tämän yleissopimuksen 29 ja 44 artiklassa tarkoitetut viranomaisten nimeämiset on annettava tiedoksi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvälle toimistolle.

2. Tämän yleissopimuksen 34 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu selitys annetaan yleissopimuksen tallettajalle.

Article 45

1. The designations referred to in Articles 29 and 44 shall be communicated to the Permanent Bureau of The Hague Conference on Private International Law.

2. The declaration referred to in Article 34(2), shall be made to the depositary of the Convention.

46 artikla

Sopimusvaltiolla, jossa lapsen ja hänen omaisuutensa suojeluun sovelletaan yhtä useampaa oikeusjärjestelmää tai oikeussääntöjen kokonaisuutta, ei ole velvollisuutta soveltaa yleissopimuksen määräyksiä sellaisiin ristiriitatilanteisiin, jotka koskevat pelkästään kyseisiä oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia.

Article 46

A Contracting State in which different systems of law or sets of rules of law apply to the protection of the child and his or her property shall not be bound to apply the rules of the Convention to conflicts solely between such different systems or sets of rules of law.

47 artikla

Jos jossakin valtiossa on tässä yleissopimuksessa mainituissa asioissa voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan sen eri alueilla:

1) viittauksella asuinpaikkaan kyseisessä valtiossa tarkoitetaan asuinpaikkaa asianomaisella alueella;

2) viittauksella lapsen oleskeluun kyseisessä valtiossa tarkoitetaan oleskelua asianomaisella alueella;

Article 47

In relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Convention apply in different territorial units:

1. any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit;

2. any reference to the presence of the child in that State shall be construed as referring to presence in a territorial unit;

3) viittauksella kyseisessä valtiossa olevaan lapsen omaisuuteen tarkoitetaan lapsen omaisuutta asianomaisella alueella;

4) viittauksella valtioon, jonka kansalainen lapsi on, tarkoitetaan kyseisen valtion lain osoittamaa aluetta tai, jollei asiaan sovellettavia säännöksiä ole, sitä aluetta, johon lapsella on läheisin yhteys;

5) viittauksella valtioon, jonka viranomaiset käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi, tarkoitetaan sitä aluetta, jonka viranomaiset käsittelevät hakemusta;

6) viittauksella valtioon, johon lapsella on läheinen yhteys, tarkoitetaan sitä aluetta, johon lapsella on tällainen yhteys;

7) viittauksella valtioon, johon lapsi on viety tai josta hänet on jätetty palauttamatta, tarkoitetaan sitä aluetta, jolle lapsi on viety tai jolta hänet on jätetty palauttamatta;

8) viittauksella muuhun valtion elimeen tai viranomaiseen kuin keskusviranomaiseen tarkoitetaan sitä elintä tai viranomaista, joka on toimivaltainen asianomaisella alueella;

9) viittauksella sen valtion lakiin, menettelyyn tai viranomaiseen, jossa toimenpiteeseen on ryhdytty, tarkoitetaan sen alueen lakia, menettelyä tai viranomaista, jolla kyseiseen toimenpiteeseen on ryhdytty;

10) viittauksella pyynnön vastaanottaneen valtion lakiin, menettelyyn tai viranomaiseen tarkoitetaan sen alueen lakia, menettelyä tai viranomaista, jolla tunnustamista tai täytäntöönpanoa haetaan.

3. any reference to the location of property of the child in that State shall be construed as referring to location of property of the child in a territorial unit;

4. any reference to the State of which the child is a national shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in the absence of relevant rules, to the territorial unit with which the child has the closest connection;

5. any reference to the State whose authorities are seised of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage, shall be construed as referring to the territorial unit whose authorities are seised of such application;

6. any reference to the State with which the child has a substantial connection shall be construed as referring to the territorial unit with which the child has such a connection;

7. any reference to the State to which the child has been removed or in which he or she has been retained shall be construed as referring to the relevant territorial unit to which the child has been removed or in which he or she has been retained;

8. any reference to bodies or authorities of that State, other than Central Authorities, shall be construed as referring to those authorised to act in the relevant territorial unit;

9. any reference to the law or procedure or authority of the State in which a measure has been taken shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which such measure was taken;

10. any reference to the law or procedure or authority of the requested State shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which recognition or enforcement is sought.

48 artikla

Jos valtio kostuu kahdesta tai useammasta alueesta, joista kullakin on oma oikeusjärjestelmä tai sääntökokonaisuus tämän yleis-

Article 48

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which comprises two or more territo-

sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin asioissa, III luvun nojalla sovellettava laki määräytyy seuraavien sääntöjen perusteella:

a) Jos kyseisessä valtiossa on voimassa säännökset, joissa määritetään, minkä alueen lakia sovelletaan, sovelletaan niiden osoittaman alueen lakia;

b) Jos valtiossa ei ole edellä tarkoitettuja säännöksiä, sovellettava laki on 47 artiklan määräysten mukaisen alueen laki.

49 artikla

Jos valtiossa on voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan eri henkilöryhmiin tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin asioissa, III luvun nojalla sovellettava laki määräytyy seuraavien sääntöjen perusteella:

a) Jos kyseisessä valtiossa on voimassa säännökset, joissa määritetään, mitä kyseessä olevista laeista sovelletaan, sovelletaan niiden osoittamaa lakia;

b) Jos valtiossa ei ole edellä tarkoitettuja säännöksiä, sovelletaan sitä oikeusjärjestelmää tai sääntökokonaisuutta, johon lapsella on läheisin yhteys.

50 artikla

Tämä yleissopimus ei vaikuta 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen soveltamiseen sellaisten valtioiden välillä, jotka ovat molempien yleissopimusten sopimuspuolia. Mikään ei kuitenkaan estä vetoamista tämän yleissopimuksen määräyksiin luvattomasti poisviedyn tai palauttamatta jätetyn lapsen palauttamiseksi tai tapaamisoikeuden järjestämiseksi.

51 artikla

Tämä yleissopimus korvaa sopimusvaltioiden välisissä suhteissa 5 päivänä lokakuuta 1961 tehdyn, viranomaisten toimivaltaa ja sovellettavaa lakia alaikäisten suojelussa

rial units each of which has its own system of law or set of rules of law in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply:

a) if there are rules in force in such a State identifying which territorial unit's law is applicable, the law of that unit applies;

b) in the absence of such rules, the law of the relevant territorial unit as defined in Article 47 applies.

Article 49

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which has two or more systems of law or sets of rules of law applicable to different categories of persons in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply:

a) if there are rules in force in such a State identifying which among such laws applies, that law applies;

b) in the absence of such rules, the law of the system or the set of rules of law with which the child has the closest connection applies.

Article 50

This Convention shall not affect the application of the Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, as between Parties to both Conventions. Nothing, however, precludes provisions of this Convention from being invoked for the purposes of obtaining the return of a child who has been wrongfully removed or retained or of organising access rights.

Article 51

In relations between the Contracting States, this Convention replaces the Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable

koskevan yleissopimuksen sekä Haagissa 12 päivänä kesäkuuta 1902 allekirjoitetun yleissopimuksen alaikäisten lasten holhouksesta, sanotun kuitenkin rajoittamatta edellä mainittuun 5 päivänä lokakuuta 1961 tehtyyn yleissopimukseen perustuvien toimenpiteiden tunnustamista.

52 artikla

1. Tämä yleissopimus ei vaikuta sellaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita ja jotka sisältävät määräyksiä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, jolleivät kyseisten asiakirjojen osapuolina olevat valtiot anna toisensisältöistä selitystä.

2. Tämä yleissopimus ei vaikuta yhden tai useamman sopimusvaltion mahdollisuuteen tehdä sopimuksia, jotka sisältävät tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevia määräyksiä, sellaisten lasten osalta, joilla on asuinpaikka kyseessä olevan sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa.

3. Sopimukset, joita yksi tai useampi sopimusvaltio tekee tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, eivät vaikuta tämän yleissopimuksen määräysten soveltamiseen sellaisten valtioiden ja muiden sopimusvaltioiden välillä.

4. Edellä olevien kappaleiden määräykset koskevat myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin.

53 artikla

1. Tätä yleissopimusta sovelletaan ainoastaan sellaisiin toimenpiteisiin, joihin valtiossa on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut kyseisen valtion osalta voimaan.

2. Yleissopimusta sovelletaan sellaisten toimenpiteiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joihin on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut voimaan toimenpiteisiin ryhtyneen valtion ja pyynnön vastaanottaneen valtion välillä.

in respect of the protection of minors, and the Convention governing the guardianship of minors, signed at The Hague 12 June 1902, without prejudice to the recognition of measures taken under the Convention of 5 October 1961 mentioned above.

Article 52

1. This Convention does not affect any international instrument to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by the Convention, unless a contrary declaration is made by the States, Parties to such instrument.

2. This Convention does not affect the possibility for one or more Contracting States to conclude agreements which contain, in respect of children habitually resident in any of the States, Parties to such agreements, provisions on matters governed by this Convention.

3. Agreements to be concluded by one or more Contracting States on matters within the scope of this Convention do not affect, in the relationship of such States with other Contracting States, the application of the provisions of this Convention.

4. The preceding paragraphs also apply to uniform laws based on special ties of a regional or other nature between the States concerned.

Article 53

1. The Convention shall apply to measures only if they are taken in a State after the Convention has entered into force for that State.

2. The Convention shall apply to the recognition and enforcement of measures taken after its entry into force as between the State where the measures have been taken and the requested State.

54 artikla

1. Sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää pyynnön vastaanottaneen valtion viralliselle kielelle tai jollekin sen viralliselle kielelle tehty käännös tai, jos tällaisen käännöksen toimittaminen aiheuttaisi vaikeuksia, käännös ranskan tai englannin kielelle.

2. Sopimusvaltio voi kuitenkin tekemällä varauman 60 artiklan mukaisesti kieltäytyä hyväksymästä joko ranskan tai englannin kielen, mutta ei kummankin, käyttämistä.

Article 54

1. Any communication sent to the Central Authority or to another authority of a Contracting State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the other State or, where that is not feasible, a translation into French or English.

2. However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 60, object to the use of either French or English, but not both.

55 artikla

1. Sopimusvaltio voi 60 artiklan mukaisesti:

a) varata viranomaisilleen toimivallan ryhtyä toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on suojella kyseisen valtion alueella olevaa lapsen omaisuutta;

b) varata itselleen oikeuden olla tunnustamatta vanhempainvastuuta tai toimenpidettä, sikäli kuin tunnustaminen johtaisi ristiriitaan sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin kyseisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet edellä tarkoitetun omaisuuden osalta.

2. Varauma voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä omaisuuslajeja.

Article 55

1. A Contracting State may, in accordance with Article 60:

a) reserve the jurisdiction of its authorities to take measures directed to the protection of property of a child situated on its territory;

b) reserve the right not to recognise any parental responsibility or measure in so far as it is incompatible with any measure taken by its authorities in relation to that property.

2. The reservation may be restricted to certain categories of property.

56 artikla

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pääsihteeri kutsuu säännöllisin väliajoin koolle erityiskomission, jossa tarkastellaan, miten tätä yleissopimusta käytännössä noudatetaan.

Article 56

The Secretary General of The Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convoke a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention.

VII LUKU

Loppumääräykset*57 artikla*

1. Tämän yleissopimuksen voivat allekir-

CHAPTER VII

Final clauses*Article 57*

1. The Convention shall be open for signa-

joittaa valtiot, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä silloin kun sen 18. istunto pidettiin.

2. Yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä ja ratifioimis- tai hyväksymiskirjat on talletettava yleissopimuksen tallettajan, Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön huostaan.

58 artikla

1. Muut valtiot voivat liittyä tähän yleissopimukseen sen tultua voimaan 61 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

2. Liittymiskirjat on talletettava tallettajan huostaan.

3. Liittyminen vaikuttaa vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan kuuden kuukauden kuluessa 63 artiklan b kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta. Valtiot voivat esittää vastalauseen myös ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen liittymisen jälkeen. Vastalauseesta on ilmoitettava tallettajalle.

59 artikla

1. Jos valtioon kuuluu kaksi tai useampia alueita, joissa tässä yleissopimuksessa mainituissa asioissa sovelletaan eri oikeusjärjestelmiä, valtio voi allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen antaa selityksen siitä, että tätä yleissopimusta sovelletaan kaikkiin sen alueisiin tai ainoastaan johonkin tai joihinkin niistä, sekä milloin tahansa muuttaa tätä selitystä antamalla uuden selityksen.

2. Tällaisesta selityksestä on ilmoitettava tallettajalle, ja siinä on selvästi yksilöitävä alueet, joilla yleissopimusta sovelletaan.

3. Jollei valtio anna tässä artiklassa tarkoitettua selitystä, yleissopimusta sovelletaan kyseisen valtion kaikkiin alueisiin.

ture by the States which were Members of The Hague Conference on Private International Law at the time of its eighteenth session.

2. It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 58

1. Any other State may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 61, paragraph 1.

2. The instrument of accession shall be deposited with the depositary.

3. Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the six months after the receipt of the notification referred to in Article 63(b). Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

Article 59

1. If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that the Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

2. Any such declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

3. If a State makes no declaration under this Article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

60 artikla

1. Valtio voi viimeistään ratifioinnin, hyväksymisen tai liittymisen yhteydessä tai antaessaan 59 artiklan mukaisen selityksen tehdä 54 artiklan 2 kappaleen tai 55 artiklan mukaisen varauman taikka molemmat varauvat. Muita varauvia ei sallita.

2. Valtio voi milloin tahansa peruuttaa tekemänsä varauman. Peruutuksesta on ilmoitettava tallettajalle.

3. Varauman voimassaolo lakkaa kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun edellisessä kappaleessa mainittu ilmoitus on tehty.

Article 60

1. Any State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 59, make one or both of the reservations provided for in Article 54(2), and Article 55. No other reservation shall be permitted.

2. Any State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the depositary.

3. The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in the preceding paragraph.

61 artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kolmannen 57 artiklassa tarkoitetun ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta.

2. Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan:

a) sopimuksen myöhemmin ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kyseisen valtion ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta;

b) sopimukseen liittyvän valtion osalta sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua 58 artiklan 3 kappaleen mukaisen kuuden kuukauden ajanjakson päättymisestä;

c) sellaisen alueen osalta, jota sopimus on ulotettu koskemaan 59 artiklan mukaisesti, sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua mainituksa artiklassa tarkoitetun selityksen antamisesta.

Article 61

1. The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval referred to in Article 57.

2. Thereafter the Convention shall enter into force:

a) for each State ratifying, accepting or approving it subsequently, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

b) for each State acceding, on the first day of the month following the expiration of three months after the expiration of the period of six months provided in Article 58(3);

c) for a territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 59, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

62 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi irtisanoa sopimuksen tekemällä siitä tallettajalle osoitetun kirjallisen

Article 62

1. A State Party to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation

ilmoituksen. Irtisanominen voidaan rajoittaa koskemaan ainoastaan joitakin alueita, joihin yleissopimusta sovelletaan.

2. Irtisanominen tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahdentoista kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen. Jos ilmoituksessa on yksilöity mainittua pidempi aika irtisanomisen voimaantulolle, irtisanominen tulee voimaan kyseisen ajan kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen.

63 artikla

Tallettajan on ilmoitettava Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltioille ja 58 artiklan mukaisesti tähän yleissopimukseen liittyneille valtioille:

- a) edellä 57 artiklassa tarkoitetuista allekirjoituksista, ratifioinneista ja hyväksymisistä;
- b) edellä 58 artiklassa tarkoitetuista liittymisistä ja liittymistä vastaan esitetystä vastalauseista;
- c) päivästä, jona tämä yleissopimus tulee 61 artiklan mukaisesti voimaan;
- d) edellä 34 artiklan 2 kappaleessa ja 59 artiklassa tarkoitetuista selityksistä;
- e) edellä 39 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista;
- f) edellä 54 artiklan 2 kappaleessa ja 55 artiklassa tarkoitetuista varaumista ja 60 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuista varaumien peruutuksista;
- g) edellä 62 artiklassa tarkoitetuista irtisanomisista.

Tämän vakuudeksi alla mainitut, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 englannin ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset, yhtenä kappaleena, joka talletetaan Alankomaiden kuningaskunnan hallituksen arkistoon ja jonka oikeaksi todistettu jäljennös toimitetaan diplomaattiteitse kaikille 18. is-

may be limited to certain territorial units to which the Convention applies.

2. The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of 12 months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period.

Article 63

The depositary shall notify the States Members of The Hague Conference on Private International Law and the States which have acceded in accordance with Article 58 of the following:

- a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 57;
- b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 58;
- c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 61;
- d) the declarations referred to in Article 34(2), and Article 59;
- e) the agreements referred to in Article 39;
- f) the reservations referred to in Article 54(2), and Article 55 and the withdrawals referred to in Article 60(2);
- g) the denunciations referred to in Article 62.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 19th day of October 1996, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplo-

tunnon aikana Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseninä olleille valtioille.

matic channels, to each of the States Members of The Hague Conference on Private International Law at the date of its eighteenth session.

2.

Laki**lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8 päivänä huhtikuuta 1983 annetun lain (361/1983) 18 §, 20 §:n 2 momentti, 22 ja 29 a §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §, 20 §:n 2 momentti ja 22 § laissa 186/1994 ja 29 a § laissa 1155/2004, sekä

lisätään lakiin uusi 18 a §, 19 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 186/1994, uusi 4 momentti ja lakiin uusi 29 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

4 luku

**Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan
kuuluvat säännökset**

**Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan
kuuluvat säännökset**

18 §

18 §

Lapsen huolto välittömästi lain nojalla

*Lapsen huolto välittömästi lain **tai tahdonilmaisun** nojalla*

Jos lapsella syntymän, avioliiton solmimisen tai muun huollon määräytymisen kannalta ratkaisevan tapahtuman aikaan oli asuinpaikka Suomessa, lapsen huolto määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan.

Lapsen huollon määräytymiseen ja päättämiseen välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla sovelletaan sen valtion lakia, joka määrätään sovellettavaksi toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnistamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeleluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen 16, 19 ja 21 artiklassa.

Jos lapsella 1 momentissa tarkoitettuna ajankohtana ei ollut asuinpaikkaa Suomessa, lapsen huolto määräytyy välittömästi lain nojalla sen valtion lain mukaisesti, jota toimivaltaisen viranomaisen on sovellettava siinä valtiossa, jossa lapsella sanottuna ajankohtana oli asuinpaikka.

Voimassa oleva laki

Vieraan valtion lain säännökset voidaan 2 momenttia sovellettaessa jättää huomioon ottamatta, jos:

1) vieraan valtion lain soveltaminen johtaisi tulokseen, joka olisi ilmeisesti vastoin Suomen oikeusjärjestyksen peruseriaatteita; tai

2) vieraan valtion lain soveltaminen johtaisi tulokseen, joka olisi ilmeisessä ristiriidassa lapsen edun kanssa.

Jos vieraan valtion lain sisältöä ei voida ilman kohtuutonta viivytystä selvittää, on huollon määräytymiseen sovellettava Suomen lakia.

18 a §

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovellettava laki

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovelletaan sen valtion lakia, missä lapsella on asuinpaikka. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, sovelletaan sen valtion lakia.

19 §

Toimivalta lapsen asuinpaikan perusteella

Suomen viranomainen voi tutkia lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian niin kuin lapsella olisi asuinpaikka Suomessa, jos lapsi oleskelee Suomessa ja hän on kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa tai hänen asuinpaikkaansa ei kyetä selvittämään.

20 §

Toimivalta muissa tapauksissa

Tämän lain estämättä on Suomen tuomioistuimen toimivallasta lapsen huoltoa koskevassa asiassa voimassa, mitä Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehdyn, avioliittoa, lapseksiottamista ja holhous-

20 §

Toimivalta muissa tapauksissa

---

*Suomen tuomioistuin voi avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä tutkia avio-
puolisoiden lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan asian, vaikka lapsella ei asian vireille tullessa ole asuinpaikkaa Suomessa,*

ta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen (SopS 20/31) 8 artiklan 2 kappaleessa määrätään.

22 §

Sovellettava laki

Lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa ja sopimusta vahvistettaessa sovelletaan Suomen lakia.

29 a §

Säännösten toissijaisuus

Mitä 19—21 sekä 23—29 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 2201/2003, jäljempänä Bryssel IIa –asetus, muuta johdu.

(ks. 18 §:n 3 momentti)

jos:

1) ainakin toinen vanhemmista on lapsen huoltaja ja ainakin toisella lapsen vanhemmista on asian vireille tullessa Suomessa asuinpaikka;

2) huoltajat ovat asian tultua vireille hyväksyneet asian tutkimisen Suomessa; ja

3) toimivallan käyttäminen asiassa on lapsen edun mukaista.

22 §

Huollosta ja tapaamisoikeudesta päätettävässä sovellettava laki

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa ja sopimusta vahvistettaessa sovelletaan Suomen lakia. *Jos asialla on läheinen yhteys vieraaseen valtioon, tuon valtion laki voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti ottaa huomioon, jos lapsen etu sitä edellyttää.*

29 a §

Säännösten toissijaisuus

Mitä 19—21 ja 23—29 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 2201/2003, jäljempänä Bryssel IIa –asetus, tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

29 b §

Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus ja viittaus vieraan valtion lakiin

Vieraan valtion lain säännös, jota olisi tämän luvun säännösten mukaan sovellettava, on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tämän luvun säännöksissä tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki**lastensuojelulain 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä huhtikuuta 2007 annetun lastensuojelulain (417/2007) 17 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

*Lastensuojelun järjestäminen eräissä erityis-
tilanteissa*

*Lastensuojelun järjestäminen eräissä erityis-
tilanteissa*

Jos lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon koskeva asia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 nojalla on ratkaistava Suomessa, mutta mikään kunta ei ole 16 §:n mukaan velvollinen järjestämään kyseistä hoitoa tai huoltoa, sen järjestämisestä päättäminen kuuluu lapsen viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos lapsella ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu sen kunnan viranomaisille, jossa lapsen vanhemmat tai toinen heistä asuu tai oleskelee taikka, jos kumpikaan vanhemmista ei asu eikä oleskele Suomessa, vanhempien tai toisen heistä viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos kummallakaan vanhemmista ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu Helsingin kaupungin viranomaisille. Jos lapselle päätetään järjestää perhehoitoa tai laitoshuoltoa Suomessa, vastaa sen järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista se kunta, jonka viranomainen on edellä sanotun mukaisesti päättänyt asiasta.

Jos lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon koskeva asia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tai *Suomea sitovan valtiosopimuksen* nojalla on ratkaistava Suomessa, mutta mikään kunta ei ole 16 §:n mukaan velvollinen järjestämään kyseistä hoitoa tai huoltoa, sen järjestämisestä päättäminen kuuluu lapsen viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos lapsella ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu sen kunnan viranomaisille, jossa lapsen vanhemmat tai toinen heistä asuu tai oleskelee taikka, jos kumpikaan vanhemmista ei asu eikä oleskele Suomessa, vanhempien tai toisen heistä viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos kummallakaan vanhemmista ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu Helsingin kaupungin viranomaisille. Jos lapselle päätetään järjestää perhehoitoa tai laitoshuoltoa Suomessa, vastaa sen järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista se kunta, jonka viranomainen on edellä sanotun mukaisesti päättänyt asiasta.

Lastensuojelun järjestäminen sellaiselle lapselle, jonka vanhemmat tai toinen heistä on tai on ollut Suomen kansalainen, mutta jolla ei ole sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa ja jonka sosiaali- ja terveysministeriö saamiensa alustavien tietojen perusteella ei katso saavan asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan, kuuluu 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan määräytyvälle kunnalle. Lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei 1 momentissa mainitusta asetuksesta muuta johdu.

Asianomainen kunta voi pyytää ulkoasiainministeriön välityksellä virka-apua lastensuojelutarpeen selvittämiseksi ulkomailla. Selvityksen voi ulkomailla tehdä myös sellainen henkilö, joka konsulipalvelulain (498/1999) 33 §:n mukaan voi suorittaa julkiselle notaarille kuuluvia tehtäviä.

Lastensuojelun järjestäminen sellaiselle lapselle, jonka vanhemmat tai toinen heistä on tai on ollut Suomen kansalainen, mutta jolla ei ole sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa ja jonka sosiaali- ja terveysministeriö saamiensa alustavien tietojen perusteella ei katso saavan asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan, kuuluu 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan määräytyvälle kunnalle. Lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei 1 momentissa mainitusta asetuksesta tai *Suomea sitovasta valtiosopimuksesta* muuta johdu.

Asianomainen kunta voi pyytää ulkoasiainministeriön välityksellä virka-apua lastensuojelutarpeen selvittämiseksi ulkomailla. Selvityksen voi ulkomailla tehdä myös sellainen henkilö, joka konsulipalvelulain (498/1999) 33 §:n mukaan voi suorittaa julkiselle notaarille kuuluvia tehtäviä.

Jos lapsi on valtiossa, joka on toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnistamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen osapuoli tai jos muutoin on aihetta otaksua, että tällaisen valtion viranomaisilla on lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja, pyyntö lastensuojelutarpeen selvittämiseksi voidaan osoittaa oikeusministeriölle.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tasavallan presidentin asetus

toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta

1 §

Toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehty yleissopimus, jonka eduskunta on hyväksynyt päivänä kuuta 20 ja jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt päivänä kuuta 20 ja jota koskeva hyväksymiskirja on talletettu Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön huostaan päivänä kuuta 20, tulee voimaan päivänä kuuta 20 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta päivänä kuuta 20 annettu laki (/) tulee voimaan päivänä kuuta 20.

3 §

Yleissopimusta koskevan hyväksymiskirjan tallettamisen yhteydessä Suomi on tehnyt seuraavan varauksen:

Yleissopimuksen 60 artiklan ja 54 artiklan 2 kappaleen mukaisesti Suomi varaa oikeu-

den hyväksyä sen keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon ainoastaan englanninkielisenä.

4 §

Allekirjoittaessaan yleissopimuksen Suomi on antanut seuraavan selityksen:

Yleissopimuksen 23, 26 ja 52 artikla antavat sopimuspuolille jonkin verran joustavuutta, jotta ne voivat soveltaa yksinkertaista ja nopeaa järjestelmää tuomioiden tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa. Yhteisön säännöissä säädetään tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmästä, joka on vähintään yhtä suotuisa kuin yleissopimuksessa vahvistetut säännöt. Tämän mukaisesti jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan tuomioistuimen yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa antama tuomio tunnustetaan ja pannaan täytäntöön soveltamalla yhteisön lainsäädännön asiaa koskevia sisäisiä sääntöjä.

5 §

Yleissopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

6 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20.